

M U H İ T

Muhit

**Kari'lerine
mes'ut bir
yil temenni
— eder. —**

★ ★ 1931 ★ ★

Berry
Potts

Yeni

MUHİT

Resimli Aylık Aile Mecmuası

Sene 3

Kânunusani, 1931

№ 27

İçtimai Musahabe

Tek Fırka Çok Fırka Münakaşası

Kemalizmin Faşizm ve Bolşevizm ile Mukayesesi

AHMET CEVAT

Büyük Türk İnkılabı köylülerin, işçilerin, esnaf ve tüccarın, hasılı bütün içtimai sınıfların kuvvet ve yardımıyla temin olunmuştur; hepsinin siyasi haklara hakkı vardır.

Kemalizm sermayenin ve sa'yın muhtelif şubelerini ahenk dairesinde çalıştırarak memleketin inkişafını te'min etmek isteyen bir doktrindir.

Büyük Mustafa Kemal tek fırka sistemiyle memleketin ahenkdar bir inkişaf hayatına mazhar olacağına kail olmadığındandır ki ikinci bir fırkanın teessüsünü tasvip ve teşvik etmiştir.

ÇOK seviniyecek bir şeydir, nihayet bizde de içtimai münakaşalar başladı. Şimdi münakaşa olunan en mühim mesele *tek fırka, çok fırka* meselesidir.

Ma'lûmdur ki Büyük Gazi ikinci fırkanın teessüsünü tasvip ve teşvik buyurmuştur, fakat Ali Fethi Beyin siyasi hataları yüyünden bedbaht S.C. fırkası sıkta uğramış bir cenin gibi yok olmuştur. Şimdi, *cumhuriyetçi, milli ve laik* prensiplerinin platformu içinde başka fırkaların teessüsüne luzum ve imkân olup olmadığı münakaşasına yeniden girilmiş bulunuyor.

Bu mühim münakaşa etrafında Milliyet gazetesinde fikirlerini izzah etmiş olan muharrirler Falih Rifki, Yâkub Kadri ve Zeki Mes'ut Beylerdir.

Hariciye vekilimizle Rusyaya gidip üç haftalık

bir tetkik seyahatinden avdet eden Falih Rifki Bey Bolşeviklerin iktisadi mücadelelerinden ve bilhassa halk kütleleri üzerine yaptıkları propaganda usullerinden büyük bir entuzyazm (heyecan) ile bahs eden bir seri makalelere başlamıştır. Gazi hazretlerine seyahat arkadaşlığı sebebiyle inkıtaa uğrayan bu makalelerden birinde Falih Rifki Bey şöyle diyor:

«Moskova ihtilalcileri halkçı olan ve Türkiyeyi kapitalistlerin müstemlekesi olmaktan kurtaran Türk inkılabını kalpten seviyorlar..... — Biz nasyonalistiz, onlar komünisttirler, sistemdeki bu zıtlığa rağmen Rus ihtilalinin içinde bulunduğu bütün şartlar bizim inkılabımızımızın şartlarına benzer. Biz asırlarca ezilmiş, uyandırılmamış bir halk yığını içine yepyeni garpçılık müessesesini yerleştirmeye çalışıyoruz. Onlar aynı yığını yine yepyeni bir müessese içinde yu-

FALİH RIFKI BEY

ğurmaya çalışmaktadırlar. Rus ihtilalcilerinin bilhas-
sa yığın terbiyesi usullerini, fırkanın ve genç ihti-
lalcilerininin bu iş için nasıl uğraşmakta olduğunu
öğrenmek istedim. Moskovanın bu husustaki tecrube-
leri bizim için umduğumuzdan fazla faydalıdır.»

Falih Rifki Beyin Rusyada ilmi-iktisadi inkişaf
için sarf olunan hayret verici cehtler hakkındaki söz-
lerinden bir kaç satır da buraya nakl ediyorum:

«Rus ihtilalcileri bu ilk önce kimsenin inan-
madığı işi üç sebepten başarmaktadırlar. Biri ilmi
fen kuvvetini başa getirmek, ikincisi bütün nefis
san'atları seferber ederek gençliğe ve halka heyecan
ve şevk vermek, üçüncüsü inkılapçıları halk içinde
çalıştırmak...»

Sonra muhtelif çalışma ve propaganda usulle-
rini tafsilatıyla anlatıyor.

Türk inkılabının samimi dostu olan ve «açlığa
kadar her şeyi sistem haline getiren» bu bolşevik-
lerin fikir adamlarımız üzerindeki têsiri pek büyük-
tür. Fakat bu samimi heyecan ne kadar meşru' olur-
sa olsun iki inkılabın aynı yollardan yürümesine im-
kân olup olmadığı mes'elesi büsbütün ayrı bir
şeydir.

Şimdi, saf idealizmi beni meshur eden ve ru
inkılabının büyük işlerinden müteessir görünen Yâ-
kup Kadrinin C.H. Fırkası ve Radikal tedbirler ma-
kalelerinde müdafaa ettiği fikirleri de hulâsa edelim:

1) Halk fırkası bir inkılap fırkası olduğunu
unutmuş, oportünist bir fırka gibi hareket ederek
çokluk ve kalabalık teminine çalışmıştır. Halbuki:

2) Memlekette inkılap prensipleri kök salmış
olmaktan çok uzaktır. Bu günkü ve yarınki nesil-
leri cumhuriyet için hazırlamak lâzımdır. Halbuki:

3) Gelecek cumhuriyet neslini hazırlamak yo-
lunda şimdiye kadar hiç bir şey yapılmamıştır.

4) Böyle olduğu ancak şimdi, S.C. Fırkasının
açtığı galeyanlı siyasi faaliyet haftalarında anlaşıl-
mıştır.

5) Altı sene zarfında inkılapçılığı kütlelere sev-
dirmek için hiç bir şey yapılmamış olduğunu fırka er-
kânı da kendi kendilerine iytiraf ediyorlar.

Yakup kadri Beyin nazarında inkılapçı halk fir-
kasının en büyük vazifesi inkılapçılık ruhunu yeni ne-
sillere aşlamak için terbiye vazifesini yapma-
ktır. Çünkü Halk fırkası (milletin bütün sınıf, züm-
re ve tabakalarını kavramış olan) Müdafaa-i-Hu-
kuk cemiyetinin bir temadisidir; yoksa tek bir sını-
fın fırkası değildir.

Zeki Mes'ut bey de «Tek fırkalı murakabe»
ve «Çok fırkalı mukarabe» başlıkları altında neşr et-
tiği iki makalede şu fikirleri mudafaa ediyor:

1) İnkılap umdeleri cumhuriyetin platformudur,
onun haricinde fırka têsisine müsaade olunmaz, esa-
sen siyasi faaliyet gösteren münevverler arasında
böyle bir arzuyu besleyen de yoktur.

2) Sırf tenkît ve murakabe esası üzerine fırka
teşkil edilmez.

3) Fırkalar tabii olarak zümrelerin, sınıfların
iktisadi menfaatları üzerine teessüs edebilir.

4) Bu nevi' fırkaların teessüs etmesi için züm-
relerin yâni içtimai sınıfların iktisadi ve fikri inki-
şaf ve taazzileri çok ilerlemiş olmalıdır. Bizde he-
nüz böyle bir içtimai ve iktisadi inkişaf yoktur.
(Bundan kendiliğinden çıkan netice şudur: bizde
henüz hakîyîkî fırkalar teessüs edemez.)

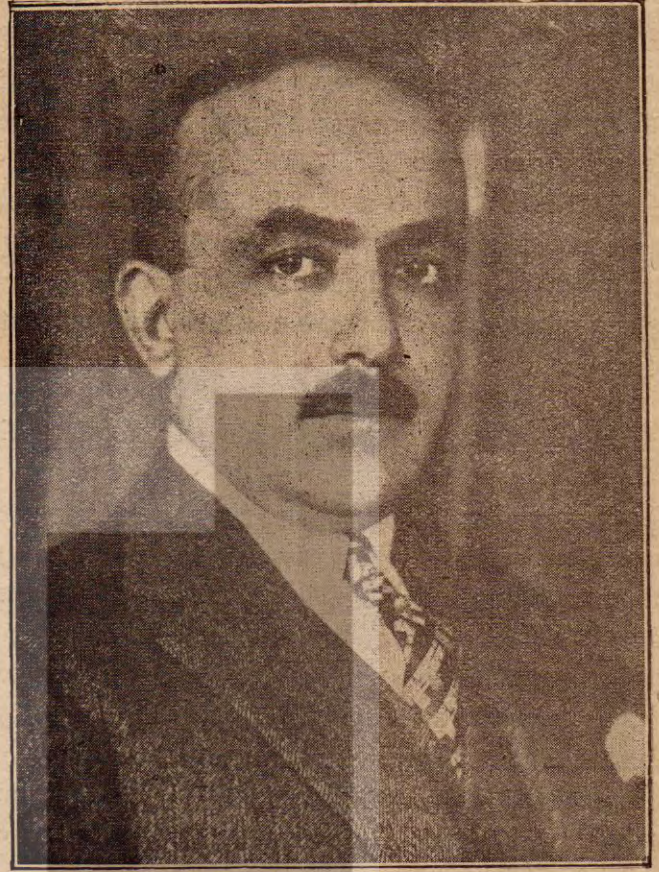
5) Tek fırka sistemi serbest tenkît ve münaka-
şaya mani' değildir. Aynı fırka dahilinde ameli
ve ihtisasi sahalarda serbest tenkît ve münakaşa
mümkündür. Misal olarak Faşizm gösterilmektedir.

(Bundan da kendiliğinden çıkan netice şudur: bizde şimdiki halde yalnız bir fırka olabilir, o da inkılap fırkası olan Halk fırkasıdır.) Bizim düşündüklerimiz:

* *

Evvela tek fırka sistemlerini doğuran ve yaşatan iktisadi-içtimai şeraiti arayalım. Rusyada bolşeviklik bir sınıfın (işçilerin) feodal ve burjuva sınıflarına galebesiyle çıkmıştır. Esasen çarlık zamanında dahi bir komünist fırkası vardı ve bu fırka **bolşevik minşevik** namıyla ikiye ayrılmıştı: proleter (yâni vücudunun kuvvetini ücretle satmaya mecbur) sınıfın siyasi diktatörlüğünü kurmak programını kabul eden bolşevikler, burjuva sınıfları arasında siyasi taazzi ve inkişafı muvafık bulan minşevikler. Bolşevikler büyük inkılabı muvaffakiyetle idare etmiş, programları mucibince proleter diktatörlüğünü tesis etmiştir. Bu fırkanın programı Karl Marxın ve Fridrich Engelsin doktrinine istinad eder. Lenin 1917 de inkılabı yaparken proleter devletin nazariyyatını da Marx ve Engelsin yazılarından çıkararak kitap halinde tedvin etmişti. (Devlet ve inkılap). Bu doktrin ispat ediyor ki proleter sınıfı için kat'i bir diktatörlük tesis etmek diğer sınıflara asla siyasi hak vermemek zaruridir, aksi takdirde inkılabın semerelerini elinden geçirir, tekrar onların diktatörlüğü altına düşer.

Bolşevikliğin asıl gayesi «sınıfsız cemiyet» yaratmaktır. İddiası ise yaratacağı sınıfsız cemiyetin makinalaşma kuvvetiyle burjuvazinin sınıflı cemiyetinden daha mükemmel, daha müreffeh, daha müte-rekkî ve münkeşif olacağıdır. Görülüyor ki doktrin nazariyatı böyle olduğu içindir ki proleter diktatörlüğü altında çok fırka olamaz. Bölşeviklik ilk önce mülki şahsiyeti kâmil fesh etmişti, yalnız köylülere toprağı taksim etmiş, tasarruf hakkı vermişti; sınaat ve ticarete küçük burjuvazi denilen esnafların bile ticaretini kaldırmıştı. Fakat bu usul müthiş bir açlık ve kıtlık doğurduğu için Lenin Yeni İktisadi Politika namıyla esnafın ticaretine kanun ile mahdut bir müsaade vermişti. Bu devre N.E.P. denilir ki Novaya (yeni) Ekonomiçekaya (ekonomik-iktisadi) Politika terkinin ilk harflerinden ibarettir. Bu hak muvakkattı ve esnafa siyasi hak vermeyordu. Komünistler istihsal ve tevzi' mekanizmasını mükemmelleştirdikten sonra tekrar hususi dükkânları kapatılacaktı. Şimdi son cehtlerini sarf ederek beş sene-

YAKUP KADRI BEY

lik programla sınaat istihsal gibi zirai istihsali de makine kuvvetiyle kollektif bir hale getirmek, köylü sınıfına bile nihayet vermek istedikleri anlaşılıyor.

Hulâsa: içtimai sınıfları kaldıran bir rejimde fırkalar olamaz. Bunun için bolşeviklikte tek fırka vardır ve başka fırkaların teşekkülüne müsaade olunmaz.

İtalyada Faşizm 1920 de bir an için inkılabını iylan edebilen amele sınıfının siyasi galebesini bastırmak için şehir ve köy burjuvazisinin silahlanmış kuvvetlerinden doğmuştur. Bu rejim sınıfların üstünde nazım bir kuvvet olarak teessüs edebilmiştir. Memlekette sınıfların siyasi serbestisi iade olunacak olursa amele sınıfının az zamanda galebe çalacağı ve diktatörlüğünü tesis edeceği muhakkak görünüyor. Bunun için siyasi hürriyetler kaldırılmıştır. İktisadi inkişafı durdurtmamak için ise Faşistler memleketlerinde mebzul olan ihtisasa muracaat ediyorlar. Faşizmin siyasi hürriyetleri iade etmemesi zaruridir, çünkü amele sınıfı bu günkü cemiyetten kaldırılması mümkün olmayan yegâne sınıftır. Mütemadiyen de adet-

leri çoğalmaktadır ve çoğalacaktır. O halde italyan faşizmi, ameale sınıfı bir ihtilal neticesinde müsellaah bir galebe çalmadıkça, sinai ve zırai istihlal makinaların terakkisiyle merkezileşinceye (trustleşinceye) kadar, devam edecektir.

Hulâsa: İçtimai sınıflardan birinin tegallübüne mani' olmak için kurulan bir rejimde de siyasi fırkalar teessüs edemez. Bunun için faşizmde de tek fırka vardır ve başka fırkaların teşekkülüne müsaade olunmaz.

SİMDİ bize gelelim. Kemalizm yalnız tufeyli bir sınıfın ilgasını ister o da feodal sınıftır. Feodal sınıfının başında padişah ve hanedan vardı, bunlar küçük fakat siyasi iktidarı merkezileştiren bir zümre idi. Muavin ve aletleri büyük emlak sahipleri ile şeriatı istismar edenlerdi. Kemalizm kat'i galebesini çalmıştır, padişah da, hanedan da, şeriatçılar da kaldırılmıştır. Din kanunları devlet işlerinden ayrılmış, diyanet işleri ve mêmurları cumhuriyete tabi' kılınmıştır. **Bu büyük ve inkılabi muvaffakiyet ise bütün diğer içtimai sınıfların kuvvet ve yardımıyla temin olunmuştur.**

Memleketimizde derebeylik içtimai müessese olarak şark vilayetlerinde, Kürt ırkından olan aşiretlerde vardır. Kemalizm son mücadelesini, yine bütün diğer sınıflardan aldığı kuvvetle, orada yaptı ve yapıyor. Galebesini çaldı ve çalıyor. Bizde içtimai sınıflardan hiç biri ve hiç bir zümresi Kürt derebeyliğinin devamını ve kuvvetlenmesini istemez. Memleketin bütün kuvvetleri hükümetin elinde toplanmıştır, bu kuvvetler dahili Şeyh Sait isyanını ve hariçten gelen Ağrı Dağ taarruzunu yenmeye muvaffak olmuştur. Esasen Kürt derebeyliğine saltanat bile düşmandı, fakat onlarla harb edecek ve silah kuvvetiyle o derebeyliği kaldıracak iktidarda değildi. Cumhuriyet hükümeti padişah hükümetlerinden daha kuvvetli olduğunu ispat etmiştir.

Feodalitenin bir istihalesi a'yanlıktır. A'yanlık namıyla zikr ettiğimiz sınıf köylerde eraziye ellerinde toplanan ve köylüyü borçlandırarak istismar eden mütegalibedir. Bunlar kanunların koltuğu altına sığınmış, şekil değiştirmiş küçük derebeylerdir. Kemalizm henüz bu hususta son sözünü söylemiş değildir. Fakat vasi' emlak sahipleri ve faizci sınıflar bütün burjuvazi memleketlerinde vardır. Bunlarla köylüler ve diğer içtimai sınıflar arasındaki

menfaat zıddiyetleri her yerde serbest siyasi mücadele hayatına giren mes'elelerdir.

Şimdiki halde bizde tek fırka sisteminin devamını zaruri kılan sebepler var mıdır? Buna kat'i cevap vermek için içtimai sınıfların karşılıklı vaz'iyetleri düşünölmelidir.

EVVELA şehirden başlayarak büyük ve küçük burjuvaziye ele alalım. Genç bankerlerimiz, genç fabrikatörlerimiz ve büyük tüccarlarımız hiç bir sebepten eski rejimi cumhuriyete tercih etmez. Esnaf için de hâl ayındır, yalnız esnaf bu günkü Halk Fırkası hükümetinin mali sisteminden müştekidir. Fakat bu şikâyet irticai değildir. Normal bir siyasi mücadelenin sahasına giren bir mes'eledir. Küçük burjuvaziye siyasi haklar vermek ve büyük millet meclisinde mümessillerini bulundurmamak elzemdir. İntihap kanununu küçük burjuvaziye temsil hakkını temin edecek şekilde tâdil etmek Kemalizmin acil bir vazifesidir. Bu tedbir küçük burjuvaziye ameli olarak cumhuriyetten istifade etmek yoluna götürür: insiyakî bazı irtica' fikirlerini kâmilten zihninden siler. Esnaf cemiyetleri, siyasi fonksiyonları olmazsa, tufeyli reisler ve kâtipler elinde zayıflayarak amelden kalan uzuvlardan fazla bir şey olmazlar. Bizde küçük burjuvazinin medeni inkişaf rolü çok büyüktür. Bu sınıfı ihmal etmek asla caiz değildir. **Tahkik hey'etleriyle derdlerine çare bulmak da imkânsızdır.** Bu sınıfın mutlaka siyasi hakları temin olunmalı, Millet Meclisinde daima iktisadi ihtiyaçlarını anlatabilecek, dileklerini mudafaa edecek hakîkî mümessilleri bulunmalıdır.

Şehir sınıflarının en vasii şüphesiz ameledir. Amele büyük, küçük burjuvazinin ecirleridir. Amele her medeni memlekette terakkînin ön saflarında bulunur. Makinalaşmanın en büyük dostları ameledir. Amelenin irtica' ile ve feodal sınıflarla beraber gitmesi tasavvur edilmez. Yalnız ameale şahsi mülkiyetten mahrum olduğu için mahiyeti iytibariyle sosyalizme ve komünizme temayül eder. Fakat bu temayül hiç bir memlekette, ameale müsellaah kuvvetlerle hakîkî bir inkılap yapmak iktidarında olmadıkça, siyasi haklardan mahrum kalmasına sebep teşkil etmez. Faşizm ancak amelenin tegallübü hakîkî realite halini aldıktan sonra çıkmıştır. Ameleye sindika hakkı, hayat ve kaza sigortası hakkı, millet meclisinde temsil hak-

kı vermemek için memleketimizde hiç bir sebep yoktur. Ameleyi hafi teşkilatlardan alıkomak ve yabancı memleketlerin ihtilalci tésirlerinden koparmak için en eyi ve en müessir çare milli çevre dahilinde teşkilatlarına müsaade etmektir. Ancak bu sayede amele milli cumhuriyetin en sadık ve en fedakâr kulları ve askerleri olurlar. Kemalizmin diğer acil vazifesi de bu sınıfa içtimai, iktisadi, siyasi teşkilat hakkı yâni sindika ve fırka hakkı vermektir.

Köy sınıfları üç şübeye ayrılır: feodalizme en ziyade yaklaştığını söylediğimiz vasi' emlâk sahipleri ve faizciler, orta köylüler, küçük ve ecir köylüler.

A'yan ve mütegalibe son millet meclisinde pek az temsil ettirilmiştir, şikâyetleri bundan ileri geliyor. Köylüler iktisadi menfaat iytibariyle bunların en büyük hasmıdır. Yalnız ihtiyaç köylüleri mütegalibenin kucağına atar.

Orta köylüleri a'şarın kalkmasından memnundur. Küçük köylüler borçludur. Yalnız a'şarın kalkmış olması onları tatmin edemez. **İstihsal vesaitine ve sabit bir satış piyasasına muhtaçtırlar.** Kemalizm bu geniş kütleleri asla ihmal edemez. Geniş mîkyasta temsil hakları tēmin olunmalıdır.

Görülüyor ki irticai bir harekette bulunabilecek ciddi bir kuvvet sahibi teşkilatı haiz sınıf yoktur. En büyük tehlike geniş emlâk sahiplerinden gelebilir. Fakat bu tehlikenin önüne ancak diğer küçük ve mağdur sınıfların siyasi kuvveti ile geçilir. İlimi lisanda (büyük erazi burjuvasizi) denilen bu mütegalibenin henüz ciddi bir tehlike halini aldığı ve ona karşı ölüm dirim kavgası açıldığı yoktur. Saltanata yardımcı çıkarak müsellaah kuvvetlerle milli mücadeleye

karşı isyan eden bu sınıf, düşmanla pençeşilirken bile, köylülerden alınan kuvvetle ezilmişti! Şimdi ise cumhuriyet hükûmetinin bu sınıftan asla korkusu kalmadığı aşikârdır.

O halde tek fırka sistemi bizde zaruri değildir. *Çünkü Kemalizm sermayenin ve sa'yın muhtelif şubelerini ahenk dairesinde çalıştırarak memleketin inkişafını tēmin etmek isteyen bir doktrindir.* Feodalite (saltanat ve derebeylik) gerek sermayenin gerek sa'yın semerelerini gasb eden bir sınıf olduğu için ona karşı iylam-harb edilmişti; bu muharebede sermaye ve sa'y sınıfları hep beraber olarak, el ele vererek askerlik etmiş ve

galebeyi beraberce kazanmıştır. Şimdi de ahenkdar bir siyasi iştirâk ile inkişafına devam etmek hakkına maliktirler. Bu da sermaye ve sa'y sınıflarının ayrı ayrı teşkilatlanması ve millet meclisinde temsil edilmesiyle tēmin olunabilir.

Bütün bu sınıfları halk fırkası kendi sineğinde toplayabilirmi?

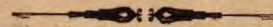
Genç bankerler, genç fabrikatörler ve büyük tüccarlar bu suale evet... diyor. Münevver ideologları da vardır. Fakat Kemalizmin reisi, bizzat Gazi Mustafa Kemal tek fırka sistemiyle memleketin ahenkdar bir inkişaf hayatına mazhar olacağına kail değildir ki ikinci bir fırkanın teessüsünü tasvip ve teşvik etmiştir.

Hak onunladır.

Hulâsa: Tahlilimiz ispat ediyor ki bizim için tek fırka sistemi zaruri değildir. Tek fırka sistemi devam ederse memleketi tedricen yeni yetişen büyük burjuvazinin diktatörlüğü altına sürükleyecek, kütleleri inkilabın niyetlerini tatmaktan ve kıymetini anlamaktan uzaklaştıracak; bu suretle tedricen irticai tehlikesi artacaktır.

*Kemalizmin Mustafa Kemal tarafından tatbiki
Gazi Hazretleri halkın dertlerini dinlerken*

Edebi Musahabe :

Namık Kemale Muhabbet ve Hurmet

ABDÜLHAK ŞINASI

BÜYÜK Şairler kendi devirlerinde kalplerde ve iz'arlarda tekevvün eden aşk ve asalet ihtiyacını en olgun, dolgun ve coşgun ifade edenlerdir; büyük kahramanların da bu aşk ve imanı harekete ve fiil haline getirenler olduğu gibi! Ve bunların farik bir sıfatı da eserlerine duyulan ihtiyaçtır. Büyük şairler ve büyük kahramanların eserleri o kadar vaktinde tahaddüs eder ki — içinde doğdukları zamanlar sonraları yâd edilince — onlar bu zamanların bir nevi' temeli gibi görünürler ve ne kadar zaruri olduklarını anlarız.

Namık Kemal bir tarih müellifi, piyes ve roman muharriri, gazeteci ve şairdi. Hulâsa bütün ma'nasiyle bir edip. Bu gün onu en çok hiss edip en çok sevenlerin biri olan Hamdullah Suphi: "Edebiyat bir iman,

Namık Kemal "Tasviri Efkar" muharriri

bir aşk, kutsi bir kudrettir. Tanzimat devrinde bu muhtelif kuvvetleri, en iyi temsil eden Kemal oldu." diyor. Eğer onun büyük kalpli eseri Sultan Aziz devri, o henüz geniş, bol, şatafatlı ve ümitli devir içinde yaşamamış, çağlamamış, ve hiç bir "vaveyla" koparmamış olsaydı bu devir asalet ve şerefinden neler kayb edecek ve bize ne kadar boş gözükecekti!

Namık Kemal, Şinasinin ihdas ettiği "Tasviri Efkar" gazetesine yazmağa başlamıştı. Üslûbu vaktinde yeni ve cümleleri vaktinde kısa görünmüştü. Sırf edebi bir tetkikte bu üstadın lisanımıza ve nesrimize etmiş olduğu hizmetler ayrıca tefsir edilmeğe değer. Bu gün Namık Kemal'in üslûbu bizce natuk bir adamın, bir hatibin üslûbunu andırır, ve o en büyük gazetecimizdir. Onu gazetenin bizde yüzüncü senei-devriyesinde asıl gazetecilerimiz tes'it etmelidirler.

Namık Kemal muakkibi ve dostu Abdülhak Hâmidin dediği gibi: "Hissiyatımızı azameti-tarihîemizle imla ve iyla eden o büyük sahibi-kalem" dir. Demek ki bu büyük adamın kalbi son derece milli imiş, mademki millet onda kendi kalbini hiss etmiştir. Ve demek ki, zaten gittikçe sadeleşen, lisanı da gayrı-milli değilmiş, mademki millet bu lisanı duymuş ve kendi hislerine tercüman olduğunu anlamıştır. Namık Kemal de milli bir şairdir. Onu asıl bu muhterem sıfatıyla yâd ve tâziz etmeliyiz.

MEŞRUTİYETİN iylanında, o tarihlerde "taşra" denilen vilayetlerden gazetelere kanunu-esasiyi ve hürriyeti tebcil için vatan ve millet aşkıyle dolu telgraflar yağıyordu, ve bütün bu telgraflar Namık Kemal üslûbunda idi. Onlarda üstadın muvaffakiyeti yoksa da hep onun heyecanı ve ruhu vardı. Belli idi ki bu hücre ve uzak yerlerde bu telgrafları yazan kalemleri Namık Kemalden kalan bir heyecan ile tutanlar hep onun müritleriydi.

Namık Kemal vatan hissini hürriyet aşkıyle besleyerek ve incelterek türk hassasiyet ve zihniyetinin üstat ve mürşitlerinden biri olmuş ve bütün milletini alevlendirmiştir. Yine Abdülhak Hâmidin tâbirince Namık Kemale kadar vatan muhabbeti içimizde daha ziyade uhrevi bir muhabbetken ondan beri daha dünyevi bir muhabbet olmuştur.

YENİ vatan telakkisi ve mefkûresi onun eseridir. Namık Kemal, Türkler için, bütün hayatıyla vatanperverlik, hürriyet, hamiyet ve bu gayeler uğruna cesaret ve feragat hislerini temsil eden bir kahraman olmuştur. İşte, bu gün Namık Kemal o kahramanın adı ve timsalidir.

Onun tarihimize ettiği hizmet ve ilave ettiği kıymet büyüktür. Vicdan ve iz'ânındaki asalet ve hamiyet hislerini muhitine ve zamanına yaptığı gibi tarihe de geçirmiş, yahut bunları tarihte de keşf etmiştir. Zira o milletin eski büyükleriyle aynı coşkun hisler ile müte-hassisti. Kalbinin hamleleri de onların hayatındaki ahenge uyuyordu. Böylece Türk Tarihi Namık Kemalden sonra bize hem daha ziyade yaklaşmış, hem daha ziyade güzelleşmiştir.

O nazm ve nesriyle, senelerce milletin gururunu besledi, ve hamaseti yalnız şiire değil, romana ve tiyatroya da ithal etti. Bâzı zamanlar vardır ki milletin Namık Kemal'in eserinden mahrum kalması tasavvur bile edilemez. Bu zamanlarda Namık Kemal kendi kalbinde vatanının kalbinin çarptığını duymuş olduğu eski dakikalar tekrar hayata gelir ve milletin kalbinde hâlâ daha Namık Kemal'in kalbinin çarptığı duyulur.

Hükümetlerin istipdadı karşısında milletin hürriyetinin hukukunu müdafaa eden kahraman, kalemi ve sözleriyle kendini derde boyun bükmeğe ve her devre hizmet etmeğe alışkın olan zavallı yazı taciri muharrirlerimizin o kadar fevkine yükseltmiş oluyor ki bunlar Namık Kemale verdiğimiz ehemmiyeti anlayamıyor, hattâ, bunun gösterdiğimiz esbabı-mucibesini bile kabul etmiyorlar. Zira, Namık Kemal onların "plan"ı üzerinde değildir. Biz de onun gibi milletin hukuk ve hürriyetini müdafaa edenlere çok kere meczup ve deli bile denmiştir. Halbuki ona vaktinde "fedai Kemal bey" dediler. Millette Namık Kemale hakîyki bir muhabbet ve hürmet mevcuttur. Ve buna şükr etmeliyiz. Türkler Namık Kemali "nanı-aziz" dedikleri ekmeği sevdikleri gibi severler.

Bizde maatteessüf çok az kalem sahibi bu mevkie yükselebilmıştır. Ediplerimiz ona gösterilen bu muhabbet ve hürmeti çok görmemeli, bunlardan kendi mesleklerine düşen fahr hissesini duyarak iftihar etmelidirler. Bundan dolayı bizde gazeteci, hikâyeci, tiyatro muharriri, şair, bütün kalem sahiplerinin Namık Kemale ayrı bir hürmet ve minnet duymaları lazım gelir. Bizde es-

kiden beri şairlerimizin ekserisi padişahlarla vezirleri iyala eden kasideler, gazetecilerimiz de Hükümetlerle nazırları sena eden makaleler yazdılar. Şairler caizeler aldılar, hicviyeler bile çok kere yalnız maharet göstermek için yapılan lisan ve nazm cambazlıklarından ibaret değildi, bir takım ta'vizler almak gayesini istihdaf ederdi. Gazetecilerin mevsim mevsim renklerini ve ma'nalarını değiştiren yazıları da çok kere zülfü-yara dokunmamak şartıyla yapılan hesap ve entrikalar için yazılır, çizilirdi. Namık Kemal gibi müesses kuvvetlere karşı bir fikir, bir mefkûre ile, bir hürriyet ve hamaset mefhumu ve aşkıyle isyan eden kalemlere eğer ara sıra rast gelinmese ve arada sırada böyle müstesna bir edip edebiyatı milletin vicdanında iktisap etmesi lazım geldiği ulvi makama is'at etmese bizde kalem sahiplerinin şimdiki kadar bile kadar ve ehemmiyeti kalmazdı.

Namık Kemal'in hayatı da vatana tahsis edilmiş ve bu aşkla feda edilmiş bir eserdir. Zavallı Namık Kemal vatanını ne kadar seviyordu. Her kalbi öldüren de ken-

Namık Kemal Avrupadan avdet ettiği zaman

disini besleyen ve yaşatan aşktır. İşte, Namık Kemal aşkına canını veren bir pervane gibi yanmıştır. Bir Kânunuevvel günü, bundan tam 42 sene evvel!

BİZ Namık Kemali matbu' ve müdevven eseri kadar bu eserindeki ruh için severiz. Edebiyat ile çok meşgul ve meşbu' ve artık bezgin ve bıkkın bir genç bir gün onu okuduktan sonra diyor-du ki: "Asıl mârifet Namık Kemal gibi okunulmadan beğenilmek ve sevilmektir. Zira bu safhaya, bu devreye geldinizmi artık hiç bir tenkit size erişemez!," Fakat, bu kuvvetli bir takım esbabı mucibesi olmadan elde edilemeyecek bir mevki'dir.

Filhakiyka millet Namık Kemale perestiş eder. Fakat, meşrutiyetin ilk senelerinde, onu daha çok hatırladığı zamanlarda bile, oğlu Ali Ekrem Beyin mârifetiyle tab' edilmeğe başlanan eserlerinin tam külliyyatı, ilk hâhişten sonra, Trablus Garp harbiyle milletin başı büyük bir belâyâ girince, devam edilemeyip kalmıştı.

Bu gün bu eserler içinde elimizde yeni harflerle hiç olmazsa en esaslı şiirlerinden mürekkep bir mecmua ile en mühim yazıları ve gazete makalelerinden müte-hap bir cilt bulunmalıdır. Tarihinin de tarihimize mühim bir hizmet olacağına kaniim. Esasen şimdiki müverrihler her şeyden evvel "can,, ve "canlı şey,, istiyorlar ki bu da Namık Kemalde büyük bir asaletle mevcut olan bir meziyettir.

Namık Kemal eserini de, têsirini de yapmıştır. Onun

siyması, son zamanlarında Sakız mutasarrıfı iken çıkartmış olduğu o siyah, kıvrıcık ve uzun saçlı, büyük sakallı resmi, nurani alnı ve derin gözleriyle, babalarımızın ve bizim hafızamızda vatanın en asil mâna ve manzaralarından biridir. Artık o milli mazinin bir parçası ve bir seması olmuştur. Namık Kemalın hassası ulvi bir mehtap gibi, ruhlara vatan muhabbetinin şiirini dökmektir. Onu söndürünüz, babalarımızın hayalinde va-

tan ziyasını karartmış olursunuz. Victor Hugo bir gün, Paris şehrinin aşkıyle:

**"Ce que perdrait
le bruit du monde,
Si un jour Paris
se taisait !...,,**

demmişti. (Bir gün Paris artık sussaydı dünyanın gürültüsü neler kayb ederdi!) Namık Kemal de vatan ufuklarında susturulsa birden bu kubbede ne büyük bir boşluk kalmırdı!

Türk vicdanına en çok têsir icra etmiş, yâni bizim yegâne ehemmiyet verdiğimiz irfan olan yüksek iz'an ve imanına hizmet etmiş Türk siymalarını düşündüğümüz zamanlar kimi hatırlar, kimi buluruz? Hangi şairi, hangi üstadı, hangi filozofu? Biz, son zamanlarımızın tarihin-

de, en evvel ve en çok Namık Kemali buluruz. Öyle ki insanın Voltaire in gûya cenabı hak için söylemiş olduğu sözü onun hakkında söyleyerek: "Eğer Namık Kemal olmasaydı onu iycat etmeliydik,, deyeceği geliyor.

Onu çok takdir eden ve seven milleti daha ona tamamen yetişememiştir. O bir kahraman ve bir kılavuz gibi hâlâ bizim önümüzde yürüyor.

Namık Kemalın şiiri bizde mütehasir bir vatan aşığı melalini söyleyen bir edebiyat olarak kaldı:

Ziya Paşa ve Namık Kemal Kanunu Esasi Encümeninde

"Yazılsın senki kabrimde vatan mahzun, ben mahzun!,
Onun hürriyet için duyduğu aşkı biz de duyalım:
"Ne efsunkâr imişsin ah! ey diydarı hürriyyet,
Esiyri-aşkın olduk gerçi kurtulduk esaretten!,"

En ruhlu, en mağrur ve vatan ve hürriyet aşkıyle en çok dolu türk sözleri ve türk mısra'ları (Bir şair için bu ne şereftir!) onunkiler, Namık Kemalinkilerdir.

O, sanki yarım asır evvel, bir gün milletinin duçar olacağı badireyi bilmiş, ya sezmiş ve sanki istiklalini ve varlığını korumak için inat ve sebat edecek bu milleti ruhunun aşkıyle ve hamlesiyle ta o zamandan takdir, teşvik ve teşci' etmiştir :

*"Eder tedviri âlem bir mekiynin kuvvei azmi,
Cihan titrer sebatı-payı-erbabı-metanetten!"*

O, ruhların alımlarını havaya kaldıran, asaletini artıran büyük insanların, kahramanların soyundandır. Bütün mânasıyle ruhu yükselten bir adam! Fakat zevkîm ve iytikadımca Türk milletinin hem mümesil hem mürebbsi olan bu ulu şairin milletine vermiş olduğu en büyük ders, tıpkı Fransızların dâhi şairi Corneille in yapmış olduğu gibi, şerefin muvaffakiyetin haricinde bir şey olduğunu öğretmesi ve böylece asil kalplere teneffüs için muhtaç oldukları hür, geniş ve yüksek bir sema kurtarmasıdır.

Namık Kemal hayatta daima muvaffakiyeti değil, mümtaziyet ve asaleti tercih etmiştir:

*"Namus ile irfanı yetişmez mi mükâfat,
İkbal yolu gerçi Kemalın kapanıktır,
Çok ak göremezsen de saçında, sakalında,
Eliminnetülillah! yüzü ak, alnı açıktır!"*

İşte, Türk vicdanında vatan mefhumunu iyla eden bu büyük mürşidin en büyük galebesi şerefi galibiyetin fevkine 'ı'sat etmekle medeniyete kurtardığı âlemdir. Mazlumalara verdiği payansız gurur, mağlûplara verdiği şeref hissesi, vicdanlara verdiği huzurdur. Himmet bize düşer,

muvaffakiyet ise tâlin bileceği bir şeydir. "Celaleddin Harezim Şah,, ta bir söz vardır. O kadar geniş, berrak, müsterih ve güzel bir söz ki büyük bir kitaba değer ve ne zaman onu ağzıma alsam ruhumda sonsuz ve güneşli bir ufuk açılır:

"Biz Allahın işine karışmayacağız, yoluna gideceğiz!" Sonra:

"Felekte baht utansın bi nasib erbabı-himmetten!" Sonra:

"Felekten intikam almak demektir ehli-idrake

Edip tezyidi-gayret müstefit olmak nedametten!,"

Ve nihayet o meşhur ve hâtifi terane, o müphem olduğu için her türlü ve en güzel tefsirlere müsait ulvi hitabe:

"Yüksel ki yerin bu yer değildir!,"

İşte Namık Kemal bu manzumeleriyle milletimizin bir alem dârı, bir yıldızı olmuştur ve vatanımız onu yetiştirmiş olmakla iftihar edebilir. Ve onun bu manzumelerini işittikten sonra bilmem ki onu kalbinde pek çok tâziz etmemek bir insan için nasıl kabil olabilir?

MİLLETİNE bu kadar yüksek bir felsefeyi ih-sas ve iblağ eden mütefekkir ve şairin nüfuzu her türlü mubalâğadan azadedir. O zamana kadar gelen şairlerimizle onun bu bedihi farkı nasıl sükût ile geçiştirilebilir?

Divan edebiyatımız pek gün görmüş, geçirmiş, pek arif ve zarif, pek haklı fakat çok hotgâmdı. Hiç ihtilalci ve yaratıcı değildi. Birden bire bu şahikalara yükselen Namık Kemal için dâhi demek çok değildir. O, eseriyle ve ismiyle edebiyatımıza en çok galeyan ve asalet ve vatan ve hürriyet aşkı bahş ve isale eden şair ve üstattır. O, teknil haslet, meziyet ve faziletleriyle artık bizim klasiklerimizden olmuş bir romantiktir. O, milletinin veliniyetidir.

"Bakî kalan bu kubbede bir hoş seda imiş!,"

Halbuki güzellik de bir değil, mütenevvi' olduğuna göre, ondan kalmış olanlar da en büyük, en asil, demek en güzel Türk sözleri ve Türk seslerindedir.

Namık Kemal Midilli adasına nefy bulunduğu zaman

TÜSTAY

IV

Şehzade Başında bir Çaycı Dükânı

KENAN HULÖSİ

DONMUŞ bir kanarya kadar sapsarı ve olgun bir limonun buruk lezzetini taşıyan bu yer bir «ser» midir acaba? Dışarda rüzgar—fakfur ve bulutlu bir sema fecrini andıran büyük, yekpare, sisli, buharlı camlarda çırpınan rüzgar—kanatları kopmuş bir kartal mıdır ki?

İçerde boz rengi bir sükût var. Ve büyük, yekpare, sisli, buharlı camların ayırdığı kaldırımlar üstünde bembeyaz bir kar...

İçerde boz rengi bir sükût var; ve kristal bardakları ılık bir suyla yıkayan ellerin tertemiz gıcirtısı... Acaba, lastiklerini yeni giymiş bir adam karlar üstünde mi yürüyor...

Kalbim, bu sükûtun müsterih genişliğinde fakfur ve siyah bir kavanoza konmuş sonra güneşe brakılmış ılık, sükûn içinde bir su...

Öyle vehm ediyorum ki, burada bütün mevcudiyetim her mesamesine kadar zerre zerre çözülüyor, damla damla eriyor ve ılık bir mayi' gibi düşünce-siz ve yayvan ve geniştir. Gene öyle vehm ediyorum ki, bu camlı kapıyı açar ve dışarı çıkarsam, içine haps olmuş buharlar—doğan bir güneşle çitirdayan bir tabiat parçası gibi—bütün mevcudiyetim toz haline gelmiş camların çitirdisiyle birleşecek ve ben gene kendime rücu' edeceğim...

Önümde bir bardak duruyor. Uzak ufuklar ardına devrilen güneşlerin yumuşak ve seyyal ateşinden mi dolduruldu? yoksa, içinde kıpkırmızı bir gül mü ezilmiş? ve yoksa eriyen bir karanfil mi var?

Parmaklarım yaşlı bir parıltıyla duran küçük bir limon parçasını damla damla sıkarak ve gene bir alüminyum kaşıkla karıştırırken, zann ettim ki, yavru bir kanarya kanat çırpıyor. İnce ve yumuşak tüyleri sararmış bir akıka benzeyen o kuşların göğüslerinden çıkan bir damla musiki hangi renktedir? ve, az evvel mayi' içinde çırpınan yalnız bir kanat mıydı acaba?

Dudaklarım, kristal bardağın muhteviyatını yudum yudum içerken öyle zann ediyor ki, çırpınan yalnız bir kanat değildi; çırpınan ince, yumuşak ve nermin bir kanarya göğsünden çıkan son bir terennümdü de...

Ses yok. Burası taşlarında çekilmiş bir yay inhinasi, gözlerinde derin ve tehi mağaraların rutubetli bakışları, yüzünün çizgilerinde japonkâri bir mozaikînce ve derin hatları gittikçe incelen ve derinleşen bir Konfüçyus rahibinin inzivağahı mıdır?

Ses yok; ve kaşıklar sükûna varan bir korkuyla devr oluyor. Ses yok; sükûn; derin ve tehi bir sükûn; ve kalbim bu derin ve tehi sükûn içinde fakfur, siyah ve harikulade tannan bir kavanoza konmuş sonra güneşe bırakılmış temiz, bembeyaz bir su...

İçerde bir gümüş semaver fıkırdıyor; yikanan bardakların gıcirtısı var; dışarda kar... Dilimde, yaşadığımı yegâne söyleyen buruk bir lezzet, bir limon rayihası, ve limonlu bir tat...

Fakat ben ki, kalbim ve damarlarımla yaşayan bir kahramanım; ve benim ki zihnimin içi —geçen bu yazdan sonra— lüks bir salondan henüz çıkmış adamlar gibi pırıl pırıldır; niçin şimdi ruhumda bir Konfüçyus rahibinin metrük ve münzevi sükûneti var?...

GENÇ

Tahasülüler

Liselilerimizin Güzel Şiirleri

SONBAHAR

Düştü kuru dallardan
Yaprak yaprak üstüne.
Oldu sarı bir yorgan
Hasta toprak üstüne.

Inledi derinlerde
Ah! ları kargaların.
Yükseldi enginlerde
Sesleri dalgaların.

Duyunca kayalarda
Bir rüzgârın sesini
Sonbahar dagalarda
Yerdi son-nefesini...

VAHDET GÜLTEKİN

YAĞMUR ALTINDA

Evler ıslak bir kedi gibi kenara sindi
Sular renkleri içti, yere bir perde indi.

V. G.

UYKUSUZLUK

O kadar korkarım ki uykum kaçtığı gece;
Sanırım bir çöldeyim, gözlerimde susuzluk.
Yavaştan serpilmeğe başlayıp ta gittikçe
Artarak tufan olan yağmurdur uykusuzluk.

Uykusuzluk, çıkılan göklerden yere sukut,
Uykusuzluk, denizde dalgadan tehlikeli ;
Uykusuzluk, insanın yolunu kesen haydut ;
Sabahı beklemeli, sabahı beklemeli!

Bir kere ağladı mı susmak bilmeyen çocuk ;
Kapanmayan gözlerden kuvvet alan yangındır.
Dilsiz karanlığında gecenin uykusuzluk,
Koynumda boşluğunu duyduğum bir kadındır.

CAHİT SITKI

HATIRA

*Bir gülde saklayorum o akşamın rengini ;
Neş'eli gözlerinin nihayetsiz engini.
Bu solgun ufukların ölümüne benzemez
Denizden dinleyorum kalbinin ahengini...*

*Akşam, sonsuz bir akşam, nihayetsiz bir gece...
Ellerim bu kırmızı gülü öldürmeyince...
Gönlüm bu hatıranın emelinden geçemez,
Elbet bu hasret dinmez bu hayalim ölmeyince...*

*Mehtap melek diyarı bir ma'bedin dehlizi,
Bir zaman kucaklıyor kışkanç emelimizi,
Sen git ben o geceyle baş başa kalıyorum.*

*Yollar harap olsa da emellerimiz uzun,
İlahi kanatları kırılmaz ruhumuzun,
O akşamın rengini bir gülde saklayorum...*

Mersin

MUSTAFA NECİP

GECE OLURKEN

*Yalulardan fişkırın ziya suda sarardı,
Göklerin küme küme yıldızları parlıyor.
Sükût bir büyü gibi gürültüleri sardı,
Artık sular hareli, sahil koyu, ufuk mor...*

*Dağlar çoktan kararmış, orman zaten kapkara,
Zulmet sanki durmadan boşanan bir makara,
Harabede tüneyen baykuş karanlıklara
Acı acı öterek bir matem haykırıyor...*

*Ne enginler köpüklü, ne hıçkırık, ne rüzgâr,
Yalnız koyu okşıyor hafif hafif dalgalar,
Bu zulmette saklanan ilahi bir melal var,
Gönlümden bir ses bana: "gece ne güzel," diyor.*

EMİN HALİL

RENÉ QUINTON dan

K A H R A M A N

AHMET CEVAT

KAHRAMANI kahraman eden hayatını aşk ile vakf ettiği (gaye) dir.

Yiğitlik kahramanın ruhunda tâli bir seciyedir; aşkı yolunda kullanacağı alettir.

İhtira' ruhu, teşebbüs ruhu, fedakârlık ruhu kahramanlığın kaidesidir.

Bedbin kahraman olmaz, bedbinlikle teşebbüs birleşemediği için.

Kahramanlık kat kattır. İtaat kahramanları çoktur, teşebbüs kahramanları pek azdır.

BÜTÜN askeri faziletler kendisinde olsa, insan yine kahraman olmaz. Kahramanı ayırd eden meziyet müşkül vaziyetlerde duyduğu zevktir.

Kahraman vazife deye hareket etmez. Sairi yalnız aşktır.

Kadınlar sevkı-tabiiyle anne olur, kahramanlar da öyle.

Annelik gibi kahramanlık da bir liyakat değildir.

Eskiler ilahlara saf kurbanlar feda ederlerdi. Kahramanlar umumun selameti için tabiatın feda olunmağa hazırladığı saf insanlardır.

Nerde neş'e olmazsa orada kahramanlık yoktur. Kahramanlık mücadele yolunda duyulan neş'edir.

Başkalarına hizmet etmede bizzat müstefit olmaktan ziyade zevk vardır.

KAHRAMANIN ruhu vücudunun yükselttiği iytirazlara kulaklarını kapar.

İnsanlarda ruh ile vücut bir küldür, kahramanlarda ayrıdır.

Kahramanlık ruhun vücut üzerine tahâkümünü duymak ihtiyacıdır.

Bütün iktidar sahipleri iktidarlarının hududunu bilmek sevdasındadır. Kahramanlar için muhal görünecek bir şey yoktur.

Tecrübe ne kadar acı olsa kahramanı yeni tecrübelerden men'etmez.

Anneler gibi kahramanlar da cemiyetin hizmetkârıdır.

Yalnız annelerle kahramanlar zahmette zevk ve neş'e bulurlar.

ÇOK kişinin kahramanlık sayılacak işleri pek iyi anladığını fakat icra için mânevi kuvetten mahrum olduğunu düşünmek hatıradır.

Kahraman taklit edilemez, çünkü hareketlerinin prensipi aşktır; hiç bir şeyi ceht ile yapmaz, her şeyi zevk ve neş'e ile yapar.

Çesur başka kahraman başkadır: anne başka süt nine başka olduğu gibi.

İnsanlar müstefit olmak için kazanırlar, kahramanlar yalnız vermek için fütuhatta bulunurlar.

ANNELERE de kahramanlara da teşekkür edilmez.

İnsan eziyete cür'et bulur, kahraman yalnız hizmete.

Kahramanlar mağlubiyeti sever, çünkü mağlubiyet önlerine yeni büyük vazifeler ve teşebbüs yolları açar.

Uzun muzafferiyeti ölümle taçlanan kahraman hakiki kahramandır. İlk muharebesinde ölen kahraman da, son muharebesinden sonra yaşayan kahraman da hakiki kahramanlar sayılmaz.

Kahraman yanlışlarını hayatiyle öder.

KAHRAMANLARIN ölmesi haktır, ölüm onların lâyük olduğu mertebedir. Saf olmayanlar şehitliğe lâyük değildir.

Kahraman başkalarını kendine tercih eder. Kahramanı kahraman eden ne yiğitlik, ne cesaret, ne cür'ettir; başkaları yoluna baş komaktır.

Öz sevgisi insanları sevk eder, fakat kahramanları sevk eden özge sevgisidir.

Tabiat kahramanları yaşamak için değil başkalarına hizmet etmek için yaratır.

PAPAĞAN

Ovide den

Tercüme eden : A. K.

(Ovid) sevdiği kadına bir papağan vermişti, bu papağan ölmüştür.

(Ovid) kuşun ziyasına teessüf ediyor.

peltek peltek tekrar etmekteki kabiliyetin ne kadar yüksekti...

Kıskanç ölüm seni helâk etti: sen hiç bir kuşla husumet halinde değildin; çok defa geveze olduğun kadar, sükünün tatlılığına da âşık idin. Bıldırcınları her gün kavga da görüyoruz ve belki de bunun için ihtiyar oluncaya kadar yaşıyorlar. En az bir gıda sana kâfi gelirdi; konuşmakta bulduğun zevk sık sık gıda almaya müsaade etmezdi. Bir ceviz senin bir yemeğin olurdu; bir kaç haşhaş tohumu seni uykuya dâvet ederdi; bir kaç damla su, susuzluğunu teskin ederdi. Aç gözlü ak babaların, uçarken semalarda büyük daireler resm eden çaylakların, yağmurun yağacağını haber veren saksâğanların da uzun yaşadığını görüyoruz. Cengâver Minerva'nın menfuru kuzgunların da pek uzun yaşadığını görüyoruz. Bu kuzgunlar ancak dokuz asır yaşadıkları sonra ölmeyormu? Halbuki papağan, insan sesini taklit etmeyi bu kadar iyi bilen bu kuş. Dünyanın bir ucundan getirilen bu misilsiz hediye öldü... Zaten ölümün hasis elleri hemen daima en evvel yer yüzünde en iyi ne varsa onları helâk eder, en fena şeylerse mukadder ömürlerini itnam ederler.

Güneşin sarayı

GÜNEŞİN sarayı yüksek sütunlar üzerinde yükseliyor, altın her tarafında ateşin kıvılcımlarla kıvılcımlanıyor, saf fil dişi çatısını örtüyor, gümüş kendi

kendine kapanın kapıların üzerini şua'landırıyor. İşçiliğinin güzelliği maddi zenginliğinin de fevkinde idi: Vulkan buraya arzı bir çember gibi kuşatan denizleri, sonra arzın kendisini ve daha üstte asılı duran gökü oymuştu. Burada lacivert ilahlariyle dalga, çınlayan kavaasıyla Triton, harelî şekilleriyle Prote, kollarını cesim balinaların sırtına dayamış duran Egeon, nihayet Doris ile, bir kısmı yüzerken diğerleri bir kayanın üstüne oturup yeşil saçlarını kurutan veya deniz canavarlarının arkasına binerek seyrana çıkan kızları temsil edilmiştir. Hepsinin çehresinde aynı çizgiler yoktur, fakat hemşirelere yakışan bir benzeyiş onlarda da fark edilir. Arz insanlar ve şehirlerle, ıssız ormanlar ve vahşi hayvanlarla, nehirler, periler ve diğer kır ilahlariyle örtülmüş görülür. Bu harikaların üzerinde semanın ve zodiyağ (burçlar kuşağı) işaretlerinin hayali parlar: altısı sağda ve bir o kadarı solda.

Febus ergovani bir mantoya bürünmüş olduğu halde zümrütleri parlayan bir tahta oturmuştur. Sağında ve solunda günler, aylar, seneler, asırlar ve saatler birbirinden müsavi mesafelerle mevki almışlardır. İlk bahar, başında çiçekten bir taç ile daima genç; yaz, elinde bir başak çelengi ile çıplak; son bahar, ezilmiş salkımlar şaresi renginde teniyle; buz kış, beyaz ve diken diken saçlarıyla görülüyordu.

OVİDE, latin şairlerinin en mühimlerinden biridir. Onu büyük latin şairleri sırasına koyan eseri (metamorfoz) dur. Metamorfoz yunanı-kadim esatirindeki ilah ve eşyanın, kâinat hadisatının istihalelerinden bahs eden büyük bir eserdir. Dünyâ ve bu güngü dünya edebiyatı ve dünya dâhileri, en büyüğünden en küçüğüne kadar bu menba'dan istifade etmişlerdir.

Yukardaki parçalarda geçen ilah isimleri:

Vulkan— Ateş ve mâden ilahı.

Triton— Deniz ilahlarından biri.

Prote— Şeklini daima değiştirebilen bir deniz ilahı.

Egeon— Arz.

Doris— Deniz ilahlarından biri.

Febus— Güneş.

Seyahat Edebiyatı

YENİ edebiyat kariye yalnız bedii heyecan değil, aynı zamanda biraz da mâlumat vermek temayülündedir. Son zamanlarda fevkalade rağbet kazanan büyük hayatların romanları ve bilhassa seyahat edebiyatı bu iddianın en büyük delilleridir. İhtimal yine bu temayülün neticesidir ki bildiklerimize bir şey ilave etmek kabiliyetine pek az malik olan küçük şiir şekli nerdeyse ortadan kalkacak derecede küçülüyor. Buna mukabil her türlü fikri kolayca telkîn edebilen roman ve tiyatro eserleri sahasını gittikçe genişletiyor. Bir iki sene eveline kadar Fransız ve Alman edebiyatında kariin eline aldığı her eser bir tahlil romanı idi. Son günlerde kitapçı comakânlarını dolduran kitapların her biri bir iklimden ses getiriyor. Yeni muharrirler düşündüğünü ve hiss ettiğini yazmaktansa gördüklerini anlatmayı tercih ediyorlar. Bavulunu eline alan veya otomobiline atlayan muharrir kendini memleketinden günlerce ve haftalarca uzak yerlere atarak kari'lerine zevkle okutturulacak yeni muhitler arıyor. Bâzan doğrudan doğruya, bâzan romanlar içinde bilvasita tasvir edilen bu muhitler arasında en fazla alâka uyandıran bilhassa iki memleket var: Amerika ve Rusya.

Ateşli ve fa'al bir medeniyetin bulutlara kadar yükselttiği altmış katlı apartmanlar memleketi ile dünyanın nizamını bozmak için kendilerini aç brakan idealistler yurdu bütün cihan

edebiyatlarına az çok ilham ve mevzu' vermekteler. Bugün medeni âlemde hemen hiç bir edebiyat yok ki içine Rusyayı tasvir eden bir eser girmesin ve hiç bir medeni millet yok ki birkaç edibini Amerikaya göndermemiş bulunsun.

İkinci derecede alâkayı celbeden memleketler arasında Türkiyemiz de bulunuyor. Son bir kaç sene zarfında Türkiye için yazılan fransızca kitaplar ona, almanca eserler yirmiye balığ olmaktadır. Bunlardan mâda İtalyadan İspanyadan tutunuz da Hindi-Çiniye ve Afrika ortalarına kadar her diyardan havadis getiren demet demet kitaplar kari' bulmakta hiç müşkülât çekmiyor.

Bütün bu edebi mahsuller edebiyat âleminde yeni bir mevzuun eseri değildir. Fransızların Şatobriyan ı ve Piyer Loti si ile İngilizlerin Kipling i bu nev'in şaheserlerini vücuda getirmişlerdi. Bundan evel de bütün edebiyatlarda kariye seyahat eseri verenler az değildi. Hattâ bizde bu nev'in Piri olan Evliya çebebi bile vardı. Fakat Garpte uzak yakın eski seyahat edebiyatı arasında büyük bir ayrılık var: Onların bâzısı daha fazla ilim kitabı, bâzısı daha fazla şiir kitabı idi. Bunlar ise baştan başa hayat kitabı. Sanki asıl gaye kitabı size zevkle okutmaktır ve mâlumat bunun içerisine esrarengiz bir surette hulûl etmiştir. Pol Maran ın kitabını elinize aldığınız zaman eminsiniz ki bu bir coğrafya ve yahut bir Markopolo seyahatna-

mesi değildir. Fakat bilirsiniz ki bu eser sizi yemek odanızdan yatak odanıza kadar her yerde tákíp edecektir. Esasen birbirine çok benzeyen bir sürü tez romanlarını, tahlil hikâyelerini okuya okuya yorulan dimağınızın biraz Antil adalarında, biraz zenciler arasında, biraz İspanya bahçelerinde dolaşarak teneffüs etmeye nakadar İhtiyacı vardı.

Almanlar ve İngilizler dünyanın en büyük seyyehları geçindikleri halde son günlerde bu tarzın en güzel ve en bol eserlerini verenler fransız edebiyatçıları oldu. Bu meyanda Hanri Bero nun yeni Rusyaya ait eseri ile Pol Moranın Niv York u en ziyade zevk ile okunanlar ve en fazla bahs edilenlerdir.

Harpten sonra bütün fransız kari'lerinin hattâ ecnebi edebiyatlarının bile dikkatini üzerine celb etmeye muvaffak olan Pol moran müthiş bir otomobil meraklısı ve müteaddit otomobillerin sahibidir. Kari'lerinden gördüğü büyük rağbeti çok güzel istiyimal ederek mütemadiyen seyahatten seyahate koşuyor.

VASFİ MAHİR

Pol Mora nın Newyorkundan başlangıç

Sükût.

Bahri-muhiti-Atlasinin son dalgaları kızıl esmer bir buruna çarparak dağılıyor.

Bir martı sesi.

Sahilin her tarafında sular yükselerek hâlicin kenarlarını aşıyor. Sağda gece tepeleri gizlemeye başladı. Solda kükürt sarısı bir güneş ufka doğru iniyor.

Daha şimdiden Amerika büyük görünüyor. Emsalsiz ve semavi bir büyüklük. Biraz sonra Niv yorku teşkil edecek olan bu yerler, kendi içine çekilmiş, hareketsiz, topraktan doğacak bir filiz gibi meydana çıkmayı bekliyor.

Ay doğuyor ve milyonlardan beri üzerinde hiç bir vukuat olmayan ıssız sahraları aydınlatıyor. Dünyanın ve toprağın başladığı yerde bir sükût. Yelkensiz bomboş bir deniz.

Yelkenler daha ziyade şimale, fransız veya İngiliz Amerikasına veyahut büsbütün cenuptaki isveç ve ispanyol Amerikasına giderler. Hiç bir zaman burada demir atmazlar.

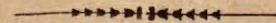
Bundan aşağı yukarı bir asır evel, Hindistana şimalden bir yol bulmak ve yeni kıt'alar keşf etmek için fransız kralı tarafından gönderilen cenevzli Verrazzano da bu kayaların önünden geçmişti. 8 temmuz 1542 tarihli mektubunda birinci Fransuaya buralara pek benzeyen yerlerden bahs ediyor. Fakat o burada durmamıştı ...

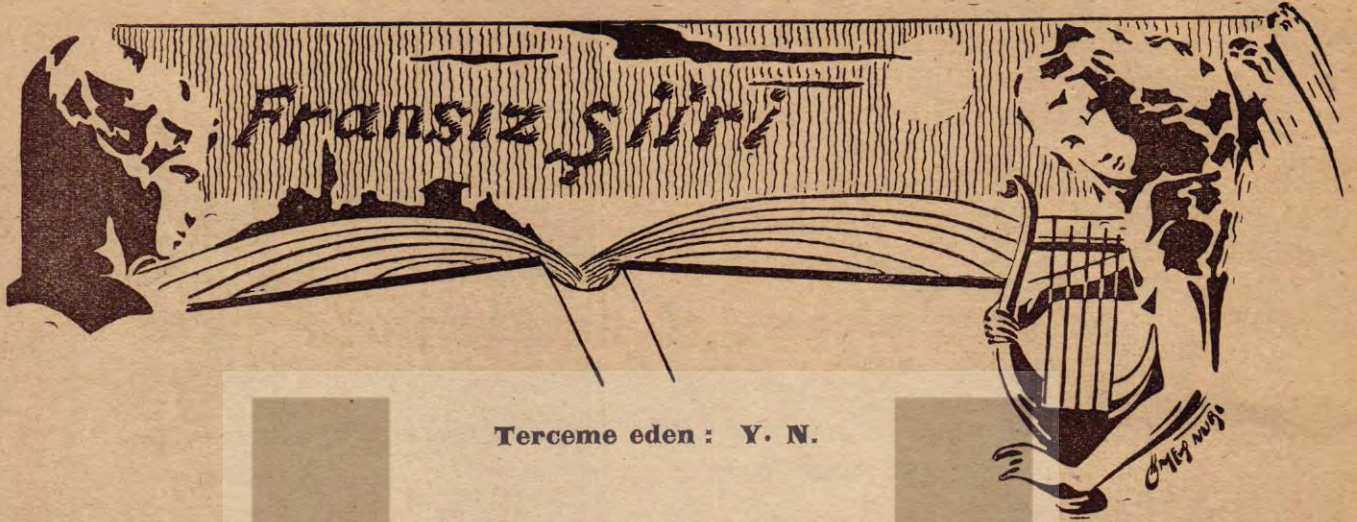

Moskovada eski bir ma'bet

Nihayet 1609 senesinin bir eylül sabahı, bir zincir şangırtısı ebedi görünen bu sükûtü ihlal etti, çapalar suyun dibine indi. Holanda tacirleri tarafından bahri-muhiti-atlasi içerlerine gönderilen yarım ay şeklindeki kadirga demir etmişti. Bir ingiliz olan kaptanı Hudson arka tarafta köprü üzerinde ayakta durmuş ufku tarıyor ve denizin iki üç sahil teşkil ederek topraklara doğru sokulduğunu görüyordu. Bunlar acaba nehir mi yoksa uzun zamanlardan beri aradığı, muhiti-kebiri muhiti-atlasiye birleştirerek nihayet kendisini Çine eristirecek olan deniz geçitleri mi idi? Hudson şimale giden deniz koluna dalmağa karar verdi. Bilahare kendi ismini taşıyan ye bütün Avrupa keşfiyatının olduğu gibi onun teşebbüsünün de yegâne âmili olan ipeğin ihtimal hakiki yolu zann ettiği nehirde ilerlemeye başladı.

Sahillerde orman ve tarihten evelki zamanı andıran nebatat. Son baharın soldurarak kızıl bir renk verdiği geniş ağaç muhitini yalnız su tahdid ediyordu. Üç ay nihayetinde Hudson gemisinin toprağa değdiğini hiss etti ve bir yarım dönüş hareketi yaparak bahri muhiti-atlasi sahiline avdet etti.

Terceme eden : Y. N.

Jean Marias dan:

Bu zambaklar atılsın

BU zambaklarım atılsın, bu parıldayan güller atılsın, guruba yaklaşan arzularımın kızıl ufkunda yüzen arzuları canlandırmaya gelen bu şarkılar ve kavallar susturulsun.

Oh! Nefesinizin ıtrım bana üflemeyiniz! Oh şimşekler saçan gözlerinizi bana dikmeyiniz. Çünkü bu seyyar meşalelerin yıldızlı semasında bir pervane gibi yandıgımı hissediyorum.

Oh! Haris nevazişinle beni teşvik etme. Oh! ağzımın hiç boşalmayan destisinden akan sarhoş edici mayii artık bana sunma; bırak, kalbim uyusun, bırak kalbim ölsüm!

İhtidasının rahatlığı içinde bir ceviz tabutta imiş gibi kalbim istirahat ediyor; sefil bir zevkî faydasız nedametiyle bu şefaht huzurunu bozma!

Jean Rameau dan:

Üç peri

GANİMET eşyasiyle çevrilmiş şahane beşiğin yanında, sarayın ziyafete dâvet etmeyi unuttuğu üç fenable perisi müzakere ediyorlardı:

« Hiç bir insana nasip olmayan en fena tabii bu çocuğa verelim diye gürlüyorlardı, haydi iş başına! »

Yılan gibi ıslık çalarak biri dedi ki:

« Onu çirkin yapalım, o kadar çirkin olmalı ki ormandaki keçiler ondan sütünü esirgesin! »

İkincisi ilâve etti:

« Ve ona vebayı musallat edelim »

O vakit sırası geldiği için üçüncüsü ayağa kalkarak söze başladı:

« Kâfi, ey hemşirelerim: vebalılar için de dünyanın zevkî vardır ve saati gelince en çirkinin de yüzü güler.

Bu çocuk bütün hayatınca ıztrab çekmeli, yuhalarla karşılanmalı, eziyet çekmeli, muzlim ve nefrete şayan kıskançlığın keskin dişleriyle parçalanmış vücudunu topraklar üzerinde sürüklemeli; her kum tanesine kanından biraz brakmalı, her haykırışında nefretle yıkanmalı ve semayla dolu müşfik gözleri kapandığı zaman ölüm döşeginde yine kini hissetmeli!... Ve bunun için de, kardeşlerim, onu *Dâhi* yapalım.»

Edmond Harcourt dan:

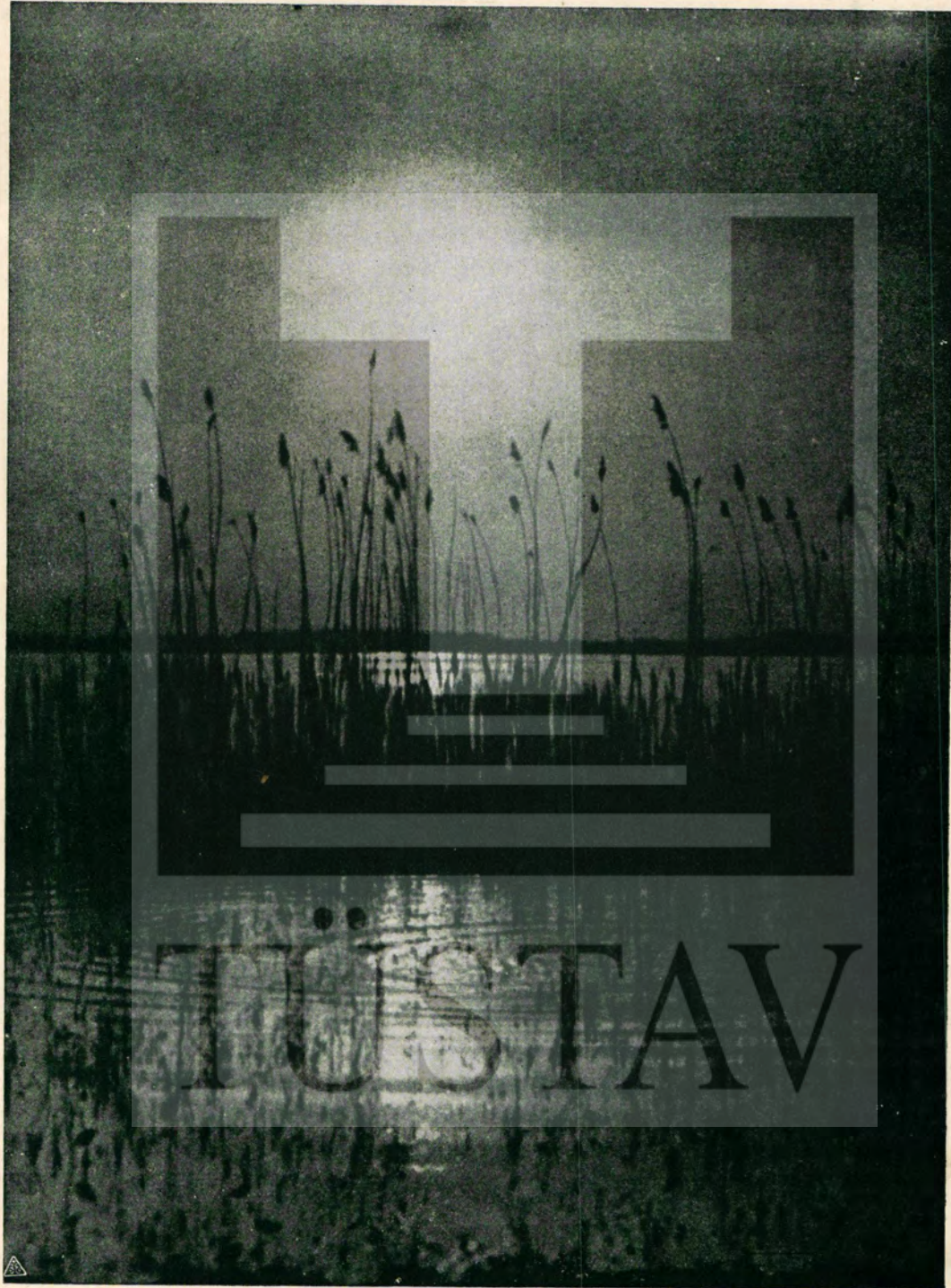
Araba beygiri

Gündüz, gece, her yerde, buzlar üzerinde kayarak, güneş altında terli, sağanaktan ıslanmış, rüzgârın çatlattığı burnu ilerde, ömrünü dört nala sürükleyerek, ebediyen yorgun, soluyor.

Düz perdeler gibi düşen sert kılı yeleli yorgunluğun titrettiği uzun ve kuru boynunu tokatlıyor.

Düşüncesi gibi sade, büyük, yuvarlak gözleri açık, eğilmiş başında ıztrabın nisyanını ve fenalığın affini geveleyerek koşuyor.

Ve halk, işkenceye sokulan bu kahraman karşısında, eğer Allah insan yaratsaydı kendisini bir aziz telâkki edeceğimiz ulvi hayvana bakmadan geçiyor.

Fot. Gisela Kohorn

BİR MEHTAP TABLOSU

MUHİT in İtavesi

Tevfik Rüştü Beyle Mülakat

Muktedir Hariciye Vekilimizin, Cemiyeti-Akvama girmek. —
Balkan İttihadı.— Umumi Sulh hakkında pek ciddi beyanatı.

NAHİT SİRRI

ISLAK bir gece. Saat yedi buçukta Hariciye vekilimizin beni kabul edeceği kalemi-mahsustan haber verildiği için, tam o vakitte vekâlete girdim. Daha bir çok odalarda çalışılıyor. Tevfik Rüştü beyin nezdinde bulunan ve sıra bekleyen bir iki elçi ve misafir, benim sıramı tam dokuzda braktı. Kabul edildiğim yer çok büyük, cessim bir salon. Yazı masasının, önünde bulunduğu divarda Gazinin ve diğer tarafta İsmet paşanın büyük renkli resimleri. Tevfik Rüştü bey odanın ortasında ayakta, kalemi-mahsustan söyleyeceği sözleri not edebilmekliğim için istediği kâğıtları bekliyor. Bu esnada bir iki kere aksırdı ve mendiline mura-caat etti. Dün zaten makamına gelememişti. Havaların yağmurlu oluşunun nezle yapmasından şikâyet etti ve benim mevzua girmek üzere

bu küçük rahatsızlığın yeni biten uzun yolculuğunun yorgunluğu olacağı hakkındaki sözüm karşı iki kere başını, tasdik eden bir tavurla, salladı. Kâğıtlar bu esnada gelmişti, Vekil bey yanda bir küçük masanın etrafındaki al maroken koltuklardan birine oturdu ve bana tam karşısında yer verdi. Yavaş bir sesle, nadiren sesinin perdesi yükselerek, (r)leri biraz (ğ) gibi telaffuz ede, muntazam ve uzun, girdili çıktılı, bu iytibarla Halit Ziya beyin lisanını hatırlatan cümlelerle beyanatta bulundu. Hiç bir sözü rasgele söylemiyor, duruyor, yüzünde işmi'zazlar oluyor, sözü, cümle parçasını, cümleyi, cümleler grupunu beğenmiyor, Fransızca ta'bir kullanıp türkçeye tahvil,

TEVFİK RÜŞTÜ BEY

türkçe kullanıp Fransızca tavzih ediyor. Senelerden beri ehliyetle işgal ettiği makamın neza-

devamı 75 ci sahifede

Gayet Sade

Namık Kemal Zade Ali Ekrem

ONA her akşam evime avdet ederken caddenin başında tesadüf ederdim. Ben caddeye sapsınca o da büyük sokaktan ayrılan dar bir yola gi-

rer, alaca karanlıkta canlı bir gölge gibi gözden kaybolur giderdi. Zaman ile bu meçhul siyama benim için bir aşınayı bait oldu. Hattâ kendisine tesadüf edemediğim akşam mahzun olurum. Acaba kimdi? Niçin benim nazarı dikkatimi celb ediyordu? İhtimlaki tesadüfün aynı saatte tekerrürü buna sebep oluyor. Lakin tekerrür bir hadiseye ehemmiyetmi veririr? Yoksa onu ehemmiyettenmi düşürür? Benim mizacıma birinci şık muvafık olsa gerektir ki aşınayı baidime gittikçe daha ziyade raptı kalb ettim ve onun kim olduğunu öğrenmeye, hayatını tedkik etmeye karar verdim.

Lakin kararımın mevkii tatbika iysali kolay değildi. Bir akşam yanına gidivermek, kendisiyle görüşmek... Hayır, buna cesaret edemiyordum. O bir timsalden, bir gölgeden ibaret vücudun bence şayanı hürmet bir mânayı vahdeti, bir tarzı iytikâfı vardı: bu insan her gün hayatın mübrem ihtiyacıyla pençeşerek çökmüş vücudunda kalan bakîyei-ruhu zehirledikten sonra ezik, bitik bir halde köşei inzivasına dönüyor, yegâne zevkî hayatı

kendi yalnızlığında buluyor. Onun harimi sükûnuna tecavüz bir cinayet olmaz mı?

İhtimalki bu fikirlerim tahayyülattan ibaret: o benim tasavvur ettiğim gibi bir felekzede bir biçare değil, refah içinde yaşayan, bahtiyar bir zat. Mesela zengin bir tacir. Yook, bu derece yanılmam: akşam arkadaşımı ne kadar görmemiş, tanımamış olursam olayım onun heyulâyı iztirabından ruhunun hakiki mealini seziyorum: beli bükülmüş, başı önüne düşmüş, ağır ağır yürüyerek, kalın bastonuna dayanarak, her zaman aynı kıyafet içinde öyle mütevekkilane bir gidişi var ki...

Nihayet bir tesadüften istifade ettim: bir cum'a günü öyle yemeğini müteakip evimden çıkınca onu karşı yaya kaldırımında gördüm ve uzaktan uzağa tákibe başladım. Tramvaya girdi, ben de arkasından girdim. Divanyolunda inerek küçük bir kiraathanenin içine sokuldu, ben de kendisini tákîp ettim.

Şimdi karşı karşıya oturuyoruz. Altmış beş, yetmiş yaşlarında bir zat. Siymasında ihtiyarlığın daha doğrusu derbederliğin karışıklığından başka bir fevkaladelik yok. Kır sakalı hiç tarak yüzü görmemiş, kalın, uzun bıyığının ortası sigara dumanından sararmış, kaşları uzayarak kıvrım kıvrım göz kapaklarına inmiş, yanakları sarkmış, hançeresinin kemiği bir gövercin yumurtası gibi görünüyor, büyük, kuru ellerinde mor damarları beliriyor. Kıyafeti eski zamanların tarzı telebbüsüne muvafık: etrafının şeritleri yıpranmış, lacivert renginde, kalın kumaştan, bol, biçimsiz bir redengot, altında şal örneği, deve tüyü bir yelek, beyazlığı şüpheli frenk gömleğinin kollarında Yemen taşından iki büyük düğme, yakasında koca bir plâstron kravat ki etrafı delik deşik olmuş, dizinde inadına bol bir çizgili pantolon. Bunların hepsinin altında da garip bir tezat olarak ipekli bir çift çorap ve zarif bir çift ıskarpin.

İhtiyar arka cebinden kocaman, koyu mavi bir enfiye mendili çıkardı, burnunu boru gibi öttürerek bu mendile boşlattı. Sonra yeleşinin cebinden enfiye kutusunu alarak iki tutam enfiye çekti. Nihayet yan cebinden uzun mâden tabaka, bir de ucu kehribarlı yasemin sigaralık aldı. Manulya yaprağı gibi büyük sigara kâadına koyu sarı, kalın kıyım tütününden doldurdu, uzun parmaklariyle sigarasını bükerek sigaralığına taktı, bunu yine yeleşinin cebinden çıkardığı çakmakla yakarak derin, hırıltılı bir nefesle içine bir kucak duman doldurdu ve bu dumanı ağzından, burnundan benim yüzüme fırlatırken söze başladı:

— Gazetecimisiniz?

— Onun gibi bir şey'. Nereden anladınız?

— Ne kadar zamandır bana dikkat edip duruyorsunuz, bu gün de beni takîp ettiniz. Mutlaka gazeteci olmalısınız.

— Muharrir...

— Hepsi bir kâpiya çıkar. Demek benim hayatımı öğrenmek isteyorsunuz ?

— Evet efendim, müsaade buyurursanız ...

— Gayet sade: ismim Ahmet Remzi. Mektebi mülkiyeden neş'et ettim. Kaymakam tâyin olundum. Mülkiyeden ilk yetişen kaymakamlara çok iyi muamele ederlerdi. Tedricen terfii sınıf ettim, birinci sınıfa çıktım. Beş sene bila fasıla mêmuriyet az şey' değildir. Bahtiyar idim. Vakıa annem, babam vefat ettiler. Fakat onlar benden evvel öleceklerdi, gayet sade. Sonra evlendim, iki çocuğum dünyaya geldi. Derken beni azl ediverdiler. İstanbul a geldim, iki sene açıktâ kaldım. Bana tekrar bir mêmuriyet vermek için rüşvet istiyorlardı. Evet, Babıâlîde kaymakamlıklar artık bey'i men yezid ile satılıyordu. Rüşvet almamıştım ki vereyim. Bu bir fitret mes'elesidir: bâzı insanlar rüşvet alamazlar; gayet sade. Helalün minellah tasarrufatımdan elimde, avucumda ne varsa gitti. Arzuhalçiliğe başladım. Hele nihayet bin rica, minnet beni sınıfımı da tenzil ederek Hasnımensur kaymakamlığına tâyin ettiler. Orada evvela haremim, sonra çocuklarım bir bir arkasına Allahlarına kavuşuverdiler.

İhtiyar sustu. Artık gayet sade deyememişti... Şimdi ağzına götürmek istediği sigaralık titreyen parmakları arasından yere düştü. O zaman zavallı adamcağaz gösterdiği zaaftan utanmış gibi bir hâl ile kendini topladı, sigaralığını alarak kehribarı mendiliyle sildi, sigarayı e-yice yerine yerleştirdi ve bir nefes çektikten sonra ilave etti:

— Gayet sade. Ölüm yaşa bakmaz ki. Genç de ölüür, çocuk da, ihtiyar da. Ecel bu. Vakıa çayır çayır yandım, çekmediğim iztrap kalmadı. Fakat nihayet Allahıma isyan etmeyeyim dedim, boynum büküldü. Otuz senemi ikmal için mêmuriyetten mêmuriyete koştum. Devletime, memleketime acizane hizmetler ettiğimi' tahdisi niymet kabilinden arz edebilirim. Nihayet müddetimi doldurdum, tekaüt oldum. Maaşım az işe de her gün bir az yazı yazarak bir az dairelerde iş tâkîp ederek beş on para da kazanıyorum. Allaha hamd olsun. Eğlencem bile var: işte bâzı cum'a günleri buraya gelir, eski arkadaşlarla sohbet ederim.

İhtiyar yine sustu. Şimdi ben onun siymayı asilinde calibi hürmet bir mâna okuyordum. Bana derin derin baktıktan sonra tekrar söze başladı:

—İşte size hayatımı anlattım bey efendi oğlum. Şimdi

Bir ses, iki renk : I

*Dumanlı dağlardaki gaydalar haykırmasa,
Toplar bir çekiç gibi akisleri kırmasa,
Yanmış barut boğmasa istam mahallesini,*

*Nasıl sular, suları sürüklerse sahile
İstanbul duyacaktı bin bir minaresile
Tahta meşçitten tabur imamının sesini...*

Plevne

*Adım uydurup boğuk güllerin sesine,
Cumbadan yere düşen bir kadın gölgesine
Süngüden bir hat çizip geçti devriye kolu.*

*Ateş dolu dişleri her topun sırtınca,
Minareler benzeyor upuzun bir kılınca;
Ölü bir manga gibi barut geziyor yolu.*

*Dar pencereden yere düşen ışık kırmızı:
Kısık, şarkı söyleyor sarhoş bir bulgar kıztı,
Bodrumda saklanan genç, sakın, çalıyor gayda.*

*Katılmış ellerinde süngülü birer tüfek,
Üstüste, çadırların önüne serilerek,
Nöbet tutuyor şimdî şimdî vurulanlar Alayda...*

*Şehri halkalayınca borulardan sedalar,
Birer Kazak kalpağı gibi şişiyor dağlar;
Ötüler, güllerle kimuldayor sağ gibi:*

*Çizmesite küheylan gibi kazarak yeri,
— Tabyaların üstünde karanlık etekleri, —
Şehirden bir "Avniye" (*), yükseliyor dağ gibi..*

Dijon : 8/9/930

SABRİ ESAT

(*) O zaman orduya kabul edilen bir nevi' pelerin.

siz bu hikâyeye bir de netice istersiniz, arz edeyim: bu sene vücudumun çok düştüğünü his ediyorum, kışı çıkarmam sanırım. Siz bir gün bizim sokağın köşesinden kir cenaze çıktığını göreceksiniz, kimin cenazesi olduğunu soracaksınız, Remzi vefat etti diyecekler... İş olup bitecek. Görüyorsunuz ya, netice de gayet sade...

Türk Tiyatrosu

ve

Musahipzade Celal Bey

Yazan : YAŞAR NABİ

BÜTÜN milletlerin, kendi harslarını, düşünüş ve yaşayış tarzlarını anlatan piyeslerden müteşekkil bir tiyatro edebiyatları vardır.

Bu yerli eserleri diğerlerinden ayıran en bariz fark adapteye pek az veya hiç müsait olmamaları keyfiyetidir.

Bir millete ait moeurs piyesleri diğer memleketlerde ancak tercüme edilerek oynanabilir ve hiç bir zaman kendi memleketinde kazandığı muvaffakiyeti kazanamaz. Çünkü yabancı milletler bu yabancı eseri mutlak surette yadırgarlar.

Yerli temaşa edebiyatının çok bir kıymeti vardır. Bu nevi'den eserler zamanlarının ve ya geçmiş zamanların «moeurs» lerini anlatan bir tarih kitabı gibidir, ve edebi kıymetlerinden başka içtimai bir kıymetleri de vardır.

Adedi bir kaç geçmeyen tiyatro müelliflerimiz arasında tam mânasiyle yerli eserler vermiş olarak yalnız Musahip Zade Celal beyi tanıyoruz. Taş parçası ve Hançerle Reşat Nuriyi de yerli temaşa müellifi olarak sayabilirsek bu sifate şüphesiz ki Celal bey daha layıktır.

Musahip Zade operetlerini istisna edersek sahnemize şimdiye kadar dört eser hediye etti. Sırasıyla

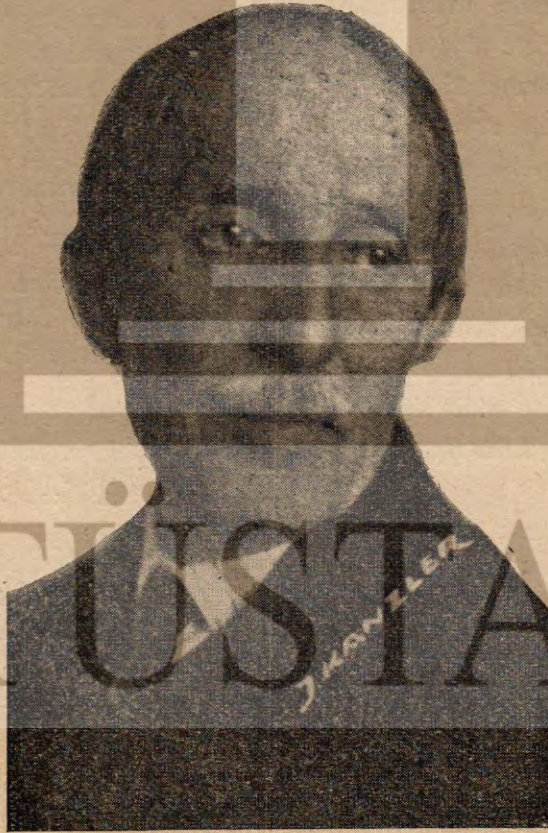
Fermanlı Deli Hazretleri, Aynaroz Kadısı, Kafes Arkasında ve Bir Kavuk Devrildi.

Bu dört eseri umumî bir isim altında toplamak istersek Proust'un eseri gibi «Geçmiş Zamanın peşinde» deyebiliriz. Filhakika Celal bey bütün piyeslerini tarihe karışmış zamanlarda geçirmektedir.

Onun arzı tam mânasiyle tarihi eser tarzı değildir. Çünkü eşhasını tarihin meşhur simalarından, ve mevzularını da tarihi vakalardan almamaktadır. Musahip Zade bütün iytina ve meharetini geçmiş zamanların milli hayatından sahneler göstermeye hasretmektedir.

Eski lisanı ve lehçeleri çok iyi bilen eski âdet ve ananeleri tetkik etmiş olan Celal beyin piyesleri «moeurs» tarihi için canlı tablolar vücuda getirmektedir.

Müellif eski hayatı anlatmaya ve eski hususiyetleri canlandırmaya o derece iytina etmektedir ki bâzan bu hususa eserin

Musahipzade Celal Bey

vahdetini bile feda etmekten çekinmemektedir.

Celal bey tam mânasiyle realist bir san'atkârdır. Eserlerinde his ve hayal mubalağaları bulamazsınız. Yalnız piyeslerinin denebilir ki yegâne kusuru vahdet noksanlığıdır. Haddi zatında çok enteresan ve evokatif olan teferruatın mebzuliyeti bu piyeslere

M. Kemal, İ. Galip ve Emin Beliğ Beyler

“Bir Kavuk Devrildi” den bir sahne

bir nevi' elastikiyet vermektedir. Vücudu çok elastiki olan bâzı cambazların hünerleri insana onların belkemiği olmadığı hissini verir. Celal beyin piyeslerinde bel kemiği mevcuttur fakat dediğim gibi fazla elastikiyeti olmadığı hissini veriyor.

«Fermanlı Deli Hazretleri»nde Celal bey bize eski devirlerde batıl iyeliklerin ve üfürükçülüğün oynadığı büyük rolü göstermişti. Aynaroz Kadısında din bazirgânlığı yapan papaslarla hocaların hakikî ve riyakâr çehrelerini görmüştük. Kafes arkasında-yla taaddüdü zevcatın fena neticelerini ve haps edilmek istenen kadınların nasıl bir aksülamelle fenalığa teşvik edildiğini anlatmıştı ve nihayet bu sene seyr ettiğimiz «Bir Kavuk Devrildi» de de vükelanın cehalet ve yanlış düşünceleriyle burjuva ve esnaf tabakasının asil ruhunu kıyas etmek fırsatını elde ettik.

Musahip Zadenin tekniği kuvvetli ve buluşları çok yerindedir. Moeurs

eserlerini Molière gibi bir istihza süzgecinden geçerek komedi şekline sokmayı tercih etmektedir.

Celal beyin sahne-mize diğer bir hizmeti de aktörlerimizin hakikî kıymetlerini bize göstermeleri için onlara fırsat vermesidir.

Filhakika onun piyeslerinde küçük Kemal, Behzat, Hâzım ve Vasfi Rızanın ne kadar kıymetli birer artist olduğunu anlıyoruz. Bu da gösteriyor ki aktörlerimiz kuvvetlidir, fa-

kat kabiliyetlerini göstermek için kendilerine yabancı olmayan, kendi tanıdıkları tipleri ihtiva eden eserlere muhtaçtırlar.

Celal beyin tipleri Molièrein kiler kadar canlı ve ebedi değışelerde bize göre çok iyi çizilmiş ve muvaffak bir surette karikatürize edilmiş sayılabilirler.

Daima yokluktan şikâyet ederken mevcut olanları da görmemek için gözlerimizi yummayalım. Musahip Zade türk tiyatrosu edebiyatının klasiği add edilebilecek kadar kuvvetli ve yaşayacak bir muharrirdir.

“Bir Kavuk Devrildi” den diğer bir sahne

Henry Bataille

Hayat ve Eserleri

Yazan : İZZET MELİH

HENRY Bataille, Fransa'nın "Nimes," şehrinde, 4 Nisan 1872 de dünyaya gelmiştir. Demekki 2 Mart 1922 de, sekte kalpten vefat ettiği zaman, daha elli yaşına girmemişti.

Babası Léopolde de Bataille, bir hâkimdi ve yüksek "burjuvazi," sınıfına mensup olan eski bir ailenin evladı idi. "Bataille," ın büyük babası Metre Huc emlak sahibi bir zat, bir şair ve pek nükteli bir edipti.

Avrupanın en eski cemiyeti edebiyesi olan "Toulouse," edebiyat akademisi tarafından mükâfata mazhar olmuş "yabani papatyalar—Les Paquerettes," unvanlı bir kitap neşretmişti. Henry Bataille, babası paytahtın istinaf muhakemesine tâyin olduğu cihetle, daha dört yaşında iken Parise gelir, Henry IV, Janson de Saille, sonra da (Eudistes de Versailles) mekteplerinde tahsil eder, lakin her sene tâtilini ailesinin Fransa cenubundaki malikânesinde geçirmeğe giderek (Riviera) nın güzel güneşi altında hayalini inkişaf ettirir. Bataille daha o zaman hassasiyeti ve zekâsı ile dikkati celb eden bir çocuktur.

Henry Bataille "ebedi çocukluk," ünvanıyla neşredilmiş olan hâtıratının bir kısmında, ilk temas ettiği hakikatlerin kendisine verdiği tahassüsleri anlatır: kendisi daha altı yaşındadır. Sınıfında, rahlesinin yanı başında oturan küçük kız kendisinden bir az daha yaşlıdır, ve Bataille onu çok güzel buluyor. İşte bir gün bu güzel kız, eğlenmek ve bilhassa küçük oğlan üzerindeki nüfuzunu denemek ister. "Birdenbire kalemini sallayarak avucunun ortasına sim siyah, yus yuvarlak, ve kadife üstünde camdan bir inci danesine benzeyen bir damla mürekep koydu. En ince tebessümünü nazarlarına toplayarak bana baktı ve âmirane bir tarzda elini dudaklarının hizasına kadar yükseltti ve gülerek "iç," dedi. Ben, bir çemberin göğsümü tazyik ettiğini hiss ettim ve, bu vediayı nasıl içmiş olduğumu bir mamzumemde hikâye etmiştim."

Bu şiir Bataille ın 1920 senesinde pek belîğ ve yeni bir nam ile neşrettiği "Terbiî aşk — Quadrature de l'amour," şiir mecmuasında münderiçtir ve pek güzeldir. Serbest nazımla ve laübali mısra'larla yazılmış olan kitap, şairin "Aşk," a dair fikirleriyle müşahedelerini ihtiva eder.. Fakat ayrıca mevzuu bahs edilmeğe lâyık bir mes'ele olan bu aşk fashına sonra avdet edeceğiz.

Şimdilik "Bataille," ın hatıratını bir az daha karıştıralım:

(Henry IV) lisesinde, altıncı sınıfta, leyli olarak bulunuyor. Bir gün hocası ona "çayır kuşu, yavruları ve tarlaların sahibi," fablını okumasını söyler. Küçük Henry bunu, kendisine evde öğretilmiş olan hususi eda ve evza' ile söylemeğe başlar. Bütün sınıf azim bir kahkaha koparır. Bataille ın küçük arkadaşları, muallimin şiddetli müdahalesine ve mümanaatine rağmen, gülmekten katılır ve kendisiyle eğlenirler. Zavallı Henry, mahcup ve mahzun, başını önüne eğer. O dakikada büyük

bir taaccüp kalbini istiyale etmiştir, ve Bataille derki: "o gün beşerin hamaketi ile tanışmış oldum. Bu, adilikle ilk temasım, bu, ilk temaşagerler kitlesi, bu henüz ilk masal idi." Bu cümlelerde "Bataille," ın daima gösterdiği mahzun tabiatını ve mariz hassasiyetini buluruz. Filhakika, hilkaten müstesna bir şahsiyet olan Bataille saliklerine karşı ekseriyetle hasis davranan muharrirlik mesleğinin muvafakiyet, şan, şeref, servet ve aşka gark ettiği bu adam, taliin ihanetine pek az maruz olmuş bulunan bu tali'li şair, münekkittlerin bâzı hücumları karşısında inanılmaz bir surette öfkelenir. Hücumlara, hiç yorulmayan, hiç bıkmayan ve şiddeti bâzan lüzumsuz ve ya lüzumundan çok fazla olan bir talakatle mütemadiyen cevap verirdi. Hattâ hüsnü niyetlerinden şüphe ettiği meslekdaşlarını eserlerinin umumi provasına âdet olduğu üzere çağırmaktan vaz geçer ve isimlerini dâvetliler listesinden silirdi. Bu, şüphe yok ki "Bataille," ın pek ezalı bir za'fı idi; ve şüphe yok ki taliin intihap edip ihya etmiş olduğu adamlara muvaffakiyetin öğrettiği müsamaha ve iymazı, daha doğrusu lakaydiyi göstermek elbette daha muvafık olurdu. Binaenaleyh bu hali tasvip etmezsek de "Bataille," ın sinirli ve endişeli tabiatını tahlil ederek san'atı hakkında beslediği dindarane hürmeti düşündüğümüz zaman, mâzur görürüz. Onun için san'at hayatın en yüksek mânasıdır. "San'at hem beşerin sefaletini sallayıp uyutan bir ziyet, hem de dağları yerinden kaldıran müthiş bir hassadır. San'at dinlerin ve vatanların ölümlünden sonra da canlı kalır ve her şeyi istihlaf eder. Maziden ne varsa yalnız onun sayesinde kalmıştır."

Başka çocuklar çemberlerinin yanı sıra koştukları bir zamandan beri, "Bataille," kendini münhasiren san'ata vakf etmiştir. Daha on beş yaşında iken yazdığı manzumeleri meşhur şair Sully Prudhomme ziyaretçilerine okuyarak diyor ki: "bu günkü çocuklar cidden hayret aver! İşte bir mektepli ki bâzı zaafılarından ve bâzı kelime hatalarından sarfı nazar, san'atı şimdiden öğrenmiş, şimdiden biliyor. Aman, çocuğum, siz samimiyetinizi muhafaza edin ve sakın "Le comte de Lisle," i okumayınız, belki sizde büyük bir şair istidadı var..."

Anlaşıyor ki "Elhan ve eşar—Stances et Poèmes," nazımı, müşfik Sully Prudhomme, Le comte de Lisle ın gayri şahsi ve müheykel şiirini sevmiyordu.

"Bataille," aynı zamanda resim ile de meşgul olurdu; hattâ ilk şiir mecmuasını "Sully Prudhomme," a takdim edince üstat "Beyaz oda—la chambre blanche," ünvanlı bu kitabı zevkine muvafık bulmadığı için ona resim yapmağa devam etmesini tavsiye eder. "Bataille," on sekizden yirmi yaşına kadar bu tavsiyeye riayet ediyor. Mektebi bitirince resim tahsiline devam etmek için "Academie Julian," a giriyor ve orada maruf ressam olan Benjamin Constant, Lefèvre ve Doucet nin derslerine devam ediyor. Bilahare tiyatrodan kadar canlı eşhas ibda' edecek olan san'atkâr, o zamandan beri "portrait," yapmağı vazifhen tercih ediyordu. Bilâkis "synthèse — ter-

kip,, ten mahrum bulduğu cihetle, tabiat resimlerini hiç sevmezdi. Çünkü tabiat manzaralarının ancak onları ikmal eden hatıralar ve tahassüsler sayesinde bir güzelliği vardır.

1884 senesinde Henry Bataille, Robert d'Humieres le müştereken yazmış olduğu şairane bir "féerie,, yi "Oeuvre,, tiyatrosunda temsil ettirdi: "Uyuyan orman güzeli—la belle au bois dormant,,; fakat bu temsil hatıralarda kalan bir sukut oldu. Bütün matbuat genç muharririn kofluğunu yazdı. Bataille, nevmi, fırçalarına sarılarak artık edebiyata bir daha avdet etmeyeceğine yemin etti, Lakin mâruf bir muharrir olan Marcel Schweb "beyaz oda,, isimli şiir mecmuasına medihli bir mukademe yazdığı gibi Bataille da 1896 da serbest nazımlı bir trajedi olan "Cüzamlı kadın—la Lépreuse,, nın temsil olunmasına müsaade etti, ve bu piyesin muvafakiyeti şa'şaalı oldu. Ertesi sene yine bir trajedi "senin kanın—Ton Sang,, oynandı. Bu piyesle Bataille artık yolunu bulmuştu; ancak şair bundan sonra da resmi büsbütün unutmuyacaktır, mademki 1901 senesinde "Başlar ve düşünceler—Têtes et pensées,, ünvanlı bir albüm neşr etti ki Henri de Régnier, Maurice Donnay, Alfred Capus, Tristan Bernard gibi muharrirlerin şayanı-hayret derecede müşabih ve mânidar resimlerini ihtiva etmektedir. Fakat Bataille artık yalnız amatör bir ressamdır. Hattâ denilebilir ki nazımla bile ancak bir amatör gibi işteğal edecektir. Gerçi sonra da pek beğenilmeğe şayan olan bir simbolizm ile yazmış olduğu manzumeler de vardır. Fakat bından böyle, helecanlı bir tecerrüt ve bir vah-

det ile meşgul olacağı san'at sırf tiyatro olacaktır. Evet filhakika Bataille mesleğini son derece tâziz ve gayet yüksek bir mevkie is'at ediyordu. Onun fikrince tiyatro, diğer güzel san'atların birleştiği noktadır, "çünkü tiyatro hem söz, hem sükûttur; hem ifade edilen şeyler hem de ifadesi kabil olmayan şeylerdir; evza'dır, ruhtur, tabiatır., İşte böylece kendi nazariyelerini teşrih ettiği bir eser olan "tiyatroya dair yazılar—Ecrit sur le théâtre,, muharririne göre tiyatro san'atı "adamı tam olarak târif ve tasvir eder., Bataille, asri hayatımızı, hissiyatımızın bütün şiddetini ve bizi alt üst eden ihtilafların bütün

sertliğini gösterecek olan ideal bir tiyatronun doğacağına kaidir. "Artık, modellerine fevkalade benzeyen, hem geniş hem de aynı zamanda sade, her zaman sammi, ve —yegâne hakıyktı dram olan— (vicdan) ların ve mukadderatın dramını seyredibilirim,, diyor. Samimiyet ve hakıykat.. işte Bataille in san'at abidesini yüksekte tutan iki mermer sütun bunlardır. İnsanların en iyitraf edilmeyecek za'flarını çır çıplak gösteriyor. Onların ahlâkî sefaletlerini ve hudutsuz elemelerini arayıp bnluyor. Ruh hakikatlarla harici âlemin münasebetlerini araştırıyor. Tahlili de, terkibi de amansızdır. Paul Bourget nin tâbiriyle ruhi teşrihler olan bu tahlillerin önünde Bataille in eli hiç bir zaman titremez, çünkü san'atındaki gayesi insanların mahrem hakıykatını istihdaf eder. Fakat Bataille mutlak hakıykatın "plastique,, olmadığını ve san'atın iy-

zam edilmiş bir hakıykatı ifade etmesi lâzım geldiğini bilmez değildir.

Hattâ, nev'i şahsına münhasır bir dehaya malik olan Oscar Wilde, san'atin mubalağa ve yalan üzerine müstenit olduğunu iddia ederdi. Onca san'at, hayalden vaz geçtiği ande bütün têsirini kayb eder.. Gayet hoşgû bir zat olan Oscar Wilde estetike ait nazariyelerini anlatmak için zengin muhayyilesinin ibda' ettiği bâzı fıkralar anlatmağı severdi. İşte bunların pek güzellerinden biri: Fakat bunu size şüphe yok ki büyük ingiliz romancısının tarzına hiç yaklaşılamayan bir üslupla yani kendime göre anlatacağım: Bir balıkçı, her akşam evine döndükçe denizde şayanı-hayret bir takım deniz kızları görmüş oldu-

ğunu ailesine hikâye ederdi. Bu mahlûkların nasıl olduklarını şairane ve heyecanlı bir tarzda anlatır, gözlerinin nasıl müessir, seslerinin nasıl mukavemet edilmez bir surette dâvetkâr olduğunu söylerdi; ve balıkçının etrafında toplanan karısı, çocuğu, ebeveyni, komşuları ve misafirleri onun, teferruatı her zaman değişen bu peri masalını her akşam aynı merak ve aynı zevk ile dinlerlerdi. Fakat bir akşam balıkçı hiç bir şey anlatmadı, mahzun ve sakit kaldı. Çünkü o kadar uzun bir zamandanberi muhayyilesinin halk edip sevdiği bu deniz kızlarından birine o gün hakıykatın tesadüf etmişti, ve şair

HENRY BATAILLE

balıkçı artık "hakîykî," olan bir vak'adan bahs etmek zevkîni duymayordu..

Henry Bataille, muhayyileye lâîyk olduğu mevki' ve ehemmiyeti atf etmekle beraber, görülüyor ki bu mes'eledede Oscar Wilde tan pek uzakta kalmıştır. Mademki san'atta ilk mevkiî hakîykatte — filhakîka büyültülmüş ve "estetize," edilmiş olmakla beraber — açık, derin ve nmumi olan bir hakîykatte bahş etmektedir.

Bataille, san'atinin düsturunu kir kaç def'a ifade ve tekrar etmiştir: "*Daima yeni bir eser, taşıdığı hakîykattedir ki zamanının adamlarına giran gelir; fakat daima da ihtiva ettiği hakîykattedir ki bu eser atide payidar olmağa namzettir.*

İşte her tiyatrunun kapısına hâkk olunmağa layık olan cümle budur..

Demek Bataille, ruhların bahçelerinde şiddetli bir hakîykat ve bir samimiyet ihtiyacıyla gezinerek her hissin, her zevkîni ve her elemnin kolleksiyonunu yapmış ve en büyük bir heyecan ile teşrih edeceği mes'eale aşk olmuştur; bütün muhitlerde ve bütün kalplerdeki aşk, aşk ki, bezgin filosofların bisut iddialarına rağmen, ta bida-yetinden beri beşeriyete hâkim olmakta ve onu idare etmektedir..

Bütün eserinin aşka doğru istikametini tâyin eden fikirleri Bataille şu satırlarda icmal ediyor: "*Aşk, insanın yalnızlığa, tabiatın, ırkın ve değişmez kanunların kendisini mahkâm ettiği azîm yalnızlığa karşı bulduğu yegâne melce'dir. Aşk, hayatın hiçliğine karşı feryat ve isyandır. Zencirlere bağlı olan beşeri esaretinden kurtaran odur. Lakin felaket, bu mukaddes hissin de mütehavvil ve zevale mahkâm oluşudur! Evet aşk, ihtiyarın haricinde olarak ölebilir ve bu, en korkunç facialardan biridir. Aşkın doğuşu ve ölümü, işte en meraklı tetkik mevzuu budur... "*

Ve işte Bataille bu tetkîki, mucize kabilinden bir san'atle ve, — ilave etmekte tereddüt etmeyeceğim, — bir mübdi' dehasıyla başardı.

Üslûbu, ekseriyetle bir mükâleme lisanı kadar basit ve laübalî olan üslûbu, her zaman cevval ve rengindir. Bâzan en "lirik," bir şiirin yüksekliğine çıkar. Bu, her türlü izahın, her kaidenin fevkînde olan bir şair üslûbudur. Diğer cihetten, Bataille in şiirleri de, piyesleri de bir ibda' olan teşbihler ve istiarelerle doludur.

"Bataille," in piyeslerini sayarken söyleyeceğim gibi, mevzu'lar harikulade değildir. Bunlar, her günkü hayatımızdan alınmış ve nihayet âdi vak'alardan ibaret görünen şeylerdir. Lakin emsalsiz tetkik ve müşahedesi, şair

üslûbu, tarzı-ifadesinin parlak yenilikleridir ki Bataille in piyeslerini tenvir ederek ufuklarını tevsi' eder ve bunları beşerin geniş *fresque* leri şekline koyar. İtalyada güzel san'atlar şaheserleri içinde, Floransadaki "Medicis," sarayı mâbedinin duvarlarını kaplayan azim *fresque* i hatırlarım. "Benozzo Gazzoli," nin bu meşhur eseri, yüzlerce insan, at ve deveden mürekkep şa'saalı bir kafile içinde kâhin hükûmdarların yeni doğan mesihe perestiş ayinini gösteriyor. Bu levha, en ince teferruatına kadar bir ince nakış gibi işlenmiştir, hayat ve ruhla doludur. Bu tasvir ve tersim dehası nazarları hayretten hayrete götürdüğü gibi, aynı zamanda bir nur, bir hareket, bir

Henry Bataille'in ilk sevgilisi

ilham temaşa edeni mest eder ve ona layetenahiye müteveccih hamleler verir. İşte bu nura, bu ilhama biz "lyrisme," diyoruz, ve işte Henry Bataille in yazılarında bunu daima buluyoruz. Kelime ve teşbih oyunundan ibaret olan sun'i ve sathi lirizmi değil, kendiliğinden doğan ve beşerin deruni heyecanlarını ve hareketlerini ifade eden lirizm; cümlelere ve kelimelere kanatlar takan, kalpleri oynatan ve gözleri yaşartan ve nihayet milletleri ilahi bir ziyafete gider gibi ölüme bile sürükleyen lirizm... çünkü kahramanlık da faal bir lirizm demektir...

Nobel Edebiyat Mükâfatı

BU Yegâne büyük beynelmilel mükâfatı, 1930 senesi için, İsveç akademisi meşhur Amerikan romancısı *Sinclair Lewis* e verdi.

Sinclair Lewis kırk beş yaşındadır, Amerika'nın merkezi-garbi eyaletinde doğmuştur ve milletin en meşhur romancılarından biridir.

Onun layemut eseri Babbitt tir. Babbitt ne bir macera, ne de bir his romanıdır. Babbitt içtimali bir romandır. Fakat cemiyeti kitle halinde tetkik etmez. Birbirine Fort fabrikasının bütün otomobilleri gibi benzeyen yüz binlerce insandan bir ferdin hayatını mubalegalı bir surette anlatan bu roman bize Amerika iş adamının tipik haleti-ruhiyesini karikatürleştirerek göstermektedir.

Sinclair Lewis Zola lar, Goncourt lar ve Flaubert ler gibi bir realisttir. Binlerce vagon üzerine sipariş vermek için bir avuç buğdayı tetkik eden tacir gibi iki bahri-muhit arasındaki vasi' arazi ve mer'aları dolduran halkın iş adamları tabakasından bir numune almıştır. Lewis gayri tabii eksantrik tiplerden hoşlanmaz. Onda fertlerde tatbik ettiği bir Standard zihniyeti vardır.

Romanın kahramanı olan Babbitt Merkezi-Garbi eyaletlerinin Zenith şehrinde yaşayan bir gayri menkul emlak komisyoncusudur. O anadan doğma bir iş adamıdır ve iş onun için hayat demektir. Babbitt aşktan anlamaz, hayatı işi hariçinde heyecansız ve yeknesaktır. İşe taptığı için kalbi sertleşmiştir. Emlak alım satımı üzerine oyunlar oynar. Felakete sürüklediği dulların ve yetimlerin göz yaşlarına karşı merhamet duymaz.

Bu uzun roman filhakika ekseri yerlerinde can sıkıcıdır. Teferruatın çokluğu, halkın ağzından fonografla zapt edilmiş zann edilecek kadar hakikata muatabık mükâlemler, dekorların en ince teferruata ka-

dar tasviri okuyanı sıkabilir. Bununla beraber her halde birçok eğlenceli ve sürükleyici romanlardan çok daha fazla yaşayacak ve kendinden bahs ettirecektir. Lewis in diğer birkaç güzel romanı daha varsa da hiç biri Babbitt ayarında ve onun kadar meşhur değildir.

Nobel mükâfatları

1901 den beri şimdiye kadar 30 Nobel mükâkâfatı verilmiştir. Mükâfat kazanan ediplerin milliyeti şöyle tasnif edilebilir :

Fransa 5 mükâfat: Sully Prudhomme (1901), Mistral (1904), Romain Rolland (1915), Anatole France (1916), Bergson (1927).

Alemanya 5 mükâfat: Mommsen (1902), Enciken (1908) Paul Heyse (1910), Hauptman (1912), Thomas Mann (1929).

İngiltere 3 mükâfat: Kipling (1907), W. B. Yeats (1923), Bernard Shaw (1925).

Norveç 3 mükâfat: Bjoernson (1903), Kuut Hamsun (1920), Sigrid Undset (1928).

Danimarka 2 mükâfat: Djellerup ve Pontoppidon (1927).

İsveç 2 mükâfat: Selma Lagerloff (1909), Heindenstam (1916).

İtalya 2 mükâfat: Carducci (1906), Grazia Deleda (1926).

İspanya 2 mükâfat: Echegaray (1904), Yosé Bewente (1922).

Polonya 2 mükâfat: Sinenkieviz (1905), Ladislas Raymont (1924).

Ve birer mükâfat alan milletler de: İsviçre, Spitteler; Belçika, Maeterlinck; Hindistan, Rabindranath Tagore; Amerika, Sinclair Lewis.

İngiliz edebiyatından nümüneler

Mülâzım Golightly nin Tevkîfi

Rudyard Kipling den — Tercüme eden: AHMET KASDI

GOLIGHTLY, her şeyden evvel, «bir zâbit-ve bir centilmen» gibi giyinmesine fevkalâde iytina ederdi. Şahsına karşı gösterdiği bu titizliği kendisine, askerlik şerefine telkîn ettiğini söylerdi; fakat onu tanıyanlar bunun, adı bir kendini beyenmekten ibaret olduğunu iddia ederlerdi. Golightly hesabına başkaca söylenebilecek bir kusur yoktu. Bir atın kıymetini daha ilk görüşte katiyetle takdir ettiği gibi her kesten daha mükemmel tarzda ata binmeyi de bilirdi. Gayet güzel bilardo oynar ve Whist te kuvvetli bir partner görünürdü. Onu sevmeyen yoktu, ve bir istasyonda asker kaçağı gibi tevkif edilerek bileklerince kelepçe vurulacağı kimsenin hatırından geçmezdi. Fakat işte hatıra gelmeyen bu hâdise bir gün, elim surette tahakkuk etti:

Mêzuniyetini bitiren Golightly, atla Dalhousie den iniyordu. Mêzuniyet zamanını, son haddine kadar uzatmış olduğu için istiycale büyük bir mecburiyet hiss ediyordu.

Cebri yürüyüş zamanlarında bile temizliği ve zarafeti, «zâbitlik şerefi ve asalet iycabı» add ettiği için, zeytin yeşili yeni bir hâki elbise giymiş; tavus mavisi kravatı, pırıl pırıl parıldayan beyaz yakası ve kar gibi beyaz kolonyal şapkasiyle pek zarif bir kıyafete bürünmüştü. Bu müstesna tuvaletine hasr ettiği ihtimamlar arasında dalgınlıkla yanına para almayı unutmuş; cebinde bulunan ufaklıklarla yola çıkmıştı. Maiyetindeki neferler, Pathankote da değiştirilecek menzil hayvanlarını hazırlamak üzere daha evvel hareket etmişlerdi.

Dalhousie den 22 mil mesafede, yağmur

yağmaya başladı. Hem öyle ehemmiyetsiz, geçici bir yağmur da değil; mevsim rüzgârlarının cevalângâhı olan bu havalide her kesi korkutan bir sağanaktı, bu... Golightly muşambasını almadığına pişman olarak, atını dört nala kaldırdı. Yolları dolduran toz toprak, yağmurun têsiriyle çamur halini almış, hayvanı kalçalarına kadar bulamıştı. Pek az bir zaman zarfında getrlerinin de çamurlandığını gören Golightly yağmur serinlinliğinde neş'esini kayb etmemeye çalışarak, atını sürüyordu.

Çamur içinde yol sökmekte zorluk çeken at huysuzluk yapmaya başlamıştı. Hattâ bu huksuzluğunu bir aralık, yağmurdan ıslanan ellerinde dizginleri müşkilatla zapt edebilen Golightly yi bir yol dönemecinde sırtından atmaya kadar vardırdı. Çamurlar içine yuvarlanan Golightly tekrar hayvanın sırtına atlayarak, bu gülünç hadiseyi de unutmaya çalıştı. Düştüğü sırada mahmuzlarından birisi kayb olmuştu. Mamafih bunada aldırmadı. Çünkü hayvanı idare etmek için diğer teki kâfi geliyordu. Gittikçe yürüyüşe alışan ve açılan at, yolun nihayetine yaklaştığını da hiss etmiş olduğu için mütemadiyen hızını artırıyor ve bu çamur deryası ortasında Golightly yi bir balık gibi yüzdürüyordu. Yarım saat sonra Golightly önünü göremeyecek bir hale girmişti. Yağmur, kolonyal şapkasını ezmiş ve kenarları açılmış bir mantar gibi başına geçirmişti. İç astarın yeşil boyası yüzüne, gözüne doğru bir sel halinde iniyordu. Şapkanın arka kısmı ensesine dayanmış ve yan tarafları kulaklarına yapışmıştı.

Sıçrayan çamurlar, getrlerde boş ve temiz bir nokta brakmamış; şimdi de Golightly nin, bin bir iytina ile giyindiği o zarif elbisesinin sırtını ve göğsüne kadar olan ön tarafını istiy-laya devam ediyordu. Şapka astarından akan yeşil boyaya, kravatın mavi boyası da karış-mış, menekşe rengini almış-tı. Yokardan inen bu boya seli, aşağıdan gittikçe yükse-len çamur hu-duduna karı-şınca, bir isim vermek müm-kün olmayan acip ve berbat bir renk ha-litası husule gelmişti. Bir a-ralık yüzünü silmek isteyen Golightly, mendilindeki tuhaf renk im-tizaçlarına ba-karak, ne gü-lünç ve ne maskara bir hale girdiğini anladı.

Dhare a az bir mesafe kal-mıştı ki yağ-mur dindi ve yüzünü göste-ren akşam gü-neşi onu bir parça kuruttu ve üstündeki acip renkleri de tesbit etti. Pathankote a üç mil mesa-fede, sonuncu menzil beygiri de tamamiyle sa-katlanmış; Golightly yayan yürümek zarure-tinde kalmıştı. Kendinden evel şehre vâsıl ol-dukları muhakkak bulunan adamlarını ara-mak için, bir an evel bu müz'ic yolu bitirmekte

istiyical ediyordu. Halbuki adamları içinde en çok güvendiği posta başı, bu fırsattan istifade ederek güzel bir sarhoşluk yapmak için yolda kalmış ve efendisine uyduracağı mâzeret pla-nını şimdiden hazırlamıştı. Bunun içindir ki Golightly, Pathanhote da adamlarını bulama-

MÜLAZİM GOLIGHTLY

di. Getrleri ça-mur içinde, üs-tü başı mülev-ves bir halde i-di. Rengi kayb olan mavi kra-vatını yakalı-ğile beraber çı-karıp attı. Hiç birisi meydan-da görünmeyen adamlarına fe-na kızmıştı. Onlar burada olsaydı, tanı-dığı bir yere kadar yollar ve üstünün başı-nın bu berbat-lığına kısmen bir çare bulur-du. Şimdi ne yapacaktı? ... Cebindeki para ile ancak bir bardak viski içebilirdi. Baş-ka çare yoktu. Hiç olmazsa garnizona gi-debilseydi? ...

Garnizonun bulunduğu Ka-saya birinci mevki bir bilet tîmini için istasyon şefini aramaya gitti.

İşi, gişe mêmuruna anlattı. Mêmur, ista-syon şefine; şef telgraf mêmuruna bir şeyler söylediler ve her üçü de merak ve tecessüsle ona baktılar, Urmistar dan telgrafiye mûsa-ade almak için yarım saat kadar beklemesini rica ettiler. Bu ricayı mâkul bulan Golightly bir müddet bekledi. Beş on dakika sonra salo-

na giren dört polis mêmurunun, etrafını aldıklarını gördü. Hüviyetini söyleyerek uzaklaşmalarını rica edeceği sırada ıstasyon şefi geldi ve yazıhaneye teşrif lûtfunda bulunduğtu takdirde kendisine Urmistar için bir bilet verebileceğini gayet nazik bir lisanla söyledi. Golightly sert adımlarla henüz yazıhaneye ayak basmıştı ki bir an içinde dört mêmur, üzerine atılmışlar ve bir mücrim gibi kollarından, bacaklarından yakalamışlardı. Kendisini tevkif ettirmek için böyle bir tuzak iycadından memnun görünen ıstasyon şefi de bir taraftan, elindeki ağır posta çantasını başına vurmak için uğraşıyordu.

Golightly hiç bir noktasını anlayamadığı bu vaziyet içinde tutulduğu şaşkınlıktan sıyrılarak, bir hataya kurban olmak korkusuyla, silkindi. Yazıhane içinde dehşetli kir karışıklık oldu. Bu sırada ayağı takılıp düşen Golightly başını masaya çarptı ve gözünün üstünden yaralandı. Bütün gayreti boştu. Zaten bu kadar kişiye karşı ne yapabilirdi? Polisler, ıstasyon şefinin de yardımıyla kolaylıkla bileklerine kelepçeyi geçirdiler. Bu garip hareketin ne olduğunu tâyin edemeyen Golightly, kendisinin kim ve ne olduğunu anlatmak istedi, onu dinleyen yoktu. Polis âmiri :

— Bunun, bizim aradığımız nefer olduğunda şüphe yok. Sözlerine dikkat ediniz! diyordu. Bu sefer Golightly, niçin tevkif edildiğini ıstasyon şefinden sordu. Şef: «Siz, on beş günden beri hâli firade olan 6 ncı alaydan nefer (John Binkle) siziz» dedi ve elinde tuttuğu bir kâada bakarak: «Beş kadem dokuz parmak boyunda, kumral saçlı ve kumral sakallı, mavi gözlü... sefiş siymalı... başkaca lâmeti farıkası yok! Tamam bu eşkâl ile tâyin edilen nefer sizsiniz...» deye ilave etti. Golightly uzun uzadıya izzahat vererek kendisinin zâbit, mülâzım olduğunu; isminin John Binkle olmadığını, nefere, hattâ bir serseriye benzeyen bu kıyafete,— havanın yaptığı tuhaf bir aksilik neticesi—girdiğini söyledi. Bu izzahatı, polisler kendi aralarında, sahih telakkî etmeye başlamışlardı bile. Fakat ıstasyon şefi bu sözlerin doğruluğuna bir türlü inanmayordu. Golightly de görülen bu berbat vaziyette bir mülâzıma kâinatta tesadûf edilemeyeceğinde ısrar etti ve esasen kendisini mahfuzen Urmistar a göndermek için emir aldığını söyledi. Golig-

htly nin her tarafı ıslaktı, fena halde ıztırap çekiyordu, derdini dinleyen yoktu, ifadesini tahrif ederek kanaatlarına göre raporlarını hazırlayan bu adamlardan bir hayır bekleyemedi. Dört mêmur ona, üçüncü sınıf bir vagonda Urmistar a kadar refakat ettiler. Bu feci' seyahatin devam ettiği dört saat zarfında, kendisine bu kadar ıztırap çektiren bu lâf anlamaz adamlara, ağzına gelen tahkîrleri, küfürleri savurmakla vakît geçirdi.

Urmistar a gelince, onu bir eşya balyası gibi ıstasyona attılar ve 8 inci alaydan bir onbaşı ile iki nefere teslim ettiler. Golightly doğruldu ve eski neş'esini iktisaba gayret etti. Fakat bileklerindeki kelepçe; arkasından gelen dört polis, yanlarında yürüyen iki nefer ve bir onbaşı; alnındaki yaradan sol yanağına akan kan; bu neş'eyi geri çeviren biçimsiz bir tezahurdu. Onbaşı hiç te latifeyi seven bir adama benzemeyordu. Golightly: «Bu, bir yanlışlıktır, bana inanınız arkadaşlar...» dedi. Onbaşı sert bir tavırla «çenesini tutmasını» ve «sesini kesip uslu uslu yürümesini» ihtar etti. Golightly yürümek istemiyor, derdini anlatmak için durmakta ısrar ediyordu. Onbaşı, bilinemez nasıl bir merhamet hissiyle, onu nihayete kadar dinlemekte sabır gösterdi ve sonra sözünü keserek:

— Siz, bir zâbitsiniz, ha... dedi. İşte sizin gibi fena zâbitler bizim gibi eyi insanları fena tanırlar. Polis tarafından yakalanmış kaçak bir zâbit olmak bir şeref midir ki, mütemediyen bunu iddiaya teşebbüs ediyorsunuz! Alayınızı tanımım... O alaya mensup olduğunuz, haylazlar gibi yürüyüşünüzden belli... Siz meslek haysiyetini ayaklar altına alan, ceza görmeye müstehak bir adamsınız.

Golightly bu acı isnatlara aldırılmamaya çalışarak sözüne devam etti ve baştan sona kadar bütün mes'eleyi anlattı. Onu ite kaka büfeye sokarak artık bu sözleri dinlemekten bıktıklarını söylediler. Biraz sonra her iş bitecek, onu cebri yürüyüşle Govindghar kal'esine götüreceklardı.

Soğuk bir taraftan, kurbanı olduğu yanlışlık bir taraftan, kelepçe ve alnındaki yaranın yaptığı baş ağrısı diger taraftan Golightly yi kudurtuyordu. Söz söylemekten boğazı kurumuştı, muhafızlardan biri:

— Mücrim olmadığını iddia eden bir sürü

hapishane tipi gördüm, dedi, fakat ne yalan söyleyim, bu zâbitin anlattığı kadar aksi ve tuhaf bir macerayı ömrümde işitmedim.»

Artık aralarında garip bir sempati husule gelmişti. Hattâ onu, az çok hayret veya takdire benzeyen bir hisle dinleyorlardı. Büfeden bira aldılar ve Galightly ye de ikram ettiler :

— Haydi canım, serbest serbert memleketi dolaşan şu cesur John Binkle nin sergüzeşlerini anlat! dediler.

Onların bu ısrarı, Golightly nin sükûnetini yine altüst etmeye kâfi geldi. Şimdiye kadar anlattığı şeylerin de boşa gittiğini görüyordu. Kendi aralarında konuşmaya daldıkları bir sırada, kapıdan fırlayıp kaçmak istedi; yakaladılar. Yırtık ve delik deşik elbiseler altın da mühim bir kısmı meydanda kalan çıplak sırtına bir martin dipçığı yerleşti.

Golightly bu vuruş tésiriyle bitgin bir halde yere yuvarlandı. Hoyrat iki el, yakasından yapışıp ayağa kaldırdı. Gömleğinin önü ve arkası büskütün yırtılmıştı. Artık yapacak bir şey yoktu. Tevekkül ile neticeyi bekleyecekti.

Bu esnada Lahore dan gelen tren istasyona girdi. Bu trende Golightly nin alayının binbaşlarından birisi bulunuyordu.

Vak'anın alt tarafını bu binbaşından dinleyelim :

— Üçüncü mevki' yolcuları büfesinden büyük bir kavga gürültüsü işidiliyordu. İçeriye girdiğim zaman, hayatımda hiç rastlamadığım şekilde pis ve mülevves bir adam gördüm. Getri ve külotu çamur içinde rengini kayb etmişti... Başında şapka yerine, beyazlığını çamurun ve pisliğin örttüğü tuhaf bir şey vardı. Kavganın ne kadar şiddetle cereyan ettiği bu şapkanın parça parça umuzlarına sarkmasından belliydi. Hemen hemen müsavi iki parçaya ayrılmış olan gömleğinden ve ceketinden vücudunun yarısı görünüyordu. Elindeki küçük bir madalyon üstünde yazılı bulunan ismini muhafıza okutmaya uğraşıyordu. Bu feci' haliyle onu ilk görüşte tanıyamadım; iki kelimedede bir yemin edişine bakarak, hezeyan nöbeti geçiren pis bir ayyaş olduğuna hükmettim. Fakat benim bulduğum tarafa döndüğü zaman, gözünün üstündeki yaraya koyduğu bir hamur parçası ile, yüzündeki yeşil boya ve boynunun etrafındaki menekşe rengi çizgilere rağmen, bu adamın Golightly olduğunu teşhis edebildim. Beni gör-

Fıratla Hasbihal

Hisli sevdalı Fırat, gururlu Kraliçe,
Rengin sanki kızarmış aşk kanı içe içe,
Anlat kaç dertli kızın gözlerinden damladın
Ruhum gibi senin de söyle hicran mı adın
Yem yeşil kenarında pamuk kuzular meler,
Uzakta hasta bir ruh kavalını nağmeler
Sesine aşk dökerken ateşli bir ciğerden
Sana şikâyet eden oldumu hiç bir erden ?
Altun saçlı bir dilber, Hayalin aşk adıyla
Hasret efsanesini gecenin kanadiyle
Sundumu hiç iztrap sayıklayan sesine
Dokundu mu suların ateşten busesine ?
Saçının her teline bir başka hicran takan,
Adsız bir ışık gibi sessiz kalbime akan,
Şafak ve kalp kızını yakından tanırmısın,
Bu kız nişanlım desem kanar, inanırmısın ?
Annesinin adı (Hüsün), kendinin (İçli Hayal),
O, bir gece bülbülü, kalbim de kırık bir dal
Konup sabaha kadar öter içi yanarak,
Ömrümün dertli geçen gününe yaslanarak.

(Bilecik)

FİKRET

düğü ve bu hikâyeyi hiç kimseye anlatmayacak kadar ketum olduğumu bildiği için çok sevindi. Filhakika sözümü bugüne kadar tuttum ve kimseye bir şey söylemedim. Şimdi Golightly memleketine döndüğü için, isterseniz, siz bu gülünç hadiseyi yazabilirsiniz» dedi.

Golightly o seneki yaz mevsiminin büyük bir kısmını « bir zâbiti ve bir centilmeni » tevkîf ettikleri için, o onbaşı ile iki askeri divanı harpte cezalandırmak hususundaki teşebbüsleriyle, geçirdi. O zavallılar da bu feci' hatalarından fevkalâde müteessir olmuşlardı.

Garnizonda, evvela bir sır gibi kulaktan kulağ söylenen bu sergüzeşi, pek az zaman sonra, bilmeyen kalmamıştı.

İmlamıza dair

III. Vokal seslerin uzunları ve diftonglar

TÜRKÇEDE esasen vokal sesler kısadır; *entari*, *yelpaze*, *kepaze*, *kestane* gibi mahdut ve menşei şüpheli bir kaç isim istisna edilecek olursa uzun vokal ile teşkil edilmiş asıl türkçe kelimelerimiz yoktur. Alfabemizde kabul olunan vokal harfler türkçenin kısa vokal seslerinin işaretleri olarak alınmıştır; yabancı lisanlardan hususiyle arapçadan geçmiş kelimelerdeki uzun ve yarı uzun vokal seslerin yazılmasında da bu harfler kullanılmıştır. Lisan işaretleri (kelimeler) aralarındaki en küçük bir tafavütle de tefrik olunabilir, bu sayede ekseri kelimelerin yazılmış şekilleri bir bakışta birbirlerinden ayırd edilebiliyor, uzun ve yarı uzun vokal seslerin aynı harflerle yazılmış olması büyük bir mazhur teşkil etmez. Diğer medeni lisanlarda da aynı küçük kusur tecviz edilmektedir.

Ancak bizde, bâzı arapçadan alınmış isimlerin yeni imlasında tecanüs (homonymie) hasil olmuştur. Adet (sarı), adet (iytiyad edilen şey); hakim (mahkemede hükm eden) ve hakim (hikmet sahibi).. gibi. Bu yerlerde tecanüsü kaldırmak için (°) hatırlatma işaretinin kullanılması düşünülmüştür ki pek münasip bir tedbirdir: adet, âdet; hakim, hakîm.. Bu yerlerde işaretin kullanılmasında dikkat olunacak nokta şudur: *hakim*, *zabit* kalıbında olan kelimelerde işaret lâzım değildir; pek nadir kullanılan *hakîm* kalıbındakilere işaret komak kâfidir.— *Fail* kalıbı kolaylıkla zihinde yerleşir, *katil*, *kail* gibi isimlerin *k* sı da hakikî sesiyle yazılmış ve okunmuş olur.

İMLA tecanüsü asli kelimelerden başka şarfi şekillerde de husule gelmektedir, fakat bu tecanüs eski imlada da vardı, ve hiç bir zaman okumayı güçleştiren bir mahzur gibi sayılmamıştı. Hakikaten nahvi terip, cümle içinde kelimelerin işgal ettiği mevki' ve sıra kelimelerin doğru okunma ve anlaşılmasını te'min ediyor. Bu şekli (sarfi) tecanüsün en mühimmi ve hususi surette dikkati celb edeni nisbet (i) si ile mütemmim (i) sindeki tecanüştür. Bu tecanüse mani' olmak için (°) hatırlatma işareti kullanılmış ise de imlaya *sarfi* bir esas idhal eden bu tedbir luzumsuzdur. Kelimenin nihayetindeki (i) nin nisbet eklentisi olduğunu tefrik etmek için hayli ilerlemiş bir sarfi mâlumata ihtiyaç vardır.

Diğer taraftansa bu yerlerde (°) işareti tecanüsü men' için ise "tabii," gibi bir kelimedede işaret kullanmağa luzum olmazdı, çünkü tabiatın *objekt* mütemmimi *tabiatı* dir, *tabii* ile tecanüs husule gelmez. *Tabii* de işaret kullanılacaksa *âli*, *kâfi*, *vafi*, *ati*... gibi kelimelerde de kullanmak mantıkî olurdu; işaret istiyalinin sebebi olan tecanüs esasından büsbütün uzaklaşır ve hakikî bir kaideye dayanılmış olmazdı.

Nihayetdeki (i) ler üzerinde (°) *hatırlatma* işaretinin kullanılmasında bir de sesin uzatılması esas tutulmak isteniyor; o takdirde bütün uzun ve yarı uzun seslerin işaretlenmesi lâzım gelecektir ki imlamız için pek büyük ve zait bir külfet olur. Arapça menşeli isimlerin sonundaki "i," ler ya yarı uzundur (ilmi, kâfi, temenni) gibi, yahut tamamıyla kısadır (vahşi, Ali) gibi. Analoji kanunu kelimeleri daima "*Ali*, *vahşi*," gibi isimleri de (i) ile yazmağa sevk edecektir; püristler ise bunu hata sayacaklardır. Yarı uzunluktaki vokal sesler lisana mal olmuş pek çok sayısız kelimedede vardır; hepsini işaretlemeğe kalkışmak kadar azim güçlük tasavvur etmem. En münasip tedbir (*sarfi-morfolojik*) hiç bir esası imlaya sokmamak ve uzun veya yarı uzun vokal sesleri işaretlemektir. Yalnız asli kelimelerde tecanüsün husulüne mani' olacak surette (°) işaretini kullanmakla iktifa etmelidir.

Diftonglar.— Lisanda *y* ve *ğ* yarı sesleriyle teşkil edilmiş heceleri havi kelimeler pek çoktur. Bu hecelerin vokalleri kısadır, fakat çok defa yarı vokal sesin telaffuzu ile vokal uzatılmış oluyor: *a-e* den sonra gelen *y* vokali uzatmadan telaffuz edilir; ay, ayrı, hayrı; ey, bey, dey... vs. Buna kıyasen *seyrek*, *eylence* vs. kelimelerini de *y* ile yazmalıdır. Fakat *öğrenmek* gibi vokalin uzatılması ile okunan kelimelerde *ğ* kullanılmalıdır; bu suretle *öyle* ile *öğren* kelimelerinin telaffuzları ayrı olduğu gibi imlaları da ayrı olur. İmla lügatında bu diftongların da tefrikinde tenakuzlar vardır.

iy ve *iğ* diftongları ayrı seslerdir: *kıy*, *sığ* isimlerinde olduğu gibi. Fakat *iy* ve *iğ* diftonglarından hemen aynı ses çıkar: *iy-iğ*, *iyne-iğne* gibi, "ı-i," ile nihayet bulan kelimelerden sonra *i* ile başlayan bir edat geldiği zaman, bu iki vokal bir diftong halinde kaynaşır, bunun yalnız "i," ile işaret edilmesi caiz değildir *iy* diftongunun kullanılması muvafık olur: *geldi* + *idi* = *geldiydi*; *gelmesi* + *ile* = *gelmesiyle*; *geldi* + *ise* = *geldiyse* gibi. Bu kelimelerin sestem tefrik edildiği aşikârdır: *sevdirile*, *sevdirile* kelimeleri *sevdiyse*, *semesiyle* ile mukayese olununca teleffuz farkı derhal kulağa çarpar. Bu suretle *iy* diftongunun bu mevkilerde kullanılması *sarfi* değil *savti* bir esastan ileri geliyor.

Yabancı menşeli, hususiyle arapçadan alınmış birçok kelimedede *iyne* deki *iy* diftongunun aynı denilecek bir ses vardır; bütün bu sesleri aynı işaretle yazmakta hiç bir mani' tasavvur edilmez: *iyzah*, *iyilan*, gibi. Bu sayede imlamız hakîki Türk şivesinin bir hususiyetini daha yazmağa imkân bulur, Ermeni şivesiyle *ilan*, *izah* yazmaktan kurtulur. Şukadar ki arapça kelimelerdeki yarı uzun "i," leri diftong ile yazmağa hiç luzum yoktur.

İmla lüğatını revize ederken dikkat olunacak noktalardan biri de *iy* diftongunun kullanılabileceği yerlerin tesbiti olmalıdır.

Ağ diftongu türkçe kelimelerde pek çoktur: *ağ*, *ağla*, *sağ*, *sağlam*, *yağ*, *yağdı*... vs. Bu diftong memleketin muhtelif yerlerinde başka başka okunur; fasih türkçeye *standart* olarak kabul edilen İstanbul şivesinde bu diftong uzun bir *a* gibi telaffuz edilir, Anadolu'nun bir çok yerlerinde ise *sürekli durakif* bir *g* gibi söylenir. Bundan dolayı *ağ* diftongunu *zaf*, *tam*, *davet* gibi arapça menşe'li kelimelerde kullanamayız. Evelce İstanbul şivesindeki ses benzerliği beni bu kelimelerin *zağf*, *tağım* (lezzet), *dağvet*... suretinde yazılmasını teklife sevk etmişti; fakat imlanın memleketin geniş bir telaffuzu ile bu derece zıt düşmesi tecviz edilmediğinden teklifimi geri almak luzumuna kani' oldum. Bununla beraber bu diftong sesin şiddetle hiss olunduğu yerlerde heceyi bir vokal teşkil etmekte berdevam olmak da imlamız için büyük bir kusurdur. Fikrimce alfabemize alınmış olan (') işaretini *gizli ses işareti* namıyla bu mevkilerde kullanmak muvafık olur: *za'î*, *ta'm*, *da'vet*... vs. Bu kelimeleri iki *aa* ile yazanlar varsa da *saat*, *taam* isimlerindeki hakiki çifte *a* sesinin imlasiyle karışıklık hasıl olur. Komanın kullanılmasında gösterilen çekingenlik bence sebepsizdir; fakat hakikat şudur ki bu işareti kullanmaktan çekinildiğinden bu mevkide de (') işaretini kullananlar görülmektedir. Bu işarete diftong seslerini yazmak vazifesi verilmeyerek bu vazife *gizli ses işareti* ismiyle (') komaya terk edilmiş olsa imlamızın büyük bir kusuru daha kaldırılmış olur. Esasen imla lüğatı da bu işareti birçok kelimedede kullanmıştır. Revizyonda bu kelimelerin daha dikkatlice terbiti lâzımdır.

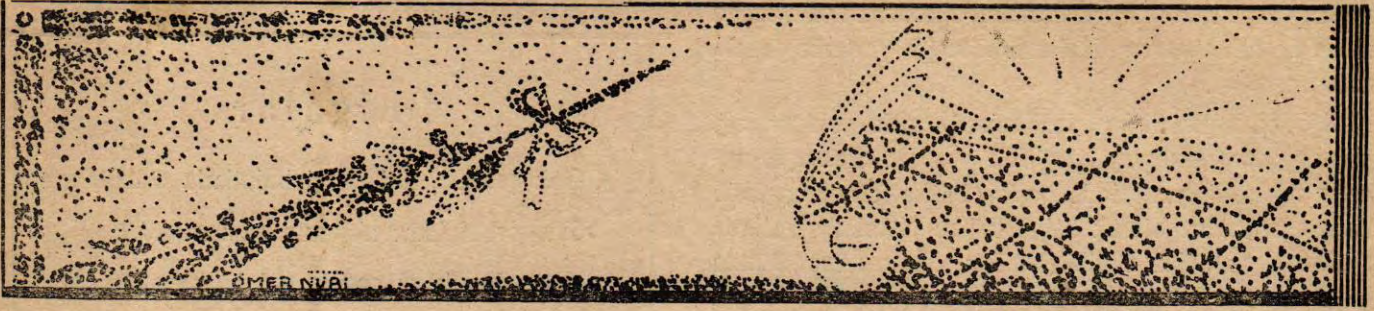
Arapça menşe'li birçok kelimenin sonunda sesçe ikinci unsuru pek fark edilmeyen diftonglar vardır; bu diftongların mevcudiyeti eklentiler vasıtasıyla meydana çıkmaktadır. Mesela *ati* ile *tabi* sesçe aynı vokal ile niha-yet bulurlar, fakat: *ati-nin*, *ati-yi*, *ati-si*; ve: *tabi-in*, *tabi-i*, *tabi-i* serileri ikincide eklentinin mürekkepleşmesine mani' bir gizli sesin mevcudiyetini derhal ve şüphe getirmeyecek surette meydana koymaktadır; burada da (') *gizli ses* işaretini kullanmak zaruridir. Bu istiyimal sarfi bir esas üzerine imlaya konmuş oluyor, fakat bu sarfi esas mihaniki bir usulle ta'yin edilebilen bir şeydir; kelimenin sonuna —(n)in eklentisini getirmek bir sarfi meselesi sayılamaz; ikinci sınıftaki çucuklar bile mihaniki olarak buna alıştırılabilir.

Kelime sonundaki gizli ses eklenti getirildikten sonra ya diftong olarak hiss olunur, veyahut hiss olunmaz; buna göre işaret yazılır veya terk edilir: *tabii-menşe'li* gibi. Tabii bunların da dikkatli bir revizyonla tesbitine luzum kalır.

Dalgalar

Gök şekilsiz, kül rengi bulutlarla örtülü,
Sarıyor ufukları akşamın esmer tülü.
Hava donuk ve sovak, yel keskin, üşütücü,
Yetmiyor hislerime bu gün aklımın gücü.
Çekiyor bir gizli el beni sığ sahillere...
Gamlı ruhumda bere, içli kalbimde bere
Gidiyorum gurubu yine seyr etmek için.
Dolup dolup geliyor gözlerim böyle niçin?
Güneş koyu sislere gömülmüş, bakır izi
Yaldızlıyor kuduran yeşil... "karadeniz,, i.
İlerleyor canlanan karlı dağlar sahile,
Bir aç aslan kesildi en küçük dalga bile...
Aynalı kumsallara ölüm fişkiran sular
Bir çok kefen seriyor hıçkırırken kuytular.
Yeşileri havada savurulan bin kır atla
Canavarlar koşuyor kıyıya son sür'atla,
Muhterem olduğuna kailken biz hayatın
Tükürüyor yüzüne vahşi deniz hayatın.
Al al yandıkca batı kumsal kızillaşiyor
Aç kaplanlar yıkanan kayalardan aşiyor.
Sarardıkca ufukta pembe güller, lâleler
Başını taşdan taşa çarpıyor şellâler
Kemiriyor, deşiyor canavarlardan bini
Çakıl duzlüklerinin mermer göğüslerini.
Devler homurdanıyor bilinmez inlerinden,
Ejderhalar uluyor yerin derinlerinden...
Tekrar omuz omuza verirken çılgın sular
Sarıyor dört tarafı haykıran uğultular,
Yükselen vahşi deniz.. koşun hep koşun.. deyor
Ve dalgalar devrile.. devrile ilerleyor.

CELÂL TEKİN

Genç Vatanperverlik Hisleri

FEVZİYE APTÜLHAK (Kız Lisesinden)

MEHMETCİĞE...

Yürü, uzaklaştıkça ardındaki mor dağlar,
Bak mendil sallıyorlar hala kızlar yamaçta..
Sana haber getirir köyünden esen rüzgâr,
Nerdeyse kayıp olacak görünen son ağaç da..

Artık köyün silindi tatlı bir ümit gibi,
Unut kendi tarlanı, hatırlama yuvanı..
Unut, kapansın kalbin paslı bir killit gibi,
Anahtarı bir kurşun olsada yok ziyanı!..

Sakaryanın o kandan kızaran günlerinde
Ben sana ne yakındım, sandımki seninleyim.
Kan dökerek koşarken sen cephe önlerinde,
İstedim ki elimle terlerini sileyim...

Mehmedim, keder etme, kendi çocuklarına
Geride bıraktığın dinmeyen bir yas deye.
Senden bu vatan kaldı, şeref kaldı yarına,
Yetişir ceddimize koca bir miras deye!..

KÖYLÜYE:

Nerde görsem suları çağıldayan bir pınar
Sanıyorum bu, senden bana gelen bir sestir.
İssiz dağ başlarından dolaşırken rüzgâr
İçime dolar, belki de bu senden nefestir.

Güneş kızartıyorken mor tepeli dağları,
Terli alnını öper esen sabah rüzgârı.
Tarlandaki sapanın, kağnının ile beraber,
Ellerin zevkî için inlediklerin yeter.

Gözlerimin önünde yine dikildin kaldın,
Ağaran saçlarınla, soluk mor cepkeninle,
Dünyada kaç asırdır her deritten hisse aldın,
Artık gözünü silme parçalanan yeninle...

Ey bağıryanık köylüm... gönlüm sevginle dolu,
Kalbinde yer etmesin, dünden kalan derdi at!
Senin olsun kanınla yoğrulan Anadolu,
Bu gün dünden rahatsın yarın bu günden rahat!

Fot. Krack

BİR PEYİZAJ

MUHİT in İlavesi

Arap Atını Kurtarmak için

Cadaan, sinemada kullanılan hatissüddem aygır.

Harp kırsığı Veduda, üç günlük tayı ile birlikte. Bunlara bakan, Said Abdullah isminde bir Bedevi çocuğudur.

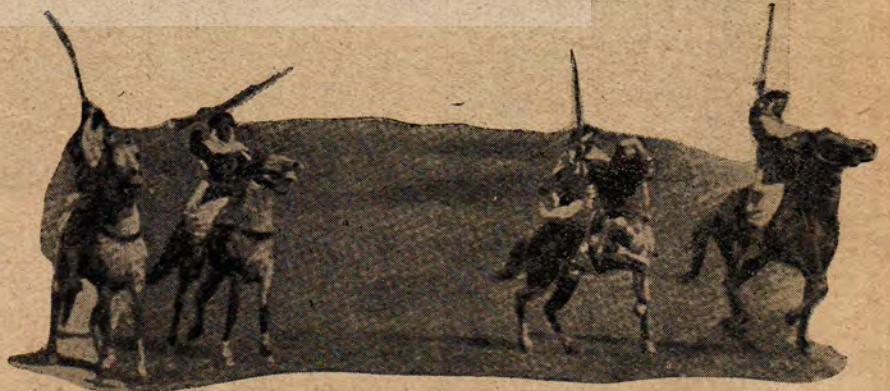
CİNS arap atı inkıraz bulmak üzredir. Bu feci' akibetin önünü almak için bazı spor meraklıları bu atlardan Amerikada yetiştirmeye teşebbüs etmişlerdir.

Esatiri zamanlardan beri şiirlerde, masallarda, tarihlerde nam kazanan bu asil hayvan, bihakkın atların şahı denmeye lâyıktır. İdeal bir atta matlup olan güzellik, sür'at, metanet ve cesaret gibi meziyetleri haizdir. Arslan ve kaplan karşısına çıkabilecek ondan başka at cinsi yoktur. Harba pek çabuk alışır. Bu sebepten dolaydır ki bununla bu gün meşgul olanlar yalnız spor meraklıları değil, Amerika ordusu suvari teşkilâtında da kullanılması için bu cinsin inkırazdan kurtarılması mühim ad edilmektedir. Dünyanın en güzel ve yürük atlarında Arap kanı vardır. Bu gün İngilterede yarışlarda birinci gelen hayvanların hepsi, XVIII inci asırda nakl edilen üç Arap atının neslindedir.

Bu gün Arabistanda "El Hamsa," denilen beş asil at ailesi vardır: Kü-

heylan, Seglavi, Abeyan, Hamadani ve Hadban. Bunları hâlâ besleyen Bedeviler pek kıskançtırlar; yabancılara ne göstermek ne de satmak isterler. Fakat bu meraklıların adedi günden güne azalmaktadır. Makine devri geldi, binlerce senelik çöl hayatını alt üst etti. Şimdiki Bedeviler otomobil ile seyahat etmekte, en yeni usulde silâhlarla harb etmektedirler. Artık bu asil hayvan ihmal edilmeğe başlandı.

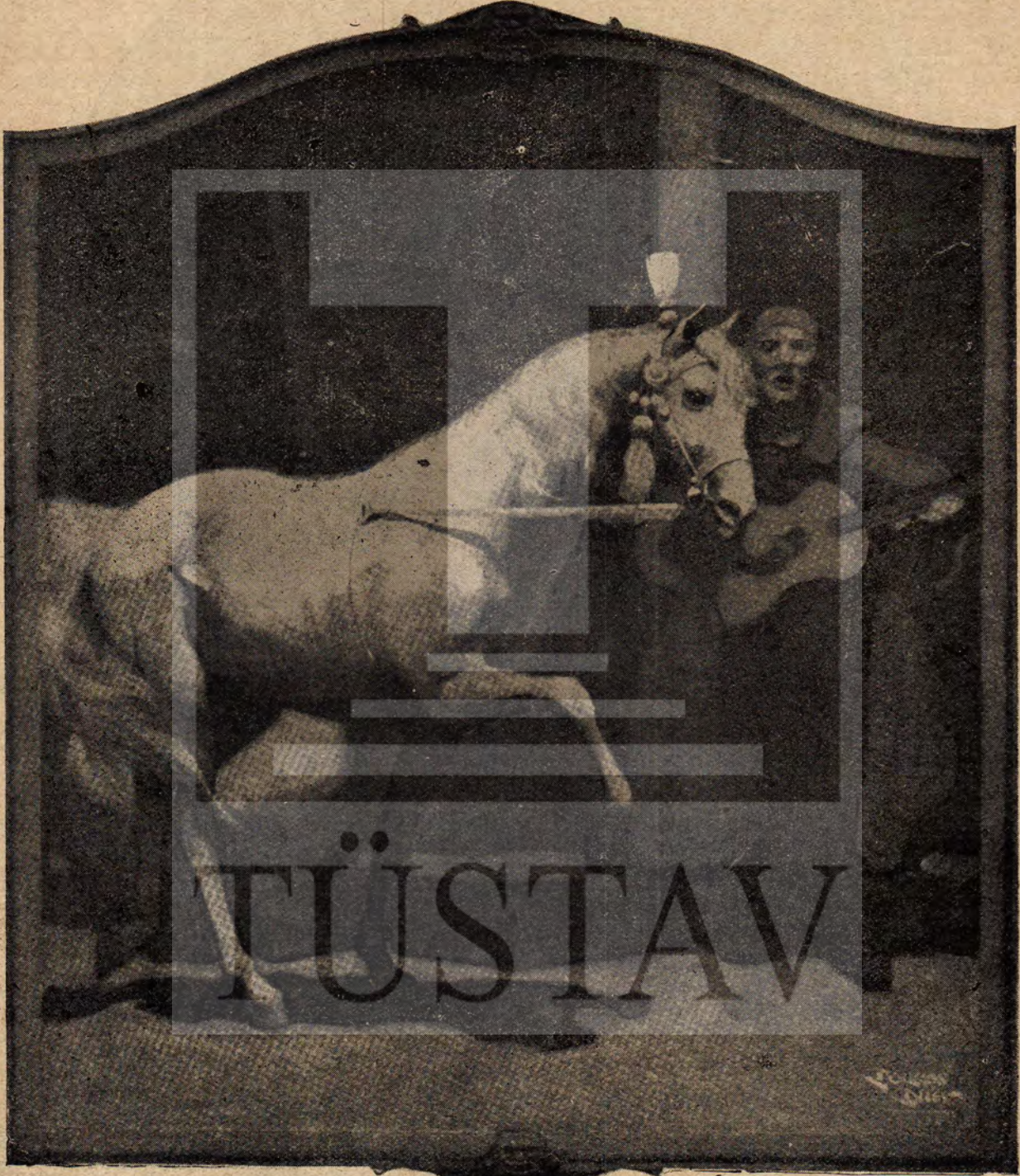
Bu gün Amerikada mevcut 18 milyon ata mukabil 200 Arap atı vardır. Bunlardan altmışı Kellog haralarındadır. Valnız altı ay zarfında 50,000 kişi gelip bu hayretteza hayvanları ziyaret etmişlerdir.

Arap atlar harp tâliminde.

Jingle Bells

Nakl eden: SEMİHA VAMİK

Sevinçli bir kişneme ile Jingle Bells vals adımlarile dönmeğe başladı

Amerikada intişar eden Piktorial Review aylık mecmuası bir en güzel küçük hikâye müsabakası açmış ve bu müsabakaya pek çok muktedir ve tanınmış muharrirler iştirâk ettiği halde ikinciliği Rada Bercovicinin on altı yaşında bir kız iken yazmış olduğu Jingle Bells kazanmış. Bu müvaffakıyetin maddi mükâfatı olarak Miss Bercovicieye 1,500 dolar yâni üç bin lira ikramiye verilmiş.

KOCA İspanyada Jingle Bells kadar iyi vals eden bir cambazhane atı daha yoktu, olmamıştı da. Vakıa annesi kamçı şaklamasına öyle iyi ayak uydururdu ki bunu gören çocuklar sevinçlerinden haykırırlar anneleri de el çırpıp aralarında bir şeyler söylerlerdi. Fakat Jingle Bells azametli ayaklarını kamçı şaklamasına değil musikîye uydururdu. Bütün o pırıl pırıl ve iyi bakımlı mevcudiyeti hoşhıram bir eda ile musikîye mukabele ederdi.

BİR fil kokusu duyar duymaz burun delikleri titredi. Bundan sonra onun sırasıydı... az kalmıştı...; işte beste değiştiriyorlar. Jingle Bells böyle sırasını beklerken vücudunu bir titreme aldı. Yakınlaşıyor, yakınlaşıyor, sesler daha vazihleşiyor. Diğer nağmelerin arasından bir tek nağme mütemediyen geçiyor, ve bu tekerrür ettikçe kulaklarında zonklayan kitare temposuna sanki cevap veriyordu.

Arkasında duran beş adamın reverans yaptıklarını his edebiliyordu. Başlamağa az kaldı... ayakları hafifleştikçe hafifliyor başının etrafında o nağme uğuldayordu. Sevinçli bir kişneme ile Jingle Bells vals adımlarıyla döndü. Üzerinde kırmızı ışıklar, altın ışıklar, bestenin aksi sedası gibi dalgalanıyor, musikî rîsteleri nefesine karışıyordu: bir, ki, üç; bir, ki, üç.

Uzakta siymalar, dünkü şarkının hayali gibi beyaz şekilsiz siymalar. Mavi bir ışık hepsinden ziyade büyüyerek, kâh pullu eğerin içinde yakalanıyor, kâh daha aşağıda duran ampul dizisine göz kırpiyordu: bir, ki, üç; bir, ki, üç. Musikî onu bir dönüşten diğerine sürükledikçe Jingle Bellsin kalbine büyük bir saadet doluyordu.

Jingle Bells on iki yaşında iken cambazhane iflas etti.

Filler ve bir çok cambazlarla beraber gençce atlar yeni sahiplere devr edildi. Fakat Jingle Bells fazla ihtiyardı. Bu son ay dansını yaparken iki defa sendelemişti. Hele bir defasında az kalsın cambazlardan birinin üzerine düşüyörmü. Her nasılsa bu duyulmuş da nihayet bir çiftçiye satıldı. Alelade at olsa başka ama, oyuncular mârifetli atın ihtiyarını istemeyolardı.

GÖNLÜ beklenen felaketlerle dolu, Jingle Bells dağılan cambazhanenin kafile kafile gidişlerini seyr etti. Yokuştan aşağıya götürürlerken, iki defa dönüp yumuşak, muğber gözlerini boş kalan cambazhane meydanlığına döndürdü. Üçüncü defasında fazla uzaklaşmıştı da bütün görebildiği sanki tırnaklarını bilemek için yeri eşleyen bir boğa oldu.

Tekrar musikî işitinceye kadar nice mehtaplar geldi geçti. Yeni sahibi yap yalnız yaşar ihtiyar bir adamdı ve kendi gibi mağmum bir taş evde otururdu.

Jingle Bells in ahırından görebildiği bir tepe penceresi vardı ki Müfsit bir ışıkla müphem musikî hatıralarını uyandırır ve karıştırırdı. Bâzen Jingle Bells şimdiki zamanı unutup ayağa kalkar fakat o zaman ışık titreyerek kapanırdı; tıpkı yorgun bir göz gibi.

Ancak çöpçüye satıldıktan sonra bir kitare telinin çekilişini işidebildi. Fakat bu defa da zalimce aldandı. Havada bir bıçak darbesi vurup, arkasından inleyen bir aksi seda bile bırakmadan yok olan bu sayhanın, ahengine dans ettiği nağme ile müsterek nesi vardı? Hiç.

Daha ilerideki durak yerine doğru kendini sürüklerken yorgun kuyruğu sarktı, gözlerinin nuru dondu.

İşi güç bir iş değildi. Kamçı vücuduna temas edince durulacak, süprüntüler boşalınca kadar beklenecek ve tekrar arabacı yerine tırmanınca hareket edilecekti. Güç değildi ama yüksek ağaçların bulunduğu meydanlığa gelinceye kadar kuyruğunu sineklere sallayamayacak kadar kamçı şaklayınca acele edemeyecek kadar mecalsiz kalıyordu. Yaşlanmış olmaktan ziyade kırılmış gibi his ediyordu.

**

GÜNÜN birinde Jingle Bells ayağa kalkamadı. Ne kadar uğraştıysa dizleri tutmadı ve nihayet yalvaran bir ağlayışla yan üstü düştü.

Ertesi sabah onu alıp götürmek için bir

(devamı 79 uncu sahifede)

İlim ve Fen Âleminde Nereye Doğru Gidiyoruz ?

Yazan : HASAN HALET

HASAN HALET BEY

İlen ve bilahara Jeneral elektrik kumpanyasına satılan bu fabrika bu şirketin Amerikada kırk muhtelif şehirdeki fabrikalarının en büyüğüdür. Mükemmel bir etfaiye dairesi, hastahanesi, iki büyük lokantası bulunan bu fabrikada yüzden fazla bina içinde yirmi beş bin kadın ve erkek çalışmaktadır. Fabrikanın bir ucundan öbür ucuna yolcu taşımak için otobüsler ve ma'mul eşyayı nakl etmek için de elektrik lokomotifleriyle çekilen trenler vardır.

Fabrikanın umum müdürlük binasının karşısına

YÜZ bin mühendis ve amele kullanarak senede sekiz yüz milyon lira kıymetinde elektrik makine ve alâti edevatı yapan ve dünyanın en büyük ve en zengin elektrik kumpanyası olan Jeneral Electric kumpanyasının Skenektedi de muazzam bir fabrikası vardır. Meşhur muhteri' Edison tarafından inşa edi-

isabet eden iki büyük binadaki hayat, beni en çok cezb etmişti. Burası taharriyatı fenniye laboratuvarları binasıydı. *Beşyüzden fazla âlim, mütefennin, mühendis, hikmet ve kimya doktoru*, bütün şahsi istirahatlerini feda etmişler, sabahtan akşama kadar, icab ederse portatif bir karyola üzerinde bir kaç saatlik uykuya geceleri bile, günlerle aylarla çalışarak medeniyete yeni bir keşf veya ihtira' hediye etmek ve bu suretle insanların hayattan a'zami istifade edebilmelerini temin etmek için çalışıyorlardı.

Burada büyük bir âlime tesadüf ettim. Bütün bunların başında dünyanın en büyük âlimlerinden Doktor Villis Vitni vardı. Bundan sonra Edisonun bize hediye ettiği elektrik lâmbasını son yirmi sene zarfında pek büyük bir terakkîye mazhar eden ve bir çok fenni ihtira'larda bulunan Doktor Langimur geliyordu. Röntgen şuaatını daha ucuz ve emin bir surette vücuda getirmek için Kuliç lâmbasını icad eden ve sonra tangstonu telini iymale muvaffak olan Doktor Kuliç te burada çalışıyordu. Röntgen şuai ile unsurların kristal teşkilâtını tedkik eden ve atomların arasındaki mesafeyi ölçmek için bir iğne deliğinden röntgen şuaını toz halindeki unsurların içinden

sevk edip uzun bir filmin üzerine fotografisini almaya muvaffak olan Doktor Hol, gramofon plaklarını ve parçalarını fevkalâde islah ederek tabii sadayı bize vermeye muvaffak olan Kellog, televizyonu icad eden Doktor Aleksandersen, yüzlerce ihtra'larda bulunan büyük dahi Ştaynmez, beş milyon voltluk yıldırım vücuda getiren Pik ve yüzlerce âlim ve mütefennin işte bu iki binanın muhtelif lâboratuvarlarında büyük bir tevazu' ve merbutiyetle çalışıyorlar ve bize daima yeni ihtra'lar hediye ediyorlardı.

Bir kere düşünelim: Son elli sene zarfındaki bu ilim ve fen terakkîyatı iki bin senelik bütün beşeriyetin ilim ve fen terakkîyatından yüksek değildir? Âlemin gizli esrarına nüfuzumuz arttıkça hayat telakkîlerimiz de yükselmeyor mu? Kâinattaki her şeyin *elektrondan* ve *protondan* tereküp ettiğini ve *elektronların* güneşin etrafındaki seyyareler gibi mahrekler üzerinde saniyede üç yüz bin kilometroluk bir süratle seyr ettiklerini ve Plankın nazariyesi mucibince büyük bir enerjiye malik olduklarını teemmül ediyormuyuz? Maksvelin elli sene evvel keşf ettiği (*Ziya elektrik mevcelerinden müteşekkildir*) nazariyesi bugün tamamıyla bir hakikat olarak bize radyo mevcelerinde kendisini izhar etmiyor mu? *Elektrik, ziya, hararet, ultraviyole, röntgen, radyüm ve kozmik şuaatının aynı kudretin* muhtelif süratte tezahüratı olduğunu düşünmüyormuyuz?

Güneş bize ziya şeklinde bol bol elektrik mevesi gönderiyor. Bunların enerjisi uzviyattan tereküp eden ve kimyevi bir akümülatör olan vücudumuza yağıyor ve bizim hüceyratımızı iykaz ediyor. Elektrondan mürekkep olan moleküllerimizi, hüceyratımızın hayat nüvesini iykaz ediyor. Geceleri ziyadan mahrum olduğumuz zaman uzvi bir akümülatör vaziyetinde olan vücudumuz mihaniki ve sair şekilde fazla kuvvet sarf etmemek için istirahat ediyor. İşte hayat! Her şeyi elektromanyetik mevcelere ve şuaata borçluyuz. *Yalnız biz değil, güneşimiz, seyyareler, ve kâinatın heyeti mecmuası.*

NEREYE gidiyoruz? İlim ve fen gayretleri bize daha neler bahş edecek?

Bunu bu labaratuvarın direktörü olan Doktor Vitni'nin son defa vaki' olan beyanatından dinleyelim:

Doktor Vitni « Durun bakalım, daha bir şey

Doktor VİLİS VİTİNİ

görmedik » diyor. Dünyamıza, ve bütün esrarına (esrarengiz bahçeler) ismini veriyor ve diyor ki:

« Elektrik, henüz yeni iş yapmağa başladı. Elektrğin ne olduğunu daha pek yeni anlıyoruz. Elektrği nasıl kullanacağımızı henüz öğrenebildik. Biz, insanın semalara hâkim olacağını pek ziyade takdir ediyoruz. Pek yakınlarda ilim ve fen terakkîyatı bu sahada çok ilerleyecektir. İnsanlar bu yeni *bu'de* ancak asırlardan sonra hâkim oldular fakat daha onu nasıl kullanacaklarını öğrenemediler. Bir kaç yüz tayyareci bir çok sergüzeştler geçirdiler, fakat insanlar pek yakında bu yeni *bu'de* de tamamen hâkim olacaklardır. Şimdi bu *bu't* yalnız kısmen onların elindedir.

« Geçen sene tayyareye o kadar alâka gösterilmisti ki âdeta tayarre ile uçuşun dünya işlerinde büyük bir rol oynayacağına hükm etmiştik. 30 sene evvel büyük âlimler Edisonun keşf ettiği karbon telli elektrik lambasının daha ziyade islah edilemeyeceğini iddia etmişlerdi. Madeni Tangstının hiç bir vakit ince bir tel haline getirilemeyeceğini ve bu suretle bugünkü gayet iktisadi elektrik ampullerinin yapılamayacağını o zamanlar iddia edenler olmuştu. 1896 senesinde dünyanın büyük âlimlerinden Lord Kelvin havadan ağır makinelerle havada uçulamayacağını söylemişti. Bu gibi iddiaların akibinde bir çok ihtiraat vücuda geldi ve bunlar bu iddiaların aksini ispat etti. Pek yakında sema tayyarelerle do-la-

cak ve tayyareler otomobiller gibi her kes tarafından kullanılacaktır ve bunu ELEKTRİK yapacaktır.

“Tayyareler pilotlara muhtaç olmayacaktır. Harpte ve sulhte keşif ve tarassut için ya otomatik bir surette veya gayet uzak bir noktadan tay-

Arkanıza doğru yasalacaksınız ve rahatça gazetenizi okuyacaksınız. Tayyare de size salimen istediğiniz yere götürecektir.

yareler idare edilecektir. Tayyarelerde televizyon makineleri bulunacaktır. Bu suretle denizde gayet uzak bir noktada bulunan bir amiral ve yahut uzak bir yazıhane bulunan bir mühendis televizyon aletiyle tayyarenin gördüğünü görebilecektir.

“Büyük şehirlerin varoşları yüzlerce kilometre dışarıya uzanacaktır. Şehrin haricinde, bu kadar uzakta oturan kimseler şehir içindeki yazıhanelerine ve dükkânlarına gelmek için şimdiki tramvay ve banliyö treni seyahatı gibi 100 kilometre veya daha fazla mesafeden tayyare ile seyahat edecektir. Evinizde tayyarenize bineceksiniz, gideceğiniz noktaya doğru kontrol aletini ayar edeceksiniz. Kapıyı kapayacaksınız, kanapenize yasalacaksınız, rahat rahat gazetenizi okuyacaksınız ve tayyareniz otomatik bir surette idare edilerek sizi arzu ettiğiniz yere salimen getirecektir.

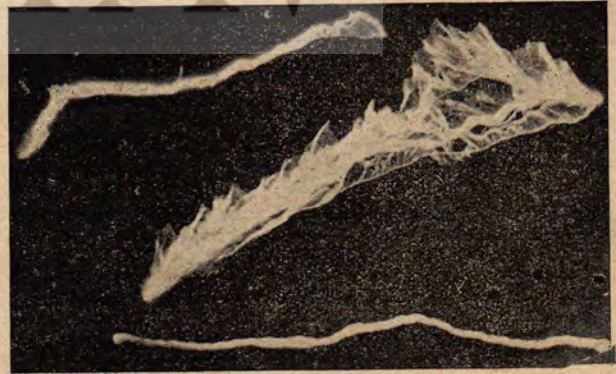
“Bütün uzun mesafe uçuşları bulutların üzerinde yapılacaktır. Vahşi rüzgârlarda, derin sislerde ve sık bulutlarda uçma tehlikesi bulutların üzerinden uçmakla bertaraf edilecektir. Aşağıya bakarsanız yeri değil, bulutları göreceksiniz. Uçuş gayet kolay olacaktır, çünkü gayet dakik bir surette ayar edilmiş olan elektrik âlâtı otomatik bir surette her hangi bir arızada tayyareyi düzeltecek ve inmek istediğiniz tayyare meydanının üzerindeki noktaya sizi sevk edecektir. Ondan sonra aşağıya inmek istediğiniz zaman karışık bir limana giren bir kaptan gibi siz de aşağıya giden yolu bilemeyeceksiniz. O zaman limana giren bir transatlantik va-

purunun bir kilağuz kendisini teslim etmesi gibi siz de böyle bir kilağuz gelinceye kadar meydanın üzerinde bir kaç tur yapacaksınız. Böyle bir kilağuz tabii tayyarenize girmeyecektir. O aşağıdaki hava istasyonunda bulunacak ve tayyarenizi uzak mesafeden kontrol aletile aşağıya sevk edecektir. Aşağıdaki pilot bu hareketinde tayyaredeki bir televizyon makinesinin yardımıyla bir tayyarecinin tayyareden her tarafı gördüğü gibi her şeyi görebilecektir.

« Bu size hayal görünüyorsa size şunu söyleyim ki bütün bunlar bugüne kadar bulunmuş ve yapılmış şeylerdir. Yalnız bu işleri gören aletler islah muhtaçtır ve dünya talep ettiği zaman bu da yapılacaktır. Kaliforniada içinde tayyareci olmayan böyle bir tayyare uzaktan idare edilmiştir. Bu tayyare şehrin üzerinde turlar yapmış ve havada yirmi dakika kaldıktan sonra tayyare meydanına kemali meharetle inmiştir.

*
* *

TELEVİZYONA gelince, bu da yapıldı. Skenektedide Doktor Aleksandırson uzun bir odada bir dolap şeklinde bir sahne vücuda getirdi. Bu dolabın içinde kenarları 60 ar santim uzunluğunda bir genç görülmüş ve size hitaben konuşmuştur. Bu genç aynı odada 16 metro geride ve aynı şekildeki diğer bir levhaya müteveccih bulunuyordu. Bu levha televizyonu gönderen aletti. Bu resim yalnız 15 metro değil, 15 kilometre ve hatta 600 kilometre kolaylıkla gönderilebilir. Doktor Aleksandırson, bu televizyon aletini dâvet ettiği bir mühendis grubunun içtimasında gösterdi. Mühendisler reisin sandalyasına doğru yüzlerini çevirerek oturmuşlardı. Oda

Sun'i yıldırımlar

karanlıktı. Bir az sonra reis mahallinde bir televizyon perdesi ziyalandı ve bu levhamın üzerinde kendi reislerini gören mühendisler hayrette kaldılar. Reis 5 kilometre mesafedeki laboratuarda bulunuyordu ve mürsile karşındaydı. Bir masamın arkasında bulunuyordu. Reis güldü ve yapılan alkışlara teşekkür ediyor gibi eğildi, ve sonra masaya vurdu. İçtimaa başladığını haber verdi. Senelik nutkunu söyledi. Bu ihtira' bize pek büyük harikaların arifesinde bulunduğumuzu bildirmekteydi. İlk defa olarak televizyon ve radyo imtizac ettirilmiş Skenektedide bir tiyatrodaki vodvil ve sinema halkı eğlendirmişti. Bir buçuk kilometre uzaktaki laboratuvarın stüdyosunda oynayan artistler tiyatro salonunda iki metre eninde ve iki metre boyunda dört köşe bir perdenin üzerinde hakikaten görülebiliyordu. Bu artistler her vakitki gibi konuştular, dans ettiler ve şarkı söylediler. Bir orkestro maestrosu batonunu perde üzerinde hareket ettirerek tiyatronun içinde bulunan asıl orkestroyu idare etti. Bir rejisör telefonla uzaktan emirlerini veriyordu. Perde artistlerin yalnız omuzlarını ve başlarını gösterebiliyordu, fakat şu harika önümüzdeki altı ay zarfında büyük Amerikan şehirlerindeki tiyatroların televizyonu programlarına ithal edeceklerine bizi ikna' etmektedir.

**

DOKTOR Vitni bir Mühendis değildir. Bir kimyagerdir. 30 sene evvel Masaçusets Mühendis mektebi âlisinin kimya profesörü idi. O zaman küçük bir mîkyasta bulunan Jeneral Elektrik kumpanyası kendisini bir taharriyatı-fenniye laboratuvarı te'sis etmek üzere dâvet etti. Doktor Vitni bu laboratuvarı vücuda getirdi. İlk defa tek odalı küçük bir köy mektebine benzeyen bir kulübede çalıştı. Bu odada diğer birisi, Staynmets de çalışıyordu. Staynmets dünyaca meşhur mühendislik laboratuvarının Vitni de bugün pek yüksek bir namı olan taharriyata-fenniye laboratuvarının esaslarını kurdular. Bu iki laboratuvarın vazifesi tamamiyle başkadır.

Taharriyatı fenniye ile meşgul olan bir âlim, tabiatın kanunlarını keşf etmek ve bunları tespit etmekle meşguldür. Mühendisin vazifesi bu kanunları tatbik etmektir. Taharriyatı fenniye ile meşgul olan âlim gayri muayyen şeylerle uğraşmağı sever. Onun

en birinci alâkası bilinmeyen şeylerle uğraşmaktır. Mühendis hakikatlerle uğraşmağı sever. Malûm kanunlarla tamamiye anladığı aletlerle çalışır. Taharriyatı fenniye âlimi meçhul olan şeylerden birisinin bir parçasını bulur ve malûm olan hakikatler sahasına sevk ederse artık onunla meşgul olmaz. O zaman mühendis bunu üzerine alır ve ameli bir surette tatbik etmeye çalışır.

İşte Skenektedide Staynmetz ve Vitni senelerce çalıştılar. Vitni ve asistanları meçhulleri keşf ettiler. Staynmetz ve arkadaşları hikmetşinasların ve kimyagerlerin bu muhtelif keşiflerini faideli bir tatbikat sahasına koydular. Doktor Vitninin laboratuvarları o kadar büyüdü ki bugün orada 500 âlim ve mütefennin çalışıyor ve bunların bir çağı mühim keşifleriyle şöhret kazandılar.

Doktor Vitni elektriği güneşten alabileceğimizi ve yıldırımdan istifade edemeyeceğimizi söyleyor. «Bir bulutta 1000 kadar gök gürültüsü vücuda getirecek yıldırım mevcuttur, ve her bir yıldırım 600 milyon beygir kuvveti verir. Fakat bütün bu kudret bir saniyenin milyonda ikisi kadar az bir zamanda kendisini izhar eder. Bu yıldırımlar eğer bir saatlik bir zaman zarfında sarf edilirse yapacağı iş 333 beygirlik bir iştir. Bütün bu elektriği elde edebilmek ve kullansak elektrik saati ancak 10 Dolar yazar, yani bu yıldırımdaki elektriğin kıymeti 10 Dolar'dır ve bundan istifade edilmeye çalışmağa değmez.

Fakat güneş! Bu büyük elektrik merkezinden biz hakkıyla istifade edeceğiz. Almanyada yapılan bir tecrübeye bir sineğin kudreti kadar cüz'î bir kudret güneşten alınabildi. Bu şimdilik çok değildir fakat hiç değilse bir şeydir. Elektrik ampulü ile de yapılan ilk tecrübeler gayet az ziya vermemiş miydi? Fakat bu münakaşa ile uğraşmaklığımıza lüzum yoktur. İycaat ettiğimiz aletleri henüz kullanamadık. Eğer her kes iycaat edilen her elektrik aletini kullanırsa o zaman elektrik çok ucuzlayacaktır. *Elektrik asrında* bulunduğunuzu düşününüz ve unutmayınız ki yalnız Amerikada her üç evden birisinde henüz elektrik yoktur. Çiftliklerin yalnız 10 da biri elektrikle mücehhezdir. Amerikada yeni yapılan bir sergide 22.000 muhtelif elektrik alâtı gösterilmişti. Amerikada şimendüferlerin yalnız 2 % si elektrikle işliyor. Harbi-umuminin başlangıcından beri Ameri-

kada hayat pahalılığı 70 % nispetinde çoğaldı. Fakat elektrik kudretinin fiatı 20 % nispetinde ucuzladı. Her çiftliğe elektrik kudreti te'min edilir, bütün şimendiferler elektrikle işler, büyük asfaltlı şoseler elektrik ziyası ile tenvir edilir ve halk işlerini görmek için elektrik aletlerini kullanırlarsa elektrik kudreti o zaman o nispette çoğalır ve ucuzlar.

«Evinizi elektrikle ısıtacaksınız. Yemeğinizi daima soğuk tutan buz dolabının içine, evinizi teshin için bir alet ilave edilecektir. Bâzı evlerde yemekler elektrikle pişirilmektedir. Öyle bir zaman gelecek ki ateş yakmak ve kibrit çakmak kanunen men'edilecektir.

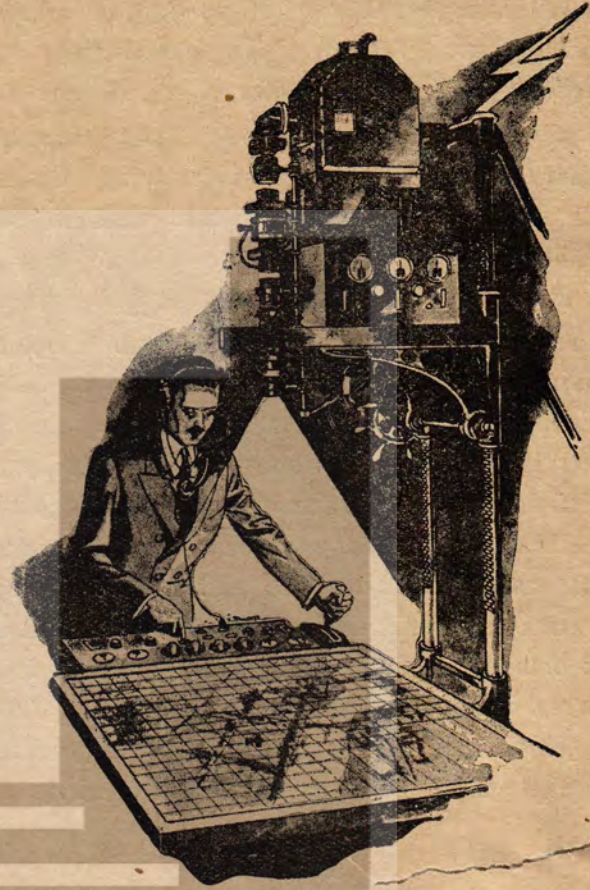
«Gazeteniz oturduğunuz yerde odanızdaki radyo aleti kadar küçük bir makineden elinize gelecektir. Radyo, televizyon, gramofon ve gazete kopya makinesi aynı aletin içine yerleştirilecektir. Büyük bir hadise olduğu zaman bu esrarengiz kutunuzun karşısına oturacaksınız ve televizyon aletiyle ne oluyorsa hepsini göreceksiniz ve radyo ile de hepsini işideceksiniz.

«Ve sonra bir düğmeye basacaksınız ve bütün tafsilatıyla gazeteniz önünüze düşecektir. Gazeteniz odanızda basılmış olacaktır. En uzakta hücre bir yerde bulunan bir çiftçi bile gazetesini odasında elde edebilecek ve bu suretle gazete vak'a olup bittikten ve günler geçtikten sonra değil fakat hemen eline geçecektir. İşte elimde San Fransiskoda çıkan bugünkü bir gazetenin radyo ile gönderilmiş tamamıyla aynı bir kopyası.

«Bütün bunlar işte burda bulunuyor. Bunlardan ben, istikbalde imiş gibi bahs ediyorum. Çünkü bunların islahı dünya bunları isteyinceye kakar te'hir edilecektir. Şu bir hakikattir ki malûmatımız bu gibi şeyleri kullanmağa olan ihtiyacımızdan daha çok ilerdedir.

«Ne isteyoruz? Eğer bilebilseydik ne eyi olurdu. Çünkü o zaman istediğimize malik olabilirdik. Bilhassa istediğimiz bir şeyi bâzen pek nadiren elde ederiz. Ve sonra ona tamamıyla temellük etmek isteriz. Röntken şuamı buluncaya kadar etlerimiz içinde kemiklerimizin nasıl göründüğünü gör-

mek istemeyorduk, fakat bu kabil olunca hepimiz bu arzuya kapıldık. Röntken bu keşfi yaparken kemikleri görmek için çalışmıyordu, başka bir şey yaparken tesadüfen bunu keşf etti.

Uzak bir yazihanede bir mühendis pilotsuz bir tayyareyi idare edecek ve televizyon ahize aletiyle tayyarenin bulunduğu yeri görebilecektir.

«Keza uçmağı keşf ettiğimiz zaman bunun için kullandığımız usullerin neticesi olarak uçmağa muvaffak olmaktan ziyade benzin motörünün keşfine muvaffak olduk.

«İşte bizim laboratuvarımızda halline çalıştığımız meseleler bir hususi gayeyi değil belki hakikatı keşfe mâtuflar bulunuyor. Bulduğumuz bir çok kıymetli şeylerin üzerinden basarak geçiyor ve diğer başkasını bulmağa çalışıyoruz.

«En yeni foto-elektrik ampulü ne harikalar yapmamaktadır? Biz buna (elektrikli göz) diyoruz. Bu küçük alet bize bugün sesli sinemaları işletiyor. Bir fabrikada kazaen makineye kendini kaptıran bir adam bu alete (imdat!) deye bağıyor. Makine he-

Devamı 78 inci sahifede

PERSEFON

SALİH Zeki Bey yegâne elenist Türk şairidir. Uzun ihtimamlarla vucude getirdiği bu eser türkçede birinci elenist telifir.

Ziraat ilahesi (Sere) nin biricik kızı olan güzel (Persefon) u, (Venüs) ün oğlu (Küpidon) un nasıl kaçırdığını tatlı bir şiir lisaniyle hikâye eden bu güzel eser, mevzuu daha iyi canlandıran bir çok resimleri de muhtevidir.

Kari'lerimize eserin kıymeti hakkında vazih bir fikir vermek için «Sere ararken» manzumesinden bir parça nakl ediyoruz :

Alınlarında siyah ukubetten nişanlar,
Nedamet dağlarını tirmanan perişanlar.

İğrenç yüzlü hayaller gördü, solan benizini
Keskin, kerih kokular kapatırken genizini..

(Park) lar omuzlarında götürürken şarını
Geçti göz yaşlarıyla ateş yaylarını.

İnerken yavaş, yavaş mermer merdivenlerden,
İnilteler, isyanlar, ählar yükseldi yerden..

Bir derenin başında ağlaşan ruhlar gibi,
Ebedî şifasız kalan yaşlı mecruhlar gibi,

İnleyen ormanların dertlerini dinledi,
Kendi de onlar gibi ta içinden inledi.

Kubbeler, sıra, sıra duran kızıl kubbeler,
Bitmeden önlerinde açıldı sırlı bir yer.

Sazlar, siyah serviler üstüne renk saçıldı,
Siyah bir mermer kapu ağır, ağır açıldı.

Bu ilahın tahtının bulunduğu bir yerdi.
Kanatlı beyaz kızlar yollara inci serdi.

Yakuttan duvarları kaplamış sarmaşıklar.
Havuzlara güllerden vurmuş siyah ışıklar.

Tartar bahçelerinin dağılmış kokuları,
İnce gümüş cetveller minelemiş suları...

Narlar, portokallar, vişne renkli çiçekler
İrmakların üstünde uçuşur kelebekler.

SALİH ZEKİ BEY

Çağlayanlar içerken kuşların ahengini,
Uzanan boş dereler almış yaprak rengini.

Leylakların uçları eyilmiş durgun suya
Ayak sesi duymayan otlar yatmış uykuya.

Çinilerden, tunçlardan dökülen loş gölgeler,
Mermer sahanlıklara, yollara renkler serer.

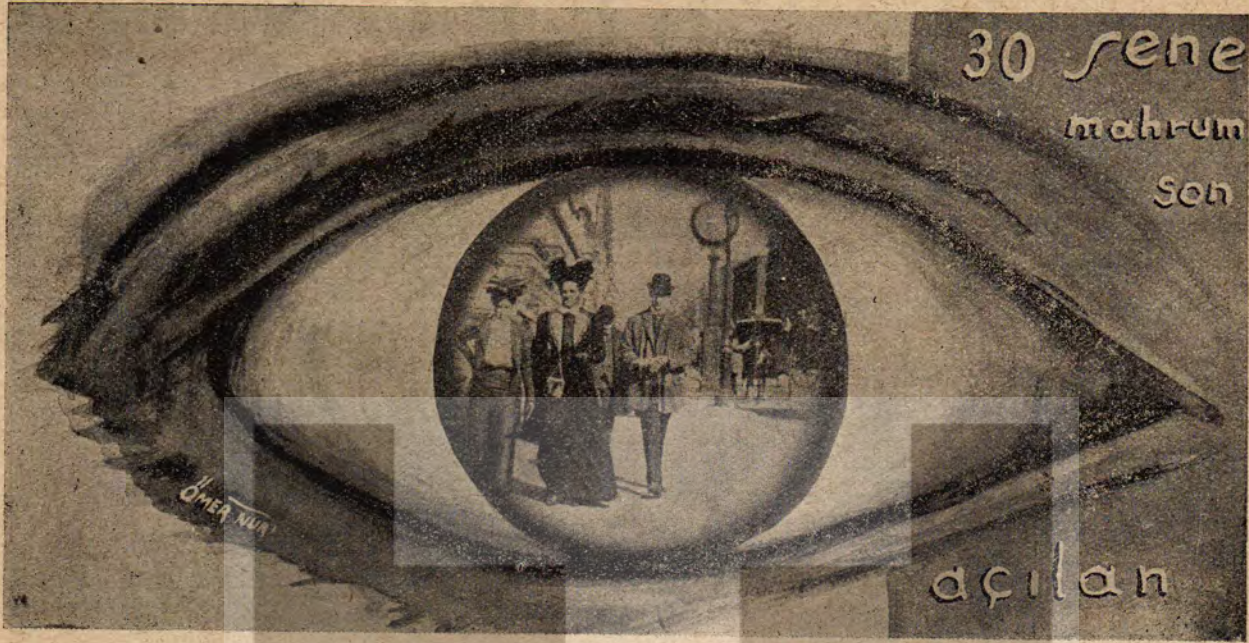
Sallanan ince dallar uyuturken kuşları,
Hafif bir ay gölgesi ağartır yokuşları.

El ele iki sıra boynu eyik melekler
Altın tahtın önüne dizilmiş onu bekler.

Persefon bu dünyadan ayrı âlemde kaldı,
Bahçelerden meyvalar, bademler, narlar aldı.

Orfe nin nağmeleri süzülürken derinden,
Üç kırmızı nar yedi *Tartar* bahçelerinden.

Artık bu sessiz yerin o bir melikesiydi;
Zulmetlere hüküm eden yalnız onun sesiydi.

Otuz sene zulmetler içinde yaşadktan Amerikalı Mr. J. Frank Fish,

HER zaman olduğu gibi zevcemle beraber klüpten eve geldik. Yemekten sonra o mutpakta meşgul iken ben de radyoyu açarak havadisleri dinledim. Zevcem işini bitirerek salona avdet etti ve gazeteleri alarak o sırada pek çok merak ve heyecan uyandıran bir cinayet tafsilatını bana okumağa başladı. O esnada gözlerimin açık veya kapalı olduklarını pek bilmeyorum; esasen a'malar için bunun hiç farkı yoktur. Maamafî galiba gözlerim kapalı bulunuyordu. Dinlerken her nasılsa başımı çevirip göz kapaklarımı kaldırmış olacağım ki ağır ağır bir perdenin çekilmesi gibi bir hâl oldu ve ruyet sahamda bir kanape belirdi. Bu kanapenin bir ucunda mavi, öbür ucunda sarı birer yastık vardı. Zevcem okumasını kestim ve: "Azizem, bana bir şey oldu," diye haber verdim. Telaşla suali üzerine "artık görebildiğimi" söyledim.

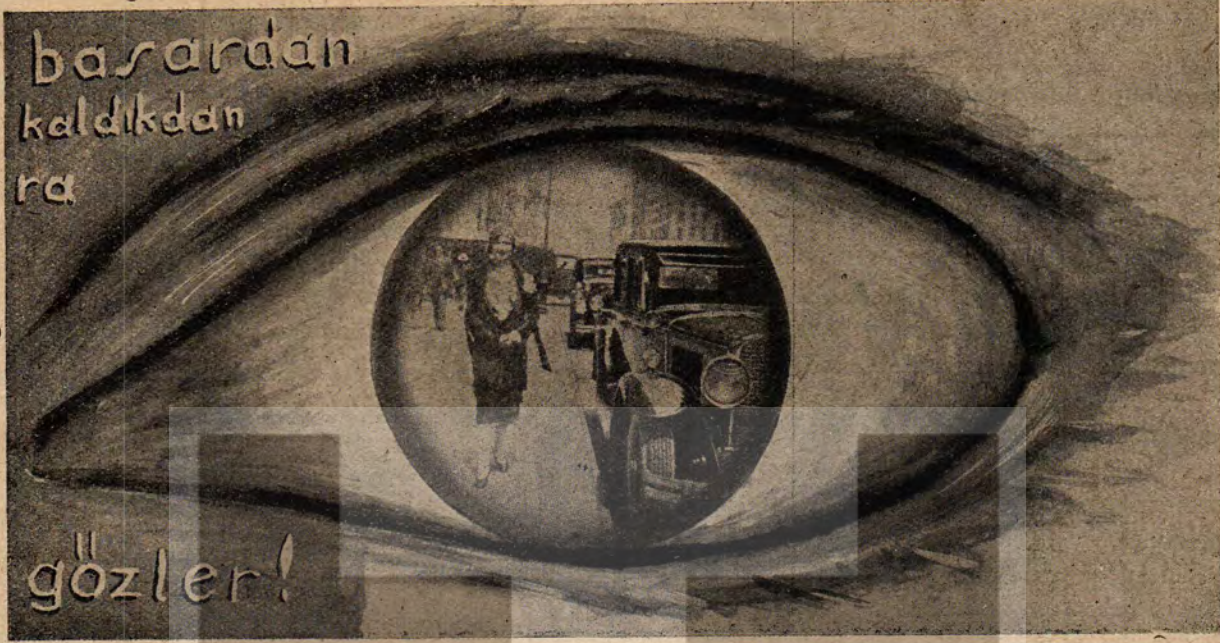
Zevcem otuz seneden beri beslediğim ümidin boşluğuna için için acıdığımı hiss ettiğim zamanlar nadir değildi. Oturduğum koltuğa yakın bir sandalyadan hiç bilmediğim birisinin kalktığını şöyle hayal meyal fark ettim. Bu orta yaşlı, akçıl saçlı ve şişmanca bir kadındı. Zevcem olduğunu pek âlâ bildiğim ve otuz senedir hafızamda taşıdığım kumral saçlı, pembe yanaklı genç kadına hiç benzemeyen bu mahlûku başka bir yerde görsen kat'iyen tanıyamayacağımdan eminim. Titrek bir sesle ne gördüğümü sordu. Sukutu hayalle bitecek büyük bir sevince kapılmaktan her ikimiz için de korktuğunu anladım. Kendisini tatmin ettim. Köşede bir dikiş

masası, duvarda deniz manzarası gösteren bir resim çerçevesi, üstünde sarı ve mavi yastıklı bir kanape gördüğümü anlattım. Ağlayarak "Demek sahihten görüyorsunuz", diye sendeledi ve kollarımı uzatmasaydım yere düşecekti. Ağlamamasını, dünyayı yeniden görmem nasip olduğuna beraber gülmemizi söyledim.

OTUZ seneden beri kendimi tedavi ettirdiğim doktor ile aramızda bir mukavele vardı: her ne şekilde olursa olsun yeni bir vaziyet karşısında mutlak kendisine hemen haber vermek, ıycabında şehre inip kendisini görmek. Zevcem heyecanı biraz sükûnet bulunca telefona koşarak hadiseyi doktora anlattım. Sair randevularını hesap ederek ertesi gün gelmemi söyledi. Telefonu kapatırken zevcem şimdi ne yapacağımız hakkındaki sualini, tekrar gazete okuması teklifi ile karışladım. Gözlerim henüz zayıftı.

Ertesi sabah traş olurken (iytiyat saikasıyla bunu gözlerim kapalı yapıyordum) aynaya bakmak hatırıma geldi ve bir an için şu traş ettiğim adamın hüviyeti beni şaşırttı. Geniş bir yüz, seyrek kır saçlar... Aynanın içinden bana bakan bu yüz de bana kâmilten yabancı geldi.

ERTESİ gün doktorun muayenehanesinde bir kaç türlü tecrübeden geçtikten sonra gözlerimin açıldığında şüphe kalmadı. Otuz seneden beri sabr ettiğim halde bir kaç gün beklemeğe razı olamadığım ve rica-

sonra yeniden görmeye başlayan tahassusatını anlatıyor.

larım üzerine bir kaç saatte hazırlanan gözlük bana yeni bir cihan açtı. Muayenehaneden çıkarken doktorun ricasiyle intizar odasına girdim ve orada bulunan bir kaç kişinin elini sıktım. Başıma gelen hâlden haberdar edilmiş olan bütün bu mâlullerin yüzünde tazelenmiş bir ümit izi vardı, bâzılarının gözlerinde yaşlar parlardı.

DUYGULARIMI tahlil ve târif pek müşkil hattâ imkânsız olacak. Kalbimden taşan sevinç ve minnet hisleri yanında otuz senelik a'malıktan doğma bir acemilik ve tereddüt var. Senelerdenberi gözsüz yaşamağı öğrenmiş ve etrafımdaki insan ve eşyanın manzarası hakkında kendimce bâzı fikirler edinmişim ki hakikat bu tasvirlerin hemen hepsini yalancı çıkarıyordu. Yeniden görmek bir çok şeyleri birden yeniden öğrenmek mecburiyeti hasıl oluyordu. Şaşkın bir halde kaldım.

Tabii ve tam bir adamın bilmeden tatbik ettiği bir tasnif vardır. Kendine lâzım olmayan şeyleri bertaraf ederek yalnız istediğine bakmasını bilir. Ben gözlerimi kullanmağı unuttuğumdan önüme çıkan herşeye birden bakmağa ve binnetice hiç bir şeyi hakkiyle görmemeğe başlamışım. Esasen dikkatimi temerküz ettirebildiğim her şey de o kadar bildiklerimden farklı idi ki çıldırmak işten değil.

Otuz senelik a'malık devresinden evel ruyetime tamamiyle sahip olduğum nazarı dikkata alınırca bu hâl garip gelebilir. Bahusus ki a'ma iken de bir köşeye çe-

kilip dünyaya küsmemiş, hayat ve cemiyetten el çekmemiştim. Yalnız şurada işaret etmek istediğim bir nokta var ki o da son zamanlarda dünyada vukua gelen değişikliklerin azametinin, bunlara tedricen şahit olanlarca aynı derecede takdir edilemediğidir.

Kör olduğum andan iytibaren bâzı hatıraların kıymetini takdir ederek onları unutmamağa azm etmiş, bu emirde muntazaman bir resmi geçit halinde sık sık hayalimde canlandırdığım tasvirleri muhafazaya çalışmışım. Şimdi ise aynı şeylerin ekserisinin tamamen değişmiş olması ve a'malığım esnasında yeni iycat edilmiş her nesneye katiyen yabancı bulunmaklığım (öyle ya bu iycatlardan haberdar edildi isem de insan hiç görmediği bir şeyi nasıl tasavvur eder ve tanır?) beni dünyaya büsbütün yabancı kılmıştı. 1900 hatıratım ve iytiyatlarım 1930 hakikatlerine uymayordu.

SENELERDENBERİ beraber çalıştığım şerikime telefonla gözlerimin açıldığı haberini vermişim. Doktordan çıkınca doğruca yazıhaneye giderek mahallini ezberden bildiğim şerikimin yazıhanesine doğru yürüdüm ve masa başında oturmasından kim olduğunu tahmin ettiğim zata dikkatla baktım. O da uzun uzun beni süzdü ve hakikaten kendisini görüp görmediğimi sordu. Bendeki tahavvülatı tedricen kayd eden bu gözler tabiatıyla bende bir fevkaladelik görmemişti halbuki, ses müstesna, ben tam bir yabancı karşısında bulunuyordum.

Derken maiyetimde bulunanları birer birer getire-

rek bana takdime başladı. Uzun müddettenberi en büyük yardımcım olan, isimleri ile hitap ettiğim ve evlat gibi sevdiğim bu kızlardan hiç birinin yüzü bana bir şey ifade etmeyordu. Ayrı ayrı hüviyetlerini tesbit için gözlerimi tekrar kapadım ve konuşmalarını rica ettim. Hemen seslerine aşına çıkıyor, birer birer isimlerini çağırıyordum. Mâmurularımı yalnız gözlerimle tanımağa alışmak için tam üç gün uğraşım.

A'MALIĞIN en büyük bir felaket olmasına mukabil yeniden görmeği öğrenmenin de pek kolay bir şey olmadığını anlıyordum. Senelerce aldığım bir takım iytiyatlar ve sevkî tabii ile yaşamışken şimdi görüp karar vermek beni çok şaşırtıyordu. 1900 sesesinde atla çekilen tramvaylar henüz tamamiyle ortadan kalkmamış ve otomobiller taammüm etmemişti. Elektrik tramvayı ise daha iptidai bir halde bulunuyordu. A'malık senele- rimde köşedeki garağa kadar gidip otomobile binmeği öğrenmiştim. Fakat bu arabanın tertibatı hakkında ne de olsa sarıh bir fikrim yoktu. Her halde sokakta hiç yalnız gezmemeği ve ancak gittiğim yerin kapısında otodan inmeği âdet edinmiştim. Bu kadar ülfete rağmen otomobilin manzarası ve nisbeten sakin caddelerde bile bugün tesadüf edilen kalabalık ve faaliyeti hiç tasavvur edememişim. Kör iken zevcem veya kâtibelerimden birinin koluna dayanarak hiç telaşsız ve pek tabii olarak bir kaldırımından ötekine geçtiğim caddeye ilk defa olarak yalnız başıma çıktığım zaman, mükemmelen gören iki gözüm beni fena halde korkmaktan koruyamadı. Âdeta dondum kaldım. Her taraftan üstüme hücum ettikleri hissini veren her türlü vesaiti nakliyenin, hele otomobillerin cesameti hayalimdeki tahminata hiç uymayordu. İlk zamanlar bir daha sokağa çıkmağa cesaret edemeyeceğimi zann ettim. Mâmafih bu hızlı arabaları şimdi çok seviyorum ve yakında bir tane alacağım.

Her an, her şeyde gördüğüm terakkî eserlerine hayranım. Birisi şu yeniden doğduğum dünyada hoşuma gitmeyen şeyin ne olduğunu sorsa gösterecek bir şey bulamayacağım. Gazeteler eskisinden daha meraklı. Ya sinemalar... 1899 da kinetoskop denilen bir nevi' sinemadan sonra ilk defa olarak bu asri ve mükemmel iycadı gördüğüm zamanki hâlim kolay anlaşılabilir. Tayyareler bende otomobillerin yaptığı te'siri uyandırmadı. Sebebi bunların ötekiler kadar çok olmaması, sokakta adamları kovalamamaları, ve hele henüz birine binme- mekliğime atf edilebilir. Bunu da tecrübe etmek niye- tindeyim. Şehirler çok daha temiz ve güzel. Gece ışıklar otuz sene evvelkilerle kıyas kabul etmiyor. Hele o binalar... 1900 senesinde Amerikanın bile en yüksek bi- nasının ancak on dokuz kattan ibaret olduğunu hatırla- tırsam artık bu hususta söyleyecek bir şey kalmaz.

Ya insanlardaki tebeddüle ne deyelim? Benim alış- tığım siymaların sakal ve bıyık kalabalığından kurtulan

erkek yüzleri hemen hep dolgun. Kadınlara gelince ba- na zevcemın giyinmeden evelki iç etekliği ile hâlini ha- tırlatıyor. Kısa eteklere çabuk alışmadımsa da kadınları- n bu günkü kıyafetleriyle otuz sene hafızamda taşıdı- ğım intiba'lardan daha zarif olduklarını teslim ederim. Benim günümde kadınlar yerlerde sürünen esvaplar ve korsalar içinde arı gibi ince belli idiler ve zahmetle yürürlerdi. Bu günkü ise serbest ve tabii hareketler yapıyorlar, saçları derli toplu ve daha sıhhatte görünü- yorlar.

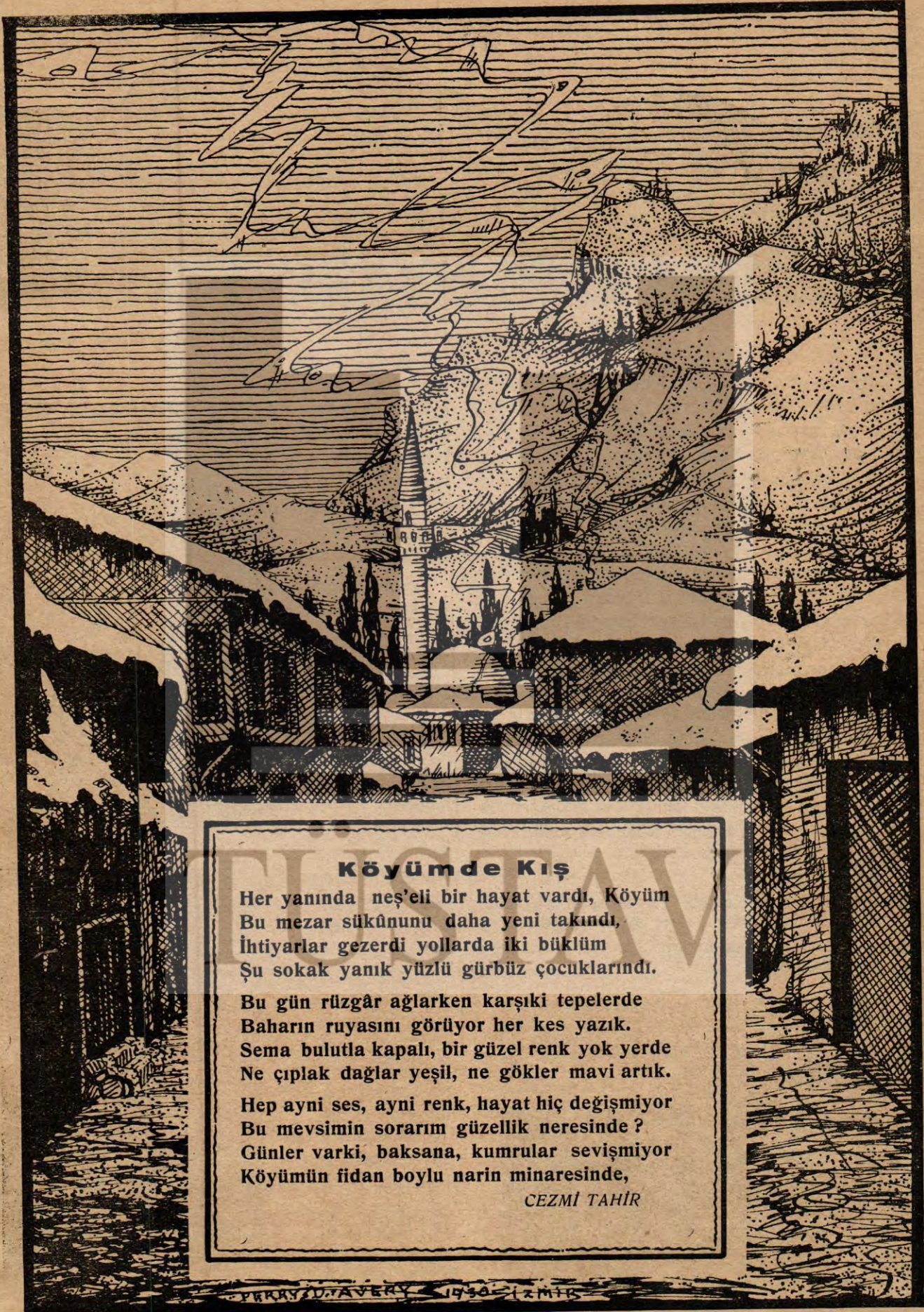
Erkeklerin kıyafetlerindeki tebeddül kadınlarınki ka- dar olmamakla beraber her halde büyük fark var. Her kes daha iyi giyiniyor ve her gün traş oluyor ki 1900 senesinde haftada dört defa traş olmak âdeta parmakla gösterilecek bir saltanat sayılırdı.

Evler, hattâ sayfiyeler bile eskisinden çok fazla konforu havi. Bahçe tarla ve kırlar bile değişmiş. Her yerde refah ve terakkî eserleri göze çarpıyor. Ailece sık sık gittiğimiz çifliğimizi nihayet gözümle görünce tanıyamadım.

Muhakkak olan bir şey varsa, gözlerin görmesinin en büyük niymeti tabiatı seyr etmeğe imkân vermiş ol- masıdır. İnsanları görmeden de onları sevmek ve tanı- mak, kendileriyle hoş geçinmek mümkün oluyor. Halbuki tabiat, dağlar, çiçekler, bulutlar, yıldızlar, kelebekler işte bunlardan geçmek çok acı. Hiç bir şey bunların yerini tutamıyor.

BAŞIMDAN geçen şu tecrübeden bir ders aldım ki o da başlanılan şeyde azim ve sebat göster- menin daima semere verdiğidir. Çocuk iken ebeveynim bana salahiyyetdar bir ağızdan alacağım emirlere harfi- yen riayet etmeyi tâlim etmişlerdi. Bilahara talebeme ben de bu fikri telkine çalıştım. Bunu hastalığımda da tatbik ettim. Son dokuz sene tedavisi altında bulundu- ğum doktorun tavsiyesiyle her gün olmak üzere günde üç defa gözümüne damla akıttım, ve günde iki defa da zevcem veya başka biri gözümüne bir toz döktü. Gözle- rime ruyetlerini iade etmeğe münferiden ne doktor mu- vaffak olabilirdi ne ben. Halbuki ittihat edip onun tav- siyelerini ben âdeta dini bir inkıyatla yerine getirmek neticesidir ki bir daha dünyamı görmek nasip olabildi.

Ümit ve iytimat da büyük şeylerdir. Bir kış nezle ve grip neticesinde doktorum bu hastalık yüzünden bir senelik emeğimizin heba olduğunu söylediği zaman ne- mit olup olmadığımı sordu ve "Hayır" cevabımı aldı. Nikbin ve sabırlı olmanın faidesini başına gelmeyenler belki bilmezler. Bu gün gördüğüm terakkîye bakıp da yeniden gözlerim kapanırsa de otuz sene sonra aç- sam neler görürüm deye düşünüyorum ve havsalam al- mayor. Çünkü dünya dev adımlarıyla ilerliyor ve müte- madiyen tekemmül ediyor.

Köyümde Kış

Her yanında neş'eli bir hayat vardı, Köyüm
 Bu mezar sükûnunu daha yeni takındı,
 İhtiyarlar gezerdi yollarda iki büklüm
 Şu sokak yanık yüzlü gürbüz çocuklarını.

Bu gün rüzgâr ağlarken karşıki tepelerde
 Baharın ruyasını görüyor her kes yazık.
 Sema bulutla kapalı, bir güzel renk yok yerde
 Ne çıplak dağlar yeşil, ne gökler mavi artık.

Hep aynı ses, aynı renk, hayat hiç değişmiyor
 Bu mevsimin sorarım güzellik neresinde ?
 Günler varki, baksana, kumrular sevişmiyor
 Köyümün fidan boylu narin minaresinde,

CEZMİ TAHİR

III

EKREM VECDET

ÜÇ bin altı yüz otuzdayız. Burası karlı tepe. Yorgun, bitap bir halimiz var. Mister Nelson a bakıyorum, geniş şapkası ve elindeki bastonuyla Mikado lavanta şişelerinin üstündeki çoban, gözümün önüne geliyor. Cıgara içtiğim için yarı yolda kalacağımı iddia eden Mister Nelson yorgunlukta benden daha eyi deyil. Mister Trid bir metro doksan santim boyuyla fırtınaya tutulmuş serviler gibi iki büklüm. Güneşten ve rüzgârdan müteessir olmamak için yüzüne sürdüğü bol krem simasına acip bir manzara veriyor. Osman Selçuk belli ki son kuvvetini sarf ediyor. Halbuki bulunduğumuz yerden zirveye nihayet iki yüz metro kaldı. Lise talebesi ortada yok, hepsi ilerlemiş. Belki de şimdi onlar bir sene evvel Everek muallimlerinin zirveye diktikleri türk bayrağını selamlıyorlar. İçimizde en dinç ve kuvvetli duran yalnız Mis Peyç var. İkide birde müracaat ettiğimiz mataralarımızın muhteviyatı hitama erdi, buralarda su bulmanın imkânı da yok. Karlardan istifade etmek hatırımıza gelmedi değil. Lâkin tehlikeli yarlardan inmek, yalçın ve çürük kayaları atlamak tahammül edilir fedakârlıklardan deyil. Birbirimize sorduk :

— Suyunuz varmı?

Alınan cevaplar hep menfi. Bu vaz'iyet çok tehlikeliydi. Hareket mebdemiz Tekire avdet etmedikçe su bulmak kabil deyil. Halbuki karargâhtan yedi, sekiz saatlik uzak bir mesafedeyiz.

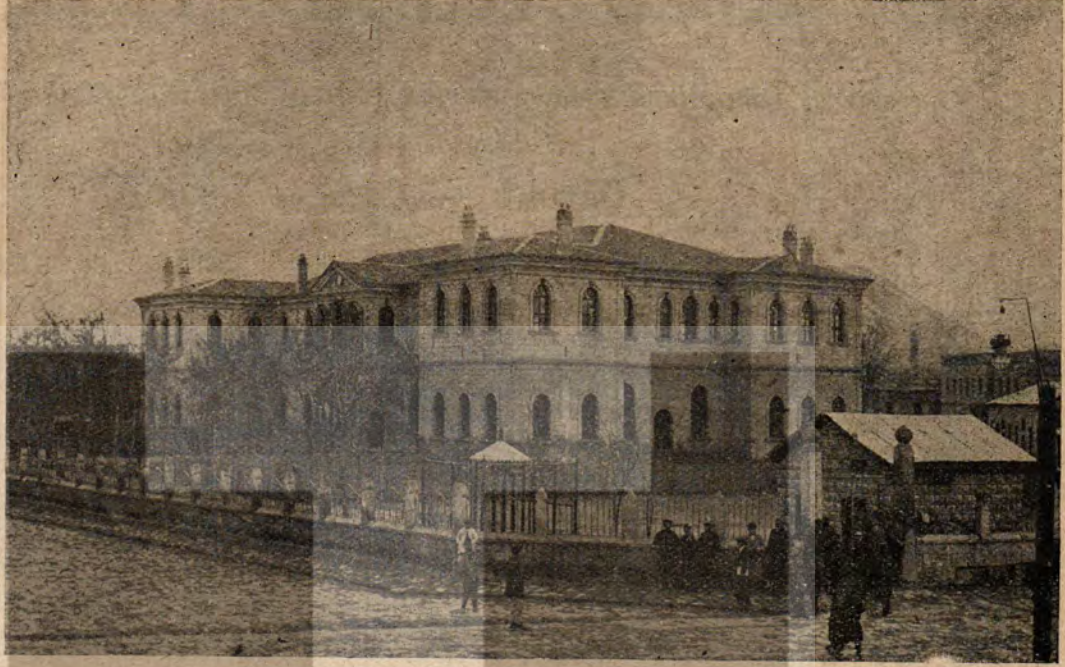
Güneş adeta yakıyor, son çare çantalarımızda bulunan nane şekerlerine müracaat oldu ve su ihtiyacı da bu suretle temin edildi.

TAHMİNEN elli metro ilerimizde bir arkadaşımızın yere yuvarlandığını gördük. Bu, Tarsus Amerikan mektebi muallimlerinden Mister Klark idi.

Başı dönmüş, gözleri kararmış, safrası oynamış yani tam mânâsıyla dağ tutma hadisesi kendini göstermişti, artık yürüyemeyecek ve ilerleyemeyecek bir halde idi. Mister Nelson ile geri dönmek mecburiyeti vardı. Demek ki Erceyiş seyahatine iştirâk için Tarsustan gelen Mister Klark Erceyişin zirvesindeki büyük türk bayrağını göremeye-

cekti, demek ki zirveye yerleştirilmiş olan bakır kutunun içindeki hâtırâ defterine bu sene de yazı yazamayacak ve imza koyamayacak idi. Maamafih Mis Peyç ile Mister Trid bu vazifeyi kabul ettiler. Üç bin sekiz yüz otuz rakımına ayak basacaklar ve Erceyiş in tam zirvesinden muhiti kuş bakışı göreceklerdi.

İNİŞ, çıkıştan daha meşakkatli olcu, ayaklarımızın altından kayan taşlarla bir çok defalar biz de yerlere uzandık. Yürüdükçe yollar uzamıyor ve biz buraları nasıl çıktığımızı şaşıyorduk. İndiğimiz yollarda dö-

nüp arkamıza bakmak bile bize ayrı bir korku ve hayret ilka ediyordu. Artık adım atamayacak bir halde Tekir e döndüğümüz zaman saat tam on iki buçuk idi. Bizden evvel avdet edenler de vardı. Her kes ayrı ayrı hissiyatını ve gördüklerini anlatıyordu. Talebeden biri sordu:

— Reşat efendinin geçirdiği tehlikeyi duydunuzmu?

— Hayır.

— Zirvenin üzerindeki on metroluk dik kayaya çıkmak istedi. Tutunduğu kayalardan biri koptu, şimal kısmındaki uçuruma yuvarlandı.

Dikkatle dinliyordum, çünkü bu uçurum, Erceyiş in

Kayseri şehrine bakan en dik ve en tehlikeli kısmı idi. Zirveden eteğe kadar devam eden korkunç bir duvar.

— Sonra?

— Sonra kırk, elli metro kadar yuvarlandı. Tesadüfen bir kayaya tutundu ve hepimizin yardımıyla yukarıya aldık.

Diğer biri haber verdi, Ankaralı Şevki efendi daha tehlikeli bir teşebbüse girdi: çok yorulmuştu. Çıktığımız yerden geri dönmeye razı olmadı. Şark kraterinin içine giden buzların üzerinden kendini salıverdi ve kayarak aşağı indi...

Bu vaziyet adeta cinnet alametidir. İnanmak istemedim. Mister Trid teyid etti:

— Ben gördüm, bu tehlikeli teşebbüsten vaz geçmesini ısrarla istedim, dinlemedi. Buzların üstüne oturdu ve kaydı. Bin altmış yedi metroluk bir irtifai bu suretle oturup kayarak ka'eden Şevki efendi inerken epey heyecan geçirdiğini fakat yalnız kollariyle ayaklarının sıyrılmamasından başka bir kazaya uğramadığını ilave etti.

AKŞAM yemeğini hep birlikte yerken böyle ufak tefek bir iki kazadan başka ehemmiyetli bir şey olmadığını, kabilemizin tam ve neş'eli olmasından anladım. Otomobiller harekete müheyya ve biz avdete hazır idik.

Uykuyu Kaçıran Şeyler

Bir Darülfünun Laboratuvarlarında yapılan fenni tecrübelerin verdiği neticeler hakkında pek dikkate şayan bir zayı.

Gürültü — Ziya — Yatak

SON altı seneden beri Darülfünunlarda uykunun esrarına nüfuz için uzun uzadıya tetkikatta bulunulmaktadır. Bu cümleden olmak üzere Colgate Darülfünununda bir uyku laboratuvarı têsis edilmiştir. Bu laboratuvarın duvarlarında sedanın dahile nüfuzuna mani' olacak tertibat mevcut olduğu gibi, laboratuvarında ayrıca elektrik ve hava tahliye tehzizatı, gaz maskeleri, otomatik kayıt aletleri, hususi modellere göre yaptırılmış yataklar vardır.

Bu laboratuvarında yapılan tetkikat her şeyden evvel eski bir hakikatı têtide yaramıştır. Romalılar son Makedonya Kırallığı olan Cerscusu uykusuz bırakmak suretiyle bir haftadan bile az bir zaman zarfında öldürdüklerine dair olan rivayetin hiç de esassız olmadığı bu tetkikat sayesinde sabit olmuştur. Maamafî şunu da ilave edelim ki tetkikat yapacağız deye, laboratuvarında uykusuz bırakılıp öldürülmüş kimse yoktur!

Uykusuz bırakılan kimseler zihni yoracak bâzı işlerle meşgul edilmiş, ve bu tecrübe neticesinde altı saat uyuyanların sekiz saat uyuyanlar kadar iyi iş görmekte beraber vücutlarından daha fazla sarfiyatta buldukları sabit olmuştur.

Fakat insan için günde kaç saat uyumak lâzım geldiği henüz tàyin edilmemiştir. İdeal uyku kaç saat olmalıdır? Bu cihetin halli hiç şüphe yok ki dünya için bir inkılâp olacaktır.

Mesele yalnız kaç saat uyumak lâzım geldiğini tàyin etmek değildir. Aynı zamanda ne gibi şerait dahilinde *en iyi* uyku uyunabileceğini kestirmek ıycab eder.

GÜRÜLTÜNÜN uyku üzerinde têtiri pek fazladır. Gürültü adaleleri sertleştirir, insanı uyandırmadan kan tazyikini arttırır. Uyuyan bir kimsenin yatağının yanından ayağının ucuna basarak geçen bir adamın yaptığı hafif gürültü adalâtı o kadar gerer ki uyuyanı adeta uyandırır.

Onun için yataklı vagona veya gürültülü bir otelde gecelediğiniz zaman hiç uyanmadığınız halde ertesi sabah kendinizde fena bir yorgunluk his edersiniz. Bunun sebebi, hiç uyanmadığınız halde, bütün gece kulaklarınıza aks eden gürültülerin, biz farkında olmadan, üzerimizde têtir yapmış olmasıdır. Bu têtir tedricen o kadar körleşir ki artık gürültünün bize dokunmadığına hüküm ederiz. Fakat laboratuvardaki kayıt aletleri sinirlerin

en ufak gürültüyle bile müteessir olduğunu sarahaten göstermektedir.

KANUN, evinde oturanları rahatsız edecek derecede sokaklarda gürültü yapılmasını men'ediyor. Fakat insan buna güvenmekten ziyade kendini müdafaa esbabına tevessül etmelidir. Bunun da çaresi duvarlarla tavanları sedayı mas edecek surette inşa ettirmektir.

Amerikanın garp havalisinde meraklı bir adam bu tarzda hususi bir ev yaptırmıştır. Bu zat gürültünün önüne geçmekte o derece muvaffak olmuş ki telefon zili bitişik odadan duyulmaz olmuş...

Hariçten gelen gürültülerin önüne geçmek için evlerde bâzı ameli tedbirler almak mümkündür. Bu tedbirler pencerelere ince tül veya keten perde yerine kadife perde koymak, odalarda yerlere kalın yün halılar döşeyip döşeme tahtalarını çıplak bırakmamaktan ibarettir.

Bu suretle sokaktan aks eden gürültülerin uykuyu ihlal etmelerine kısmen olsun mani' olmak mümkündür.

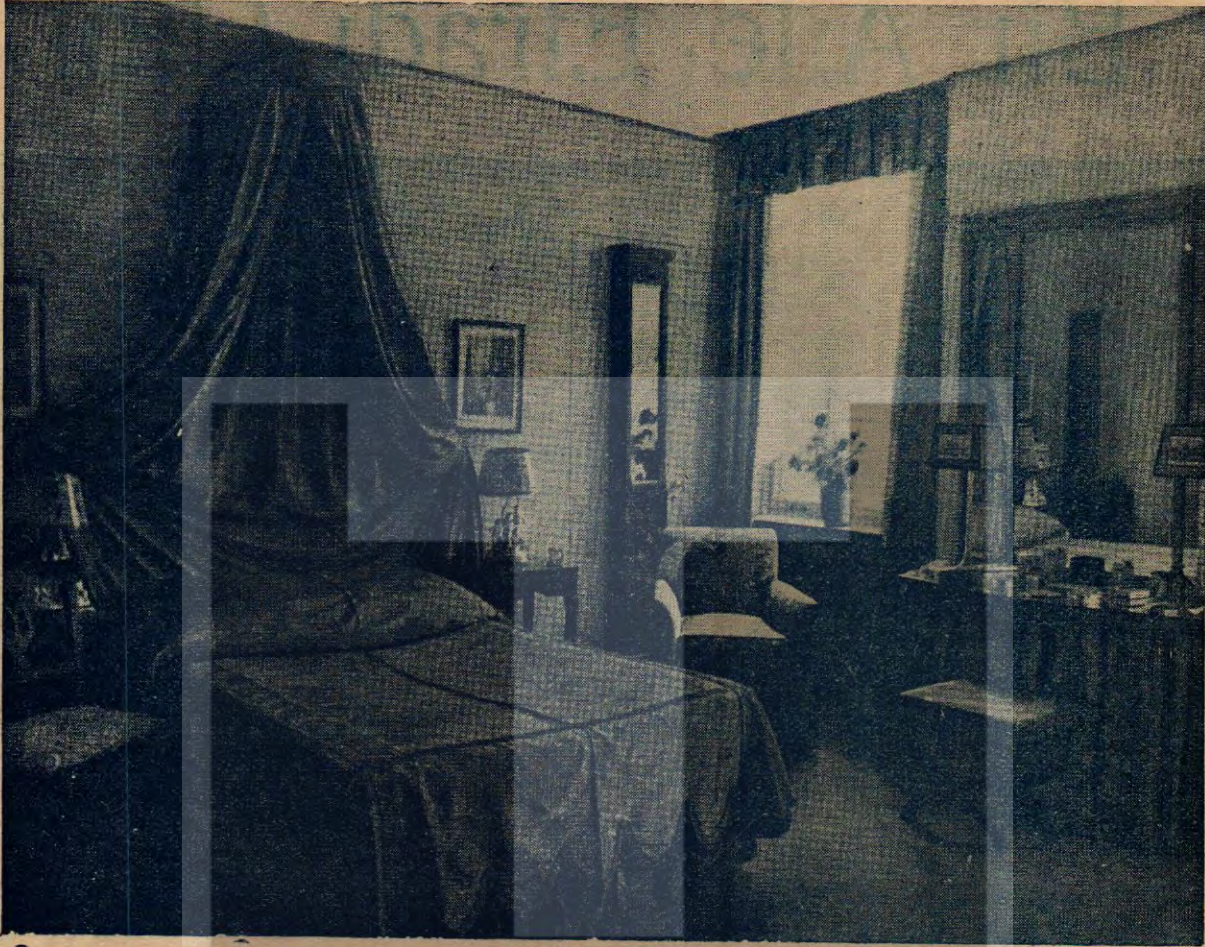
UYKUYU hemen gürültü patırtı derecesinde ihlal eden bir şey varsa o da ışıktır. Buna mukabil mavi ziya da uyku üzerinde büyük bir hüsnü têtir yapar. Camları boyayan amelenin kobalt mavisini ile dolu tekneleri önünde uyuya kaldıkları çok kerre vakî'dir.

Akli hastalıkların tedavi edildikleri hastahanelerde, eşya, tavan, zemin de dahil olduğu halde, her şeyin mavi veya yeşil renkte olmasına iytime edilir. Bu renkler asabi ve müteheyyiç hastaları teskin hususunda müessir olurlar. Onun için yatak odasında en fazla bu iki renge yer vermek iyi bir tedbir olur.

Yaz sabahları, saat dörtten itibaren güneş yüzü müze çarpıp odamızın duvarlarını parlatmağa başladımı, uyanmasak bile uykumuz hafifleşir. Uykuda iyice dinlenebilmek için yatak odası duvarlarını ziyayı bel'edecek renkte kâğıtlarla kâğıtlamak muvafıktır.

Yatağa öyle bir vaziyet vermelidir ki yüzünüz pencereye karşı gelmemelidir. Keza aynalı dolap, cilalı mobilye gibi şeyler ziyayı gözünüze aks ettirecek surette konulmamalıdır. Perdeler ziyanın geçmesine tamamiyle mani' olmalı ve pencereyi kâmilan kapatmalıdır.

Kutup seyyahı Byrd uzun kutüp gecelerine hazırlanırken yatağını da, fenni aletleri, tayyareleri kadar iytime ile intihap etmişti.

YATAĞIN nevi ve şekli şahsa göre değişir. Ufak tefek bir kadınla gayet iri bir erkeğin yatacakları yatak bir olmamalıdır.

İyi yatak adalatın a'zami surette gevşemesini yani vücudun tabii vaz'iyette bulunmasını tēmin eden yataktır.

İki kişilik karyola, kıt'a iytibarı ile en muvafık yataktır. İki kişilik karyola olmazsa gayet geniş bir kişilik karyola kullanılmalıdır. Her halde karyolanın genişliği 39 inçten (yani bir metrodan) az olmamalıdır. Bundan dar olursa rahat yatılamaz.

Somyeler iki cinstir: şakuli vaziyette duran helezoni tel somyeler. Bir de yekdiglerine merbut mâden halkalardan müteşekkil ufki tel somyeler. Ufki somye, ortası çöküp hamak şeklini aldığı için yüzde on iki nisbetinde kudretimizin beyhude yere zayi' olmasına sebebiyet verir.

Pek fazla gevşek olmamak şartıyla helezoni tel somyeli karyolada insan tabii vaziyette yatabilir. Bilhassa zihnen meşgul olanlar için böyle bir karyolaya ihtiyaç vardır. Colgate Darülfünununun uyku laboratuvarında yapılan tecrübe neticesinde fazla sert ve katı yatakta yatan

talebinin zihni bir işi yapabilmek için yüzde on iki nisbetinde fazla enerji sarf ettikleri sabit olmuştur. Fazla gevşek somye de bedeni enerjinin israf edilmesini mucip olur.

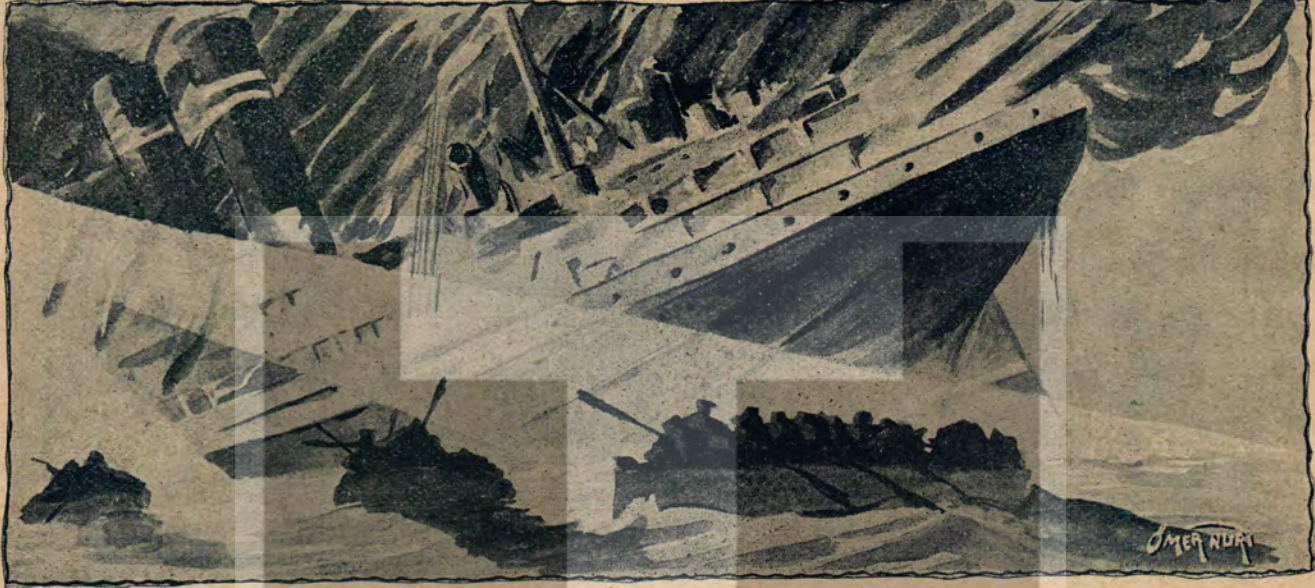
Şilte somyeye göre değişir. Somye pek gevşek olursa şilte nisbeten sert olmalıdır. Her ikisi de fazla yumuşak olursa vücut gömülür, kollar, bacaklar yukarıda kalır. Bu şekilde uyku insanı şiddetle yorar.

Muntazam saatlerde yatmak iyi uykunun başlıca şartıdır. İkinci şart da yatağa girdikten sonra günün bütün faaliyetlerini bir kalemde silip tam bir sükûnet içinde uykuya hazırlanmaktır.

İnsan uyandığı vakit ufki vaziyetten şakuli vaziyete birdenbire geçmemelidir. Bu takdirde kalbe yukardan birdenbire fazla miktarda kan hücum eder.

İnsan kendi kendine uyanmalıdır. Uyanıklık yeni bir günün doğduğunu hiss eden bir kimseye kendiliğinden gelmelidir. Vaktiyle yatacak olursak bu hissin tam vaktinde kendi kendine geleceğinden emin olabiliriz.

Bir Aile Efradı Gibi

J. W. Tompkins den

Nakl eden: Emin Saffet

YOLCULUĞUN ilk günleri fırtınalı geçtiğinden kimse kimseyle tanışmamıştı. Bu akşam vapurda bir ziyafet tertib edilmiş ve yemek salonunda ilk defa olarak hep birden toplanan yolcular, hemen her mecliste tesadüf edilen neş'e delallerinden birinin, «Hep bir aile efradı gibi kaynaşalım, bir arada geçecek günlerin hatırasını anmağa değer bir hale koymağa gayret edelim.... v. s.» yollu sözlerle dolu nutkunu dinlerken hafif gülümseyorlardı.

Berter Safvet, bu nutkun kendisine bahş ettiği yeni aileyi süzerek peçetesini alırken tabağının yanına konmuş bir fişenli «sürpriz» i patlatarak içinden çıkan sarı kâğıttan külâhı başına geçirmekle şişman adamın tavsiyesinden hissesine düşeni yaptığına kani'di. Salon hemen muhtelif renklerde kâğıt külâhlar giymiş başlarla doldu. Bunlar arasında candan gülüp eğlenenlerin nadir olduğuna dikkat etmeyen şişman efendinin keyfine payan yoktu.

Fırtına sebebiyle kaç gündür dört kişilik bir sofrada yalnız başına oturan Berter kimse ile muarefe peyda edememiş, etrafını tetkik ile vakit geçirmişti. Diğer yolcular arasında kendisini en ziyade düşündüren, yakın bir masada oturan beş kişilik bir aile olmuştu: Yaşlı bir hanım, genç bir kadın

ve büyük annelerinin her eline sigara alışında kibriti tutmak kavgası eden iki zarif kız çocuğunun birbirine karabet derecelerini sarahatle anladığı halde yanlarındaki adama bir türlü kulp takamayordu. Çocukların babası olmadığı bes belli olan bu adamın genç hanıma muamelesi bir az muğlaktı. Diğer tarafta iki kişilik bir masada dünyada yap yalnızmışlar gibi birbirinden başka bir şeye ehemmiyet vermeyen, yeni evli oldukları her hallerinden anlaşılan zarif bir çift Berterin içinde hafif bir gıpta hissi uyandırmıştı. Daha bir çok kişiler vardı; zamanın hürriyetine henüz alışmamış yaşlılar, kızlarına koca arayan anneler, briç oynamak için arkadaş arayan dullar, bir az heyecan peşinden koşan yaşlı kızlar v. s.

Hiç kimse ile derinden alâkadar olmadığı için tamamiyle asude, bu ziyafet manzarasını seyre dalmış olan genç kız birden irkildi. Hali adası istiyilaya uğramıştı. Garson, kendi masasında iki sandalya çekerek yaşlı bir çifte yer gösteriyordu. Tıknaz, pembe yanaklı bir kadın ve uzun boylu, zaif bir erkek, birer fatih gibi, selam vererek yerlerine oturdular. Berter, ailesi efradından olanlara karşı pek tabii olmayan bir can sıkıntısı ile selamlarını iade etti. Bereket versin başındaki sarı külâhın yüzü-

ne serptiği gölgelere.... Derken yeni gelenler de önlerindeki «sürpriz» leri açarak içinden çıkan bir jokey kasketini yaşlı hanım ve beyaz aşçı başı takkesini de efendi bezenince hakîykatden arada oldukça bir tecanüs hasıl oldu. Hamım zevcine birden fazla yememesini tenbih ettikten sonra Bertere döndü ve «her yediğinin miydesine dokunduğunu» anlatırken, genç kız zaif efendinin müstehzi bir göz kırpmasile zevcesinin endişesini hiçe indirdiğine dikkat etti. Zehra

Hanım (söz arasında birinin isminin Zehra ötekinin Vahit olduğunu anlamamak müşküldü.) etrafına bakarak kendilerine en uzak köşede bir masada oturan yaşlı ve dim dik bir zatı Veli dayısına benzettiğinden mutlaka Vahit Beyin de bakıp bunu teslim etmesi için ısrar etti.

Bu aralık garson yine yaklaşmış dördüncü sandalyayı da çekti. Üç çift göz yeni gelene döndü.

Bu basit fakat oldukça can sıkıcı komşulardan biraz bıkan Berter, bir kaç gündür, gayet yorgun bir halde güvertede dolaştığını gördüğü, halinden ve oturduğu zamanlar kucagını dolduran kitapların isimlerinden bir muallim olduğunu tahmin ettiği yeni arkadaşı hüsnü-kabule hazırды. Fakat onun gayet soğuk bir selamla Vahit Bey ve zevcesini baştan savmasına karşı inadına onların tarafını tutmağa karar verdi; ötekinin bir an evel kurtulmak ister gibi acele yemek yemesine fena halde giyindi, ve inadına berikileri daha büyük bir sabırla dinledi, daha samimiyetle sözlerine cevap verdi. Her kesin kendisi gibi şen olmasını tabii bulan Zehra hanım, masanın üzerinden aldığı dördüncü «sürpriz» i yeni gelene uzatıp çekmeği teklif etti, aynı zamanda da ismini sordu. Uzatılan şeyi görmemezliğe gelen sert ve kibirli adam kısaca «Arif» diyerek yemeğine devam etmesine rağmen Zehra hanım «sürprizi» açarak içinden çıkan bir talebe kasketini giymesi için Arif Beye uzattı. Fakat teklifi red edildi. Berter, bu aralık o kadar sinirlenmişti ki, içinden Vahit Beyin ters bir şey söyleyerek şu kendini herkesin fevkünde gören adama haddini bildireceğini âdeta ümid etti, ve bu zat kendisine dönerek gayet lâkayt bir tavırla

«Bilseniz zevcem ne kadar tedbirsizdir. Ne zaman bir hayvanat bahçesine gitsek mutlak kaplan ve yılanları okşamağa kalkar,» derken genç kız göz uciyle baktığı Arifin hiç tertibini bozmadan yemeğe devam ettiğini gördü.

Zehra Hanım son seyahatinde kızı ve damadı ile beraber olduklarını, her gittikleri yerde en mükellef otellere inip en iyi şeyleri satın aldıklarını, damadının pek büyük adam olduğunu, ballandıra ballandıra anlatırken, evladının refahiyle iftihar eden bu saf kadının, bâzıları tarafından övünme telakkî edilebilecek olan sözlerinden dolayı, güya kendisi doğrudan-doğruya alâkadar imiş gibi, sofraya komşusuna karşı sıkıldı. Zehra Hanım sözünü keserek sofradan kalkan Arife nezaketle hayırlı geceler temenni etti. O sadece her üçüne şamil bir baş eğmesiyle ayrıldı. Vahit Beyin «Ammada suyu çekilmiş şey!» demesinden portakalını kask ettiğini zarf ederek başka bir tane almasını tavsiye etmesine karşılı «Aman biri fazla geldi, Hanım» cevabına hep birden gülüştüler.

Berter artık inzivasının hitam bulunduğunu anlamıştı. Ertesi gün yemeğe inerken yeni hadiseler tasavvur ederek için için eğleniyordu. Şu Vahit Beyler pek âla önceden onun da canını sıkmışlardı ya... Ne ise. Amma ne de olsa nezaket derler bir şey vardır. İnsan her şeyi belli edermi? Şu yolculukta hep bir aile efradı gibi geçinmek için biraz gayret edilse ne olurdu sanki. Şu Arif de ne yabani adamdı. Ona rağmen Vahit beylerle can ciğer olacaktı, şuna bir insaniyet ve muaşeret dersi verecekti işte.

YEMEK odasına erken inmiş ve sofrasında yalnız bulunmaktan istifade ederek yine etrafı tetkike koyulmuştu. Şu büyük anneli, torunlu masa halkı yine merakını uyandırdı. Saçları boyalı büyük anne, bakımsız ve biraz şımarık kızlar ile hiç meşgul olmadan dirseğine dayanıp yanındaki genç erkeği hayran hayran dinleyen güzel kadın, sonra halinde kadınlığa benzer bir hâl sezilen şu tombul, penbe yanaklı delikanlı... velhasıl bunlar gayet bayağı ve sevimsiz şeylerdi, ve Berter aynı kazanda kaynatılsa bu kabil adamlara kabil değil ısınmazdı; insaniyet ve müsamahanın da bir haddi vardır, elbette bu masa halkı ile tanışmaktan kaçınmalıdır. Biraz gönlünü ve gözünü şenlendirmek için yeni ev-

lilere döndü. Bu çift Bertere pancurları arasında lâmba ışıkları sızan karanlık bir ev manzarasını hatırlatıyordu. «Ne hoş şeyler» deye seve seve bakarken Arif bey gelip yerine oturdu. Dün akşamki gibi resmi olmakla beraber selamında müphem bir hayret fark eder gibi olan Berter içinden «Galiba sarı külâhsız beni beğenmedi» deyerek güldü. Aralarında uzun bir sükût başladı. Arif parmaklarıyla masa üstünde asabi hareketler yaparak sıkılğan bir tavırla yemeğini yiyor, Berter ise en müşkül pesentler tarafından bile beğenilmek için lâzım olan bütün şartları haiz olduğu emniyetinden doğan, her türlü mahrumiyetin karşı tarafa ait olduğu kanaatiyle hiç aldırış etmeyordu. Nihayet Arif Bey sordu: «İnşallah arkadaşlarınız rahatsız değiller ya?» Bu sorunun iki mânası olduğunu ve hakîykatte «Allah aşkına şu adamlar sahihten arkadaşımız mı?» demek olduğunu pek âlâ his eden Berter tehalükle ve Vahitleri tamamen kendisine mal eder bir eda ile «Yok Yok» dedi. Vakıya biraz evel güvertede tesadüf etmemek için hemen yolunu değiştirmekle uzun ve sıkıntılı bir sohbetten kurtulduğuna sevinmişti ama bu ancak kendi bileceği bir işti. Hattâ Arifin beraber seyahat ettiklerine zahip olmasına bile razı oldu. Bu aralık Vahitler de gelip yerlerine oturdular. Zehra hanım yemekten sonra biraz briç oynanmasını teklif etti ve oyuna iştiraki için vakı' olan teklifi Arif tarafından tabiatıyla red edildi. Zehra hanım bir türlü ümidini kesmiyor: «Görürsünüz, ben alıştıracağım. Sıkılğan bir adam. Fakat bahs ederim ki nihayet şuna briç oynatacağım» diyordu. O anda her türlü ihtimalden en uzağı olan şu kehaneti sonradan hayretle hatırlaması mukadder olduğunu Berter bilemezdi.

AKŞAM üstü hava yine kapandı ve deniz sertleşti. Güvertede dizlerine bir örtü sararak uzun iskemleye uzanan Berterel ele vermiş iki şen çocuk gibi gezen yeni evlileri, artık yaşlarına uymayan son derece kısa etekler altında bacakları soğuktan morarmış kardeşleri, çocukların hiç bir haline dikkat bile etmeden yanındaki gencin koluna asılı, sallana sallana dolaşan güzel kadını seyr ederek hayatın muhtelif safha ve derslerini düşünerek gülümserken gözleri yanına kadar ne zaman geldiğini fark etmediği Arifinkilerle birleşti. Öteki eğilerek sordu «Kuzum siz her zaman gizli gizli bir şeylere gülmeden duramazmısınız?» o da cevap verdi: «Neden olmasın, bir mahzur mu var?» Mükâleme devam etti:

— Hususi bir sual sormama müsaade edermisiniz?

— Zan ederim siz bunu hemen şimdilik müsaadesiz de yaptınız.

— Bir daha olsun. Allah aşkına şu Vahitleri ne zamandan beri tanıyorsunuz?

Berter, gün, saat ve dakikasıyla hesap ederek söyledi. Arif ısrar ediyor:

— Eski aile dostu, veya her ne gibi vecaible tevarüs edilmiş birer vedia veya öyle bir şey değişiller mi?

— Kat'iyen. Tabii insaniyet saikası müstesna.

— O halde anlamıyorum, bu basit adamların meclisinde sizin işiniz ne? İnsaniyet filan iyi ama, ben anlamam, aralarında hiç bir münasebet melhuz olmayan insanlara karşı insan ne kadar müsamaha gösterse onlar yine ne ise o olmaktan kurtulamaz. O halde kendi kendinizi mi aldatıyorsunuz. Siz bu adamlara karşı nasıl hayırhah olabilirsiniz?... Bunlar hep modası geçmiş ve tatbik kabiliyetini kaybetmiş mürâi nazariyeler.

— Amma pek sevimli insanlar. Onların da kendilerine göre meziyetleri var. En büyüğü de tamamen tabii olmaları ve birbirini sevmeleri. Onlara karşı hiç kendimi sıkmadan benim de samimi olduğuma inanırım.

— Asıl işin iç yüzünü onlar da biliyorlar ya, siz işinize bakınız. Bu kadar her şeyleri farklı kimseler arasında tam samimiyet olamaz.

Bunu o kadar şiddetle söyledi ki Berter in kanaati bir an sarsılır gibi oldu. «Acaba, deye düştü, iki taraflı bir komediyı oynuyoruz...» derken Zehra Hanımın koluna girerek önlerinden geçen Vahit Beyin, kiminle konuştuğunu görüp kendisine gizlice göz kırpmasına gülerek cevap verirken yeniden sevindi ve arkadaşına dönerek temin etti: «Kat'iyen ca'li hiç bir şey yok. İnsan bu adamlardan pek alâ hoşlanabilir.»

AKŞAM yemeğinden sonra briçe oturdular. Arif yanlarında iken biraz da onun sinirine dokunduğu için inadına Berter in hoşuna giden Zehra Hanımın bitmez tükenmez hikâyeleri Arif bulunmadığı zamanlar nedense kıza biraz tatsız geliyordu. Gürültülü konuşmasından sıkılıyor, hele, Veli dayı deye işaret ettiği ve sabık bir sefir olduğu söylenen zatın gayet barit bir tavırla yerini değiştirerek kendilerinden uzaklaşmasına fena hâlde içerliyordu. Hele Zehra Hanım, şu yalnızlıktan sıkıldığı aşikâr adamcağızı masalarına da'vet ederek oyuna iştirâk ettir-

mek teklifini öne sürünce uykusu geldiğini bahane ederek acele ile salondan çıktı.

Arifle Berter arasında mesele âdetâ şahsi bir rekabet haline girmişti. Biri Vahitlere ne kadar biygâne durursa öteki o derece sokulganlık gösteriyordu. Bir gün Arif dayanamadı, dedi ki:

— İçime bir şüphe giriyor. Acaba benimle de gürüşmeniz ancak insaniyet ve muaşeret iycabatı mı deye titreyorum. Berter güldü:

— Üzümü ye de bağına sorma demişler, rahatınızı bozmayınız.

Arifin hiddetten nutku tutularak uzaklaştı.

DİNLENMEK üzere Berter kamarasına çekildiği zaman bir yanık kokusu his eder gibi oldu. Kamarottan istiyzah edince pek şen ve belki fazla şen bir sesle verilen şu cevabı aldı: «Bir şey değil. Yolculardan biri sigarasını düşürerek hahnın ucunu yakmış.» Biraz dalmıştı. Uyanınca odasında hafif bir sis fark etti. Kamarot bu sefer de aynı sigara hikâyesini tekrar ederek dumanın her tarafa sinmiş olduğunu ve havalandırmak müşkilâtını anlattı. Kamaradan çıkarken Arife rastladı. O da etrafı koklayarak geliyordu. Aşağıdan bir balta sesi geliyordu. Merdivene doğru yürürlerken koşa koşa gelen genç bir kaptanın kendilerini görünce gayet tabii bir surette yürümeğe devam ettiğini fark ettiler. Birbirlerine baktılar ve ikisi de birden mırıldandılar: «Ben bu işi beğenmeyorum.»

Yemek salonunda kimsede telaş yoktu. Kaptan en genç ve güzel kızla dans ediyor, neşe simsarı efendi o akşamki eğlence programını tertip ve iylan ediyor, her kes bir hava çalıyordu. Mâmafi Berter bir aralık kaptanın yüzünde hemen bir tebessümle örtülen bir endişe mânası sezer gibi oldu. Şişman adamın bir sandalyanın arkasına dayadığı elin hafifçe titrediğini fark etti. Yan başında Arifin kendi kendine «Ne metin adamlar, nasıl kendilerini unutuyorlar.» dediğini işiderek döndü. Demek yalnız kendisi değildi. Başka biri de tehlikeyi anlamıştı. Salonda yolculardan bâzıları da dumamı merak ederek aralarından birini tahkiykata me'mur etmişlerdi. Biraz sonra geri dönerek bir şey olmadığı ve her kesin eğlencesine devam etmesi haberini getirdi. Kaptan gülerek telaşa mahal olmadığını, vapurda ufacak bir yangın çıkmışsa da sabaha kadar muhakkak bastırılacağını, mamafi en yakındaki vapurlardan birine telsizle haber verilerek imdat için yola koyulduğu cevabı alındığını ve merak edip kamaralara inmekten çekinenlerin salondan ayrılmamalarını, yemekten sonra geç vakte kadar oturup acıkacaklar için bir

devamı 77 inci Sahifede

Uçmayı Öğrenmek İçin en iyi Usul Kuşları Tedkîk Etmektir

*Bowlus, pelikan kanadının ucundaki aileron denilen tüyleri tetkik ederken.
Kuşlar bu tüyler vasıtasıyla müvazenelerini muhafaza ederler.*

Şimdi artık büyümüş olduğu halde yine bu mektebe devam etmektedir. Canlı kuşları tuzakla tutarak tedkik ettiği gibi doldurulmuş kuşlardan ibaret büyük bir koleksiyonu da vardır.

Bundan başka, uçuş hareketlerini tedkik için sine- ma ile resimlerini almaktadır.

Bu tetkikatın neticesi olarak iymal edilen bir motorsuz tayyare ile bundan bir kaç ay evvel Jack Barstow isminde birisi, şimdiye kadar vaki' en uzun motorsuz uçuşu icra ederek re-

BOWLUS isminde bir Amerikalı, motor- kor kazanmıştır.
suz tayyareciliği ileriletmek için en

Bowlus en ziyade doğanları muayene et-

istifadeli mektep, tabiat olduğuna kani' olduğundan yirmi seneden beri kuşların uçuşunu, bedenlerinin ve kanatlarının teşekkülünü tedkik etmektedir.

Henüz çocuk iken babasının çiftliğinde ot yığınlarının üstünde saatlerce arka üstü yatar, havada dolaşan atmacaları, doğanları seyr ederdi. Büyüdüğü zaman bir uçma makinesini nasıl iymal edebileceğini düşünürdü.

tise de tenezzüh için deniz sahiline gittiği zamanlar martılar ve beyaz pelikanlar ile de meşgul olmuş ve şu neticeye vâsıl olmuştur:

Deniz kuşları kanatlarını pek ziyade çırpırlar. Halbuki yırtıcı kuşları kanatlarını pek az oynatırlar, yükselmek ve inmek için hava cereyanlarından istifade ederler ve hiç bir yorgunluk eseri göstermezler. İnsanın vücudu pek ağır olduğundan cereyanlardan bu türlü istifade etmek onun için mümkün değildir.

Fakat kanatların şeklini taklit etmek pek mühimdir. Yüksek uçan kuşların kanadının boyu enine nisbeten ekseriya yedi ila on beş mislidir. En kuvvetli uçucu olan albatrosta bu nisbet en büyüktür. Bu sebepten dolayı Bowlus motorsuz tayyaresini bu esas üzerine iymal etmiştir. Yâni uzun ve ince kanatların en kullanışlı olduğunu anlamıştır.

Albatros kuşunu nümune ittihaz ederek iymal edilmiş motorsuz tayyare

Bowlus deniz kıyısında uçan martıları filme çekerken

Bowlus uçarken kuşlara dikkat ettiği gibi kuşlar da kendisine dikkat etmekte ve o iri cüsseli arkadaşlarının ne cinsten olduğunu merak etmektedirler.

Bir gün deniz üzerinde uçarken bir pelikan kendisini uzun müddet tâkîp etti.

Ç E Ş M E

Toprak kanallarla iniyor dağlar,
Yeşil sarık sarmış yorgun kayalar,
Ağlıyor, ağlıyor susuz çobana...

Dere avuç açmış ırmaklar kucak
Bulutlar bu aşka hep ram olacak
Dağlar gönül vermiş susuz çobana...

Mersin

MUSTAFA NECİP

Hititlerin bir kaç

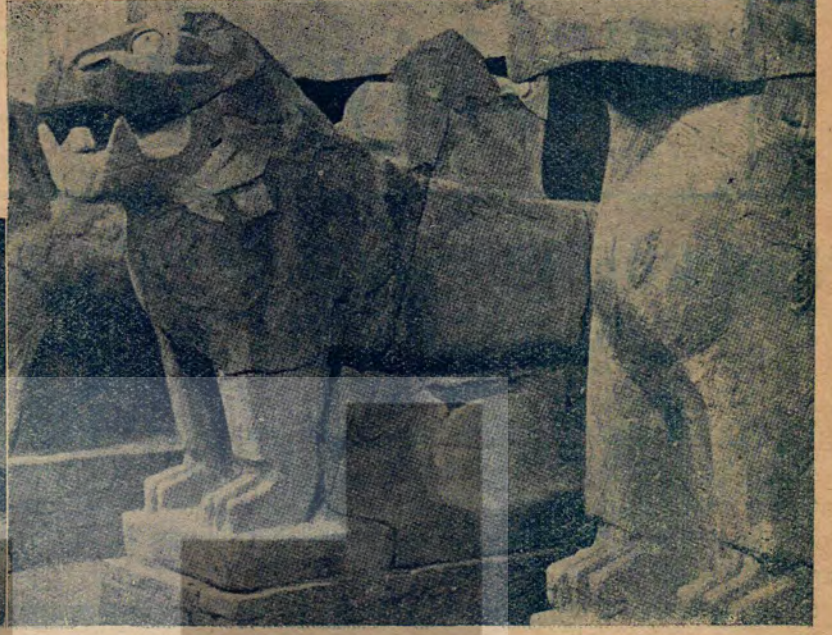
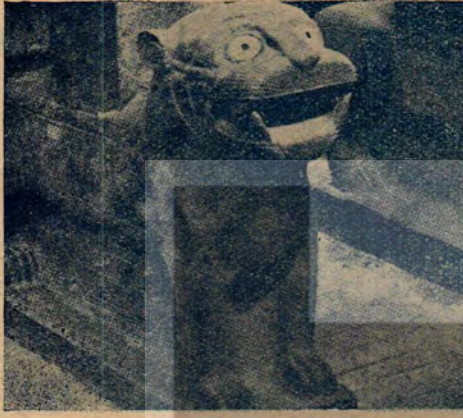
HİTİT medeniyetinin Yunan medeniye-
tinden evvel olduğu ve yunan me-
deniyetinin menşei sayılan Ege — Girit mede-
niyeti üzerinde de mühim tésirler yaptığı bir
hakikat halini alıyor.

Hititlerin hangi ırka mensup oldukları ka-
t'i olarak tespit edilmiş değildir. Fakat Türk-
lerle ırkça münasebetleri olmak ihtimali kuv-
vetleniyor. Bu suretle bu eski medeniyet iki
kat dikkatimizi celb etmeye lâyıktır. Bu nus-
haya derc ettiğimiz eserlerden insan başlı aslan
bize son derece ehemmiyetli görünüyor. Bu
baş dikkat edilecek olursa onda Türk burnunu
fark etmemek mümkün değildir.

Tarihin bu mes'elesi en müşkillerindedir
ve büyük bir ihtimal vardır ki Türklerin Kaf-
kas ırklarından birini teşkil ettiği veya Kafkas
ırklarının Orta Asya dan çıktığı neşet ispat edi-
lebilirsin !

VERİLEN numuneler Baron Max von Ap-
penheimin koleksiyonundandır. Hafriyatı
Haleb in şimalinde Tell—Halaf da yapmıştır.
Oranın 3000 sene evvel pek mühim bir medeni-
yet merkezi olduğu anlaşılmaktadır.

San'atından numune

Hitit lerden kalan bu eserlerin ma'but timsali olduğu anlaşılıyor. Alimler bu ma'butlarla eski Yunan ma'butları arasında bir benzeş buluyorlar.

Henüz bu münasebetin ne suretle teessüs ettiği tamamiyle anlaşılmamıştır.

Türkiye İş Bankası

Nasıl kuruldu?—Geçirdiği tekâmül merhaleleri— Muhtelif senelerde yaptığı işler

AĞUSTOS 26/930 da yedinci mesai yılına giren Türkiye İş bankası cumhuriyet tarihi içinde başlı başına kudretli iktisadi bir varlıktır. Türkün iktisadi kabiliyetlerinden şüphe edenlere, dahilde ve hariçte gittikçe artan bir iytimat ve iytibara mazhar olan ve memlekete modern bir bankacılık tekniği getiren bu genç ve kıymetli müesseseyi âzami bir iftihar hissiyle örnek deye gösterebiliriz.

İş bankası bugünkü kudretli mevkiini pek de kolay kazanmış değildir. Kurulduğu günden iytibaren dahilde ve hariçte rakip ve düşman propagandasiyle çarpışmak, mücadeleye girişmek iyicab etmiştir.

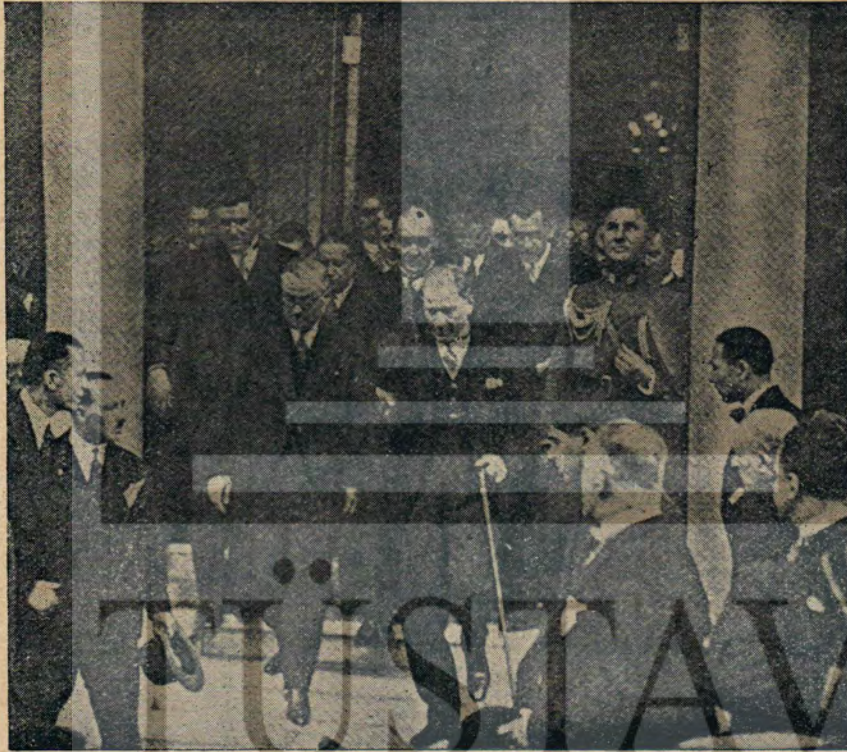
Bütün tezvirat ve bâzan gazete sütunlarına kadar düşen, fakat alelekser kulaktan kulağa devam eden propagandalar, bankanın dürüş, hesaplı hareketleri, yanılmaz prensipleri önünde âciz kalmış ve genç müessese her gün daha kuvvetli bir hamle ile adımlarını emniyet ve muvaffakiyetle atmakta devam etmiştir.

Banka gittikçe mütezayit bir faaliyetle muvaffakiyet yolunda ilerlemiş ve göğüslerimizi iftiharla kabartan, dost ve düşman her kesin hayret ve takdirini kazanan bugünkü şerefli mevkiini elde etmiştir.

BANKANIN bu muvaffakiyetinde şüphesiz en büyük hisse müessesenin kıymetli müdiri-umumisi Celal Beyefendiye aittir. Milli mücadelenin başından sonuna kadar feragatla çalışan ve en yüksek devlet işlerinde muvaffakiyetle

iş gören Celal bey vukufu, durbinliği, isabeti-nazarı, yorulmak bilmez azmi ve nihayet nezaket ve asaletiyile etrafına hürmet ve iytimat telkin eden bir banka müdürüdür.

Arkadaşlarını intihapta gösterdiği isabet, Celal beyin muvaffakiyetinde başlaca âmil olmuştur. Banka yetiştirdiği güzide gençlerle her zaman iftihar edebilir. Beş on sene evvel parmakla gösterilen türk bankacılarının adedi şimdi yüzlerle ifade ediliyor. Bir çoğu-

Bankanın büyük banisi Gazi Hazretleri İstanbul şubelerini ziyaretten avdet ederlerken

nun avrupa bankalarında staj gördüğü bu gençler, müessesenin yirmi sekizi bulan şubelerini en modern avrupa bankaları intizamiyle idare ediyorlar.

İş bankası tüccarın, müstahsilin, san'atkarın, hulâsa bütün sa'y erbabının samimi, vefakâr yardımcısıdır. Banka her zaman daima memleketin âli menfaatlarını göz önünde bulundurmuş, ihtikâra mani' olmuş, fırsat düşkünlüleriyle, murabahacılarla mücadele etmiştir. Bankanın rakipsiz kaldığı sahalarda bir kerre olsun iytidalden ayrıldığı vaki' değildir. Ve işte bu hüsnü-niyet, feragat ve memleket sevgisidir ki bankanın bugünkü sağlam ve kudretli mevkiini hazırlayan âmiller olmuştur.

ŞİMDİ bankanın nasıl kurulduğunu ve tekâmül safhalarını gözden geçirelim: Banka 1924 senesi Ağustosunun 26 ncı günü Ankarada evkafın beş odalı mütevazı' bir evinde bir müdiri-umumi, beş mêmur ve bir odacıdan mürekkep küçük bir kadro ile işe başladı. Bankanın ulu banisi Gazi Mustafa Kemal, vatana ebedi istiklalini kazandıran büyük taarruza da iki sene evel aynı günde başlamıştı. Türk milletinin en gizli kabiliyetlerini hiç kimseye siyaset sahasında olduğu gibi, iktisat sahasında da bu milletin her hangi bir garp milletinden asla geri kalmayacağına kani' buldukları için bankanın te'sisini emir buyurmuşlardı. Büyük dahinin daimi irşat ve müzaheretinden ilham alan bu genç müessese-hepimiz için feyyaz bir kuvvet menbaı olan-bu kaynaktan aldığı kudretle muvaffakiyet yolunda ilerlemiştir.

Dört aylık bir zamanı ihtiva eden 1924 senesi bir teessüs devresidir. Bu devrenin hesabatını bankanın müstakbel mesaisi için mikyas telekkî etmek doğru değildir. Bu müddet sermayeyi toplamak, piyasalarla anlaşmak, kadroyu tanzim etmek gibi tamamen yerleşme mahiyetinde mesaiyi ihtiva eder.

İlk dört aylık devrenin teşekkül devresi olmasına rağmen banka bu müddet zarfında

(17,405) lira safi kâr yapmıştır. Bu kâr hissedarlara 27 % temettü' tevziine imkân vermekte idi. Fakat hey'eti umumiye bu kârın evzi' edilmeyerek gelecek sene kârına ilavesini tensib etmiştir.

25 Kânunuevvel 1924 de bankanın İstanbul súbesi de açılarak yeni seneye daha geniş bir faaliyetle girilmiştir.

1925 senesi müessese için ilk hakikî faaliyet senesidir. Bu 'sene' içinde Bursa ve İzmir şübeleri açılmıştır.

Bankaların büyük vazifelerinden birisi de âtl ser-

mayeyi fa'al hale koymaktır. İş bankası umumi kaide ve esaslar dahilinde bu vazifesini de yapmıştır. Elde edilen neticeler ise memleket için faydalı, banka için de muvaffakiyetli ve kârlı olmuştur. 1925 senesinde banka ticari muamelelerin hepsinde vücudu zaruri olan sigorta işlerinde yabancı kumpanyalara müracaat külfetinden kurtulmak için (500) bin lira sermaye ile "Anadolu Anonim Türk Sigorta Şirketi," ünvanlı bir sigorta şirketi têsis etmiştir. Bu şirket bugün en kuvvetli milli sigorta şirketlerimizden birisidir. Şirket ilk sene bankaya 30 % temettü' bırakmıştır.

Aynı sene zarfında Bursada (250) bin lira sermayeli bir dokumacılık şirketi têsis edildiği gibi Bulgardağ isimli kurşun mâdeniyle Eregli-Zonguldak kömür havzasında iki kömür ocağının imtiyazı alınmıştır.

Bankanın Aziz hamisi Baş Vekil İsmet Paşa Hazretleri idare meclisi azalarile bir arada

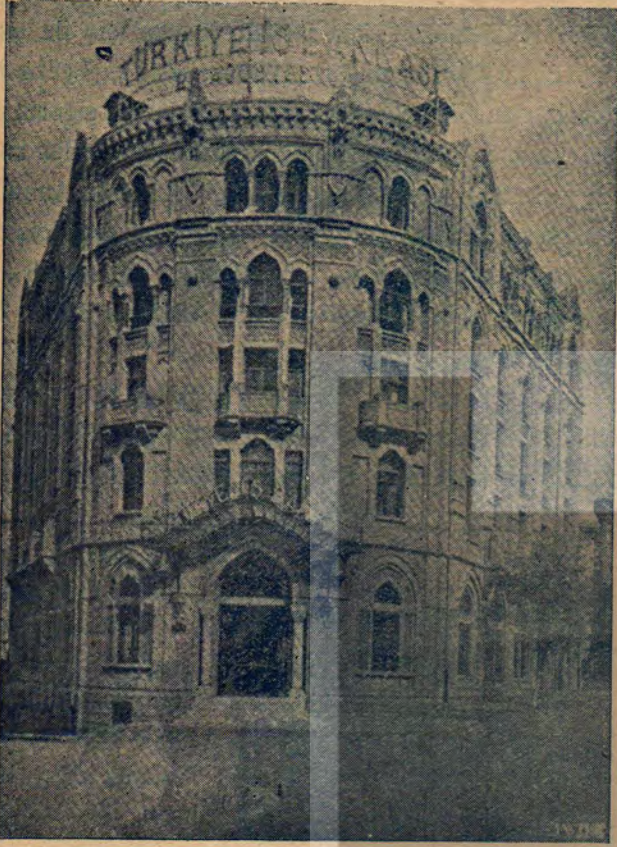
1925 senesinin safi kârı (402,523) liraya balig olmuş, bunun (253) bini ihtiyat akçesine ayrılarak diğer kısmı hissedarlara, müessislere ve banka mêmurlarına nizamname mucibince tevzi' edilmiştir. Hissedarlar bu sene 15 % temettü' almışlardır.

1926 senesi zarfında muamelelatı gittikçe ziyadeleşen bankanın sermayesi iki milyon liraya iblağ edilmiştir.

Banka ilk tessüs gününden iytibaren beynelmilel ticaret âlemiyle münasebete girişmeyi bir umde telakkî etmiştir.

Hariçteki aksi propagandalara rağmen İş bankası sağlam vaziyeti sayesinde beynelmilel müesseselerle kolayca anlaşmaya muvaffak olmuş ve teessüsünden ik sene gibi kısa bir zaman geçmesine rağmen avrupa ve amerikanın en mâruf bankaları milli müessesemizin muhabirlik vazifesini memnuniyetle kabul etmişlerdir.

1926 senesi muamelelatının vüs'atını anlatabilmek için

Bankanın Ankarada Hakimiyetimillie meydanında bir abide halinde yükselen merkez binası

bir kaç rakkam zikr etmek kâfidir: bu sene zarfında bankanın muamelesi rulmanı (57,295,680) liradır, iskonto edilen senedatın yekûnu (23,290,000) liradır. Bu muamele 1,185 müşteri tarafından yapılmıştır. Bankaya bir sene içinde 65,542 mektup vazılmış ve bankadan 84,493 mektup çıkmıştır. Umumi rulman (486,188,629) liraya baliğ olmuştur.

1929 senesinin safi kârı geçen senenin bir misli fazlasıyla (830,752) liradır. Bunun (495) bin lirası ihtiyata ayrılmış ve mütebakisi tevzi' edilmiştir. Hissedarlar bu sene de 15 % temettü' almışlardır. Geçen seneki ihtiyat akçesiyle birlikte (752) bin liraya baliğ olan ihtiyat akçesi hey'eti umumiye kararıyla sermayeye kalb edilmiş ve eski sermayedarlara hisseleri nisbetinde yeni hisse senetleri verilerek iki milyon lira sermaye tamamen tahsil edilmiştir.

1927 senesi banka için bir dönüm noktası teşkil etmektedir. Bu sene zarfında İtibarı Milli bankası tama-

men tahsil edilmiş iki milyon lira sermayesiyle İş bankasına iltihak etmiş ve bu suretle bankanın sermayesi dört milyon liraya baliğ olmuştur.

1927 senesinin kârı (1,036,158) liradır. Bunun (258,991) lirası ihtiyat akçesine tefrik edilmiş ve mütebakisi tevzi' olunmuştur. Bu sene içinde Samsun ve Adana şubeleri de açılarak sûbe adedi beşe çıkarılmıştır.

1928 senesinde, banka için esasen feyizli bir sene olan 1927 senesinden daha müsmir neticeler elde edilmiştir.

Bilançolarda en çok nazarı dikkat ve memnuniyetimizi celb eden nokta küçük tesarruftaki tezyüttür. İlk sene on iki bin liradan ibaret olan tasarruf sandığı hesabı bugün üç milyon liraya yaklaşmıştır. Bankanın aileler için avrupada yaptırdığı zarif kumbaraların tevziinden sonra bu mikdar sür'atle yükselmiştir. Elyevm on altı bin kumbara aileler içinde müstakbel milli sermayeyi toplamakla meşguldür.

1928 senesinde sekiz sùbe daha açılmıştır. Bu senenin safi kârı geçen senenin (300) bin küsur lira fazlasıyla (1,362,481) liradır. Bunun (683,500) lirası ihtiyat akçesine tefrik edilerek mütebakisi tevzi' olunmuştur. Bankanın ihtiyat akçesi evvelki sene ile birlikte bu sene bir milyon liraya yaklaşmıştır.

1929 senesinde sùbelerin adedi 27 ye baliğ olmuştur. Bu senede hey'eti umumiyenin verdiği kararlar sermaye bir milyon lira daha tezyid edilerek beş milyon liraya çıkarılmıştır. Elde edilen safi kâr geçen senenin dörtüüz küsur bin lira fazlasıyla (1,807,119) liradır. Bu kârın (780) bin lirası fevkalade ihtiyat akçesi olarak ayrıldığı gibi mütebakî kârdan da (220) bin lira asıl ihtiyata tefrik edilmiş ve hissedarlara da 15% kâr tevzi' olunmuştur.

Beş mêmur ve bir hademe ile işe başlayan bu müessesenin bugün 28 sùbesi ve 95 i kadın olmak üzere 827 mêmur ve müstahdemini vardır. Emvalinin kıymeti (2,5) milyon liraya yakındır. Bankanın münasebatta bulunduğu hariç bankaların adedi 74 tür. Bankanın têsisi ettiği ve elyevm alâkadar olduğu şirketlerin adedi 7 dir. Memleketin bütün menba'larından kuvvet alan bu kıymettar müessesenin inkişaf ve terakkîsinin memnuniyetle şahidi olduğumuz sür'at ve intizam dahilinde devam edeceğine iymanzız layetezelzeldir.

MONNA VANNA

Maurice Maeterlinck den terceme edenler : YAŞAR NABİ, BEDRETTİN

Çeçen nushadan devam

İkinci Perde

Prenzivalin çadırı. İhtişamlı bir intizamstzluk göze çarpar. Duvarları kaplayan ipekli kumaşlar... Silahlar, kıymetli kürk yığınları... Parlak, göz kamaştırıcı kumaşlarla dolu, yarı açık, sandıklar... Nihayetle, bir halı ile kapalı olan çadırın kapısı.

Birinci Meclis

Prenzival. Bir masanın başında, ayakta olduğu halde, parşimenler, planlar, silahlar tanzim eder. "Vedyo,, girer.

VEDYO— İşte, Floransa komiserinin bir mektubu.

PRENZİVAL— "Tri Vülziyo,, dan mı?

VEDYO— Evet. Messir "Mala Doran,, , ikinci komiser henüz gelmedi.

PRENZİVAL— Floransayı "Kazanten,, cihetinden tehdit eden Venedik ordusunun, zan ettikleri kadar kolay mağlup edilemeyeceğini bilmeleri lâzımdır... Mektubu ver! (Mektubu alır ve okur.) Son defa olmak üzere, şafak sökmeden evvel hücumla geçmediğim taktirde tevkiif edileceğim tebliğ ediliyor... Pek alâ. Geceye hâkim olan benim... Hiç bir şeyden şüphe etmiyorlar!... Hayatının en heyecanlı saatini bekleyen adamı malâyâni kelimelerle korkutacaklarını zan ediyorlar... Tehdit, tevkiif... Daha bilmem neler... Bununla ne demek istediklerini anlıyorum... Hâla beni tevkiif edecekler... Buna muktedir olsaydılar, cesaret etseydiler...

VEDYO— Messir Tri Vülziyo, bana bu emri verdikten sonra, sizinle konuşmaya geleceğini söyledi.

PRENZİVAL— Nihayet karar verebildi mi?... Artık bu defa ka'î olacak. Burada Floransayı temsil eden ve yüzüme bakmaya cesaret edemeyen o kısa boylu, hilekâr, sarı yüzlü adam, hiç ümit etmediği bir gece geçirecek.. Canavarın kafesine kadar gelebilmesi için vaziyetin çok nazik olması lâzım... Kapıdaki nöbetçiler kim?...

VEDYO— Galiçya kıt'anızda bulunmuş olan iki ihtiyar asker. Birisi galiba "Hernando,, , diğeri de "Di-yego,, ...

PRENZİVAL— Çok iyi; onlara Allah babamızı zincire vurun desem, hiç tereddüt etmezler... Ortalık kararıyor... Lâmbaları yaktır, saat kaç?

VEDYO— Dokuzu geçiyor...

PRENZİVAL— "Marko Kalonna,, avdet etmedi mi?

VEDYO— Nöbetçilere, hendeği aşaz aşmaz onu yanınıza getirmelerini emr ettim.

PRENZİVAL— Teklif red edildiği taktirde saat dokuzdan evvel burada bulunacaktı... Tâlimimizi, saadetimizi, felâketimizi narin bir kadının aşkında aramamız ne tuhaftır... Kendi kendime güliyorum... Marko gelmiyor... Bu, o aziz vücudun geleceğine alamettir... Git, bana "Evet!,, işaretini verecek olan sahil fenerini bekle! Git, başkaları için daha kendini feda eden kadının titrek adımlarını aydınlatacak semanın altın renkli ışıklarını gör... Fakat hayır, ben gideceğim... Başka gözlerin, hattâ dost gözlerin, benimkilerden evvel öğrenmemeleri, ilk çocukluk günlerimden beri beklediğim saadeti, bir dakika bile olsun geciktirmemeleri lâzım... (Çadırın methaline gider, halıyı ararlar ve geceyi seyr eder.) Aydınlık! Vedyo!... Bak, gözleri kamaştırıyor, gecenin karanlıklarını yırtıyor! Bu, şehir üzerinde parlayan yegâne ışık... Ah! Benim kahraman Pizahlarım! Bu akşam unutulmaz bir saat yaşayacaksınız. Annemin doğduğu memleketi kurtarmış kadar sevineceğim...

VEDYO— (Prenzivalin kolunu yakalayarak) Çadıra girelim Messir Tri Vülziyo bu tarafa doğru geliyor...

PRENZİVAL— (girerek.) Hakkın var... Konuşmamız çok az sürecek... (Masaya gider, kâğıtları karıştırır.) Gönderdiği üç mektup yanında mı?

VEDYO— Yalnız iki tanesi...

PRENZİVAL— Eliğe geçirdiğim iki mektup ve bu akşamki emir...

VEDYO— İşte ilk ikisi, ve işte buruşturup attığınız üçüncü mektup...

PRENZİVAL— Sesini işitiyorum... (Bir nöbetçi halıyı kaldırır. Tri Vülziyo girer.)

İkinci Meclis

Evvelkiler, Tri Vülziyo

TRİVÜLZİO— Çan kulesinin üzerinden işaretler veren ziyayı gördünüz mü?

PRENZİVAL— Bunun işaret olduğunu mu zan ediyorsunuz?...

TRİVÜLZİO— Şüphesiz... Prenzival, sizinle bir az görüşmek isteyorum...

PRENZİVAL— Sizi dinliyorum. Bizi yalnız bırak,

Vedyo ; fakat uzaklaşma. Sana iş düşecek... (Vedyo çıkar.)

TRİVÜLZİO— Sizi nakadar takdir ettiğimi bilirsiniz, Prenzival. Bunu elbette bilirsiniz. Fakat bilmediğiniz daha bir çok şeyler var. Çünkü Floransanın siyaseti; bir çok mühim meselelerin en sadık ben-delerine bile mechul kalmasını iycab ettiriyor. Biz hepimiz onun emirlerine itaat ediyoruz. Herkesin cesaretle, bu esrarın ağırlığına tahammül etmesi lâzımdır. Şunu bilmelisiniz ki, ben, genç yaşınıza rağmen sizi Cumhuriyetin en büyük ordusunun başına getiren kararlardan haberdarım... Sizi intihapta isabet de ettiler. Fakat bir kaç zamandanberi aleyhinize bir parti teşekkül etti. Sizi sevdiğimi ispat için bu sırrı size tevdi' ediyorum. Yavaş ve mütereddit hareket ettiğiniz için itham altında bulunuyorsunuz. Bâzıları doğruluğunuzdan bile şüphe ediyorlar. Hattâ tevkif ve muhakemenizi isteyecek kadar da ileri gittiler. Fakat çok şükür, beni vaktiyle haberdar ettiler. Floransaya hareket ederek onları ikna' ettim. Ve sizin namınıza onlara cevap verdim. Harekete geçmezseniz mahv olacağız. Refikim Messir "Maladuran,, "Bibiye-na,, da Venedik ordusunun elindedir. Bir düşman ordu-su, Şimal cihetinden Floransa üzerine doğru yürüyor. Şehrin hayatı tehlikede... Yarın ümid edilen hücumunuzu yaparsanız herşey düzelebilir... Bu hücum, ordumuzum o muzafferiyetler peşinde koşan biricik kumandanımızın kudret ve kuvvetini gösterecek... Bu hücum, başınız yük-sekte, Floransaya girebilmenizi temin edecek... Ve emi-nim ki, dünkü düşmanlarınız takdirkârlarınız ve taraftar-larınız olacak...

PRENZİVAL— Söyleyeceğiniz bundan ibaret mi?

TRİVÜLZİO— Hemen, hemen... Sizi çok sevdiğimi de ilave etmek isterim...

PRENZİVAL— Bir az evvel aldığım bu emir, sizin elinizden mi çıktı?

TRİVÜLZİO— Evet.

PRENZİVAL— Hakikaten yazı sizin mi?

TRİVÜLZİO— Evet, niçin şüphe ediyorsunuz?...

PRENZİVAL— Bu iki mektubu da siz mi yazdınız?

TRİVÜLZİO— Belki... Bilmeyorum... İçlerinde acaba ne var? Hem...

PRENZİVAL— Nafile uğraşmayın, biliyorum... Karşınızdaki adam çocuk değil... Ve bu muhavereyi fazla uzatmak istemem... Bütün hareketlerimi, ortada hiç bir sebep yokken, alçakcasına, sırf mahv etmek zevki için, fena buluyorsunuz. Bu mektupları ihtimamla kopya ettirdim; Floransaya gönderdim. Cevapları ele geçirdim. Söylediklerimi nazarı iyibara almadan beni mahv etmek istiyorlar ve ölüme mahkûm ediyorlar... İşte bunun için sığrayorum, sizin mini mini zincirlerinizi kopartıyor ve sizden evvel harekete geçiyorum... Şimdiye kadar hiç bir hiyanette bulunmadım; fakat gönderdiğiniz mektuplar üzerine, harabinizi hazırlıyorum... Bu akşam, sizi ve sizin budala amirlerinizi mümkün olduğu kadar feci' bir surette satacağım... Bu akşamdan itibaren sayemde, size manialar hazırlayan ve ayakta durduğu müddetçe daima

hazırlayacak olan ezeli düşmanınız Piza kurtulacak, size yeniden hücum etmek için canlanacak... Oh! Hayır, kalkmayınız... Nafile hareketlerde de bulunmayınız! Her şey hazırlandı; şimdi benim elimdesiniz... Öyle zan ediyorum ki Floransanın tabii de ellerimin içinde...

TRİVÜLZİO— (Bıçağını çeker ve Prenzival'e seri' bir darba havale eder.) Zan ettiğiniz gibi değil... Ellerim serbest oldukça...

PRENZİVAL— (Gayri ihtiyari bir hareketle, koluyla, darbaya karşı kendini müdafaa eder. Bıçağı koluyla kaldırır. Fakat ucu yüzüne dokunur. Tri Vülzizonun bileğini yakalar).

Ya!... Demek hesapta bu da vardı... Bunu hiç beklemeyordum... Şimdi tamamen elimdesiniz... İşte bıçağınız... Onu da eğiyorum... Ucu adeta boğazımızı arıyor... Hiç telaş etmeyorsunuz... Yoksa korkmuyor musunuz?

TRİVÜLZİO— (Baridâne): Hayır. Batırınız, hakkınız var. Ben hayatımı esasen feda ettim.

PRENZİVAL— (Geri çekilerek). Vay, doğru mu söyleyorsunuz? O halde yaptığınız hareket çok garip... Hattâ çok ender tesadüf edilen bir şey... Silah adamlarımızın arasında ölüme bu kadar cesaretle atılacakların çok olmadığını zan ederim... Bu küçük vücudun içinde...

TRİVÜLZİO— Siz esasen kahramanlığı yalnız kendinize, askerlerinize has bir sıfat zan ediyorsunuz...

PRENZİVAL— Belki hakkınız var... Şimdi serbest değilsiniz... Fakat size hiç bir fenalık yapılmayacaktır. (Alnından kanı silerek). Ah! Yüzüm kanıyor... Darba acemice değildi... Süratli ve kuvvetli... Peki. Benim yerimde olsaydınız ne yapardınız?

TRİVÜLZİO— Sizi derhal öldürürdüm...

PRENZİVAL— Maksadınızı hiç anlayamıyorum... Ne garip adamsınız... İytiraf ediniz ki, yazdığınız mektuplar çok çirkindi... Ben üç büyük muharebede kanımı akıtmıştım... Elimden geldiği kadar hizmet etmeğe çalışıyordum... Her şey size aitti... Kalbime hiç bir fena his girmeden, beni intihap edenlere sadıkane hizmet ediyordum... Bunu biliyorsunuz. Fakat mektuplarınızda, sırf kin saikasıyla, kasti olarak, sizi kurtarmağa mâtufları bozuyorsunuz ve önüme bir sürü yalanlar yığıyorsunuz.

TRİVÜLZİO— Ne yapayım? Hadiseler beni yalancı çıkarıyor...

PRENZİVAL— Hayır, hayır... Sizin o çirkin mektuplarınız olmasaydı... Mâsum bir adam, ufak bir şüphe üzerine feda edilmek istenilsin!...

TRİVÜLZİO— Floransanın karşısında bir kişinin ehemmiyeti olamaz...

PRENZİVAL— Belki... Fakat ayrılmamız zamanı geldi; bu bilmeceleri hal edecek vaktimiz yok. İkimiz de çok ayrı şeyler düşünüyoruz. Herkesin başka bir tâlii var bâzıları bir fikir peşinde, bazıları da bir arzu peşinde koşarlar... Siz kafanızdaki fikri kolaylıkla söküp atamazsınız; ben de arzumu değiştiremem. Evet, bu bir hakikattir... Ta nihayete kadar böyle devam eder gideriz. Al-

laha ismarladık Tri Vülziyo; yollarımız ayrılıyor... Bana elinizi veriniz...

TRİVÜLZİO— Şimdi değil... Size elimi vereceğim, ne zaman ceza...

PRENZİVAL— Pek âla. Bugün kayb ediyorsunuz, yarın kazanırsınız... (Çağırır) Vedyo! (Vedyo girer.)

VEDYO— Emr edin! Ah! Yaralısınız?... Yüzünüzden kan akıyor...

PRENZİVAL— Zararı yok... Nöbetçileri çağır. Bu adamı kendisine fenalık yapmadan, dokunmadan götürsünler... Ben, bu düşmanı seviyorum, hoşuma gidiyor... Onu, kimse görmeden emin bir yere koysunlar... Harekâtından tamamiyle mesuldürler... Ancak benim emrimle serbest bırakabilirler... (Vedyo Tri Vülziyoyu götürerek çıkar. Prenzival bir ayna önünde yarasına bakar.)

PRENZİVAL— Hakikaten, bir damar patlamış gibi kan akıyor... Yara derin değil... Kim ümit eder ki bu cılız, soluk yüzlü adam!... (Vedyo girer.) Oldu mu?...

VEDYO— Evet efendim. Yüzünüz sararmış... Galiba kendinizi kayb ediyorsunuz...

PRENZİVAL— Evet, başım dönüyor, kendimi kayb eder gibiyim... Ah! Ölüme kadar bu halde bulunmayı arzu ederdim, Vedyo!... Dünyada hiç bir adam, ta küçükliğünden beri tahayyül ettiği saadete, böyle benim gibi haklı bir intikam içinde kavuşmayacaktır... Evet bu saadet bana lâzımdı, bana aitti; ve şimdi mes'ut yıldızım, gümüşten kanatları üzerinde, merhamet, adalet namına, bana bu sonsuz saadeti vermeğe geldiği bir sırada "kendini kayb ediyor," diyorsunuz... Ah, içinde aşk, ihtiras his etmeyen zavallılar!...

VEDYO— (Elinde beyaz sargılarla yanına yaklaşır.) Kan durmadı... Müsaade ediniz de yüzünüzü sarayım...

PRENZİVAL— Haydi sar bakalım... Fakat dikkat et. Gözlerimi de kapama... (Aynada kendini seyr eder.)

Yüzümde, cerrahın elinden kaçıp kurtulmak isteyen bir adam hâli var... Sapsarıyım... Halbuki ben, biraz sonra aşkın önüne atılacağım... Böyle bir kıyafette, bu halde değil... Vedyo, zavallı Vedyom, senin halin ne olacak?

VEDYO— Sizi tâkip edeceğim kumandanım.

PRENZİVAL— Hayır, beni terk et.. Ne olacağımı, nereye gideceğimi bilmeyorum... Sen, yalnız olarak kaçabilirsin, kimse seni tâkip etmez. Halbuki benimle beraber... Bu sandıkların içinde altın var; istediğin kadar al; artık paraya ihtiyacım yok... Arabalar koşuldu, sürüler hazırlandı mı?

VEDYO— Hepsi de çadırın önünde hazırdir...

PRENZİVAL— Âlâ; ben işaret edince ıycab eden şeyi yaparsın.. (Uzakta bir silah sesi işitilir.) Bu da ne?

VEDYO— İleri karakollardan ateş ediyorlar...

PRENZİVAL— Ateş emrini veren kim?... Bu, hayra âlâmet değil. Üzerine ateş etmiş olmasınlar? Vedyo? Tertibat aldın mı?

VEDYO— Evet... Endişelenmeyiniz... Yola nöbetçiler koydum; görünür görünmez yanınıza getirecekler...

PRENZİVAL— Git bakalım, anla! (Vedyo çıkar.)

Üçüncü Meclis

Prenzival, Vanna

(Prenzival bir lâhza yalnız kalır. Vedyo avdet eder, kapıyı ararlar ve yarı sesle: "Kumandanım!," der. Sonra kayb olur ve "Monna Vanna," uzun bir mantoya bürünmüş olduğu halde, eşikte görünür. Prenzival, duraklar ve önüne doğru bir adım atar.)

VANNA— (Kısık bir sesle:) Arzu ettiğiniz için, geldim...

PRENZİVAL— Elinizin üzerinde kan görüyorum. Yaralı mısınız?

VANNA— Bir kurşun omuzuma sürünerek geçti..

PRENZİVAL— Ne zaman, nerede?... Ne çirkin bir hareket...

VANNA— Ordugâha yaklaştığım sıralarda...

PRENZİVAL— Fakat kim ateş etti?

VANNA— Bilmeyorum, adam kaçtı.

PRENZİVAL— Bana yarayı gösteriniz.

VANNA— (Mantosunun üst kısmını yarı açarak:) Burada...

PRENZİVAL— Sol memenin üstünde... Kurşun, deriyi sıyırtarak geçmiş... Ağrı his ediyormusunuz?

VANNA— Hayır.

PRENZİVAL— Yarayı pansıman etmemi ister misiniz?

VANNA— Hayır. (Vakfe.)

PRENZİVAL— Karar verdiniz mi?...

VANNA— Evet.

PRENZİVAL— Size...

VANNA— Hayır, nafîle uğraşmayınız!

PRENZİVAL— Demek zevciniz kabul ediyor?

VANNA— Evet.

PRENZİVAL— Sizi serbest bırakabilirim... Henüz vakit geçmedi; ister misiniz?

VANNA— Hayır.

PRENZİVAL— Bu hareketi, neden, niçin yapıyorsunuz?

VANNA— Çünkü herkes açlıktan ölüyor ve yarın, eminim, şehirde bir tek canlı mahlûk kalmayacak...

PRENZİVAL— Başka bir sebep yok mu?

VANNA— Başka ne olabilir?

PRENZİVAL— Anlıyorum ki faziletli bir kadın...

VANNA— Evet.

PRENZİVAL— Kocasını seven bir kadın...

VANNA— Evet.

PRENZİVAL— Hakikaten onu bütün mevcudiyetinizle seviyor musunuz?

VANNA— Evet.

PRENZİVAL— Bu mantonun içinde çıplak mısınız?

VANNA— (Vanna mantoyu çıkarmak ister gibi bir hareket yapar. Prenzival onu men' eder.)

Evet.

PRENZİVAL— Çadırın önünde bekleyen sürüleri, arabaları gördünüz mü?

VANNA— Evet.

PRENZİVAL— Orada Toskananın en iyi unu ile yüklü iki yüz araba var. Bir o kadarı da şarap ve meyva yüklü... Otuz kırk tanesinde cephaneye var... Bütün bunlar Pizaya girmek için emirlerinizi bekliyorlar. Onların uzaklaştığını görmek istemez misiniz?

VANNA— Evet.

PRENZİVAL— Geliniz, çadırın önünden seyr eder-siniz. *(Halıyı kaldırır, bir emir verir ve eliyle işaret yapar, dışarda büyük bir kargaşalık duyulur. Öteye beriye giden meşaleler görülür. Kırbaçlar şaklar. Koyunlar meler... Vanna ve Prenzival çadırın eşiğinde, ayakta yıldızlı gecede uzaklaşan kabileyi seyr ederler... Meşalelerin uzaklaşan ziyası aks eder...)* Bu akşamdan itibaren, sayenizde Piza artık aç kalmayacak. Ve na-mağlup bir kuvvete malik olacak. Bu size kâfi mi?

VANNA— Evet.

PRENZİVAL— Çadırı kapayalım, bana elinizi veriniz. Gece henüz ılık, fakat çok geçmeden soğur... Silahsız mı geldiniz? Üzerinizde saklı zehir falan bir şey yok mu?...

VANNA— Mantom ve ayak kablarımdan başka hiç bir şeyim yok. Korkuyorsanız muayene ediniz!

PRENZİVAL— Hayır, hayır... Geliniz bir az istirahat ediniz. Bir muharibin yatağı... bir az sert, ve bir mezar gibi daracık... Size lâyük değil... Bir kadın vücudunun nakadar kıymetli olduğunu bilmeyen bu yabani öküz derisinin üzerinde azıcık dinleniniz... Oldukça yumuşak olan şu tiftik yastığı başımızın altına koyunuz. Bunu bana, bir zafer akşamı çok sevdiğim bir arkadaş vermişti... *(Vanna mantosuna sarılarak oturur.)* Lâmbanın ziyası gözlere vuruyor... Yerini değiştireyim mi?

VANNA— Hayır, zararı yok.

PRENZİVAL— *(Yatağın yanına diz çöker, ve Vannanın elini tutar.)*

Ciyo Vanna!... *(Vanna doğrulur ve hayretle ona bakar.)* Oh! Vanna, aziz Vanna!... Ben de size böyle hitap etmeğe alışmışım... Şimdi bu ismi telaffuz ederken dilim dolaşüyor... Bu isim, uzun zaman hatıramda menkuş kaldı... Her hecesi hayatımın bir parçasıdır. İşte senelerden beri bu ismi tekrar ediyorum... Fakat bugün bu isim, bir hayali canlandırıyor...

VANNA— Kimsiniz?

PRENZİVAL— Beni tanımayan musunuz? Ah! Zaman neleri unutturuyor!... Evet sizde hiç bir hatıra uyan-dıramıyorum... Ben, hiç bir şey istemeyen, hattâ isteye-ceği şeyi bilmeyen, betbaht bir adamım... Fakat, mümkünse, size, buradan gitmeden evel hayatımda nasıl bir mevkî işgal ettiğinizi söylemek isterim...

VANNA— Demek beni tanıyorsunuz?... Kimsiniz?

PRENZİVAL— Evet bilmeyorsunuz, tanımıyorsunuz... Bunu esasen tahmin ediyordum. Size ilk tesadüf ettiğim zaman siz sekiz, ben de on iki yaşlarımda idim...

VANNA— Bu tesadüf nerede oldu?

PRENZİVAL— Venedikte, bir Haziran ayı içinde, bir Pazar günü. İhtiyar bir kuyumcu olan babam, annenize bir pırlanta gerdanlık getiriyordu. Anneniz pırlan-taları seyr ediyordu... Ben de bahçede dolaşıyordum... O zaman sizi bir mermer havuzun yanında buldum... Mini mini, ince bir altın yüzük suya düşmüştü... Siz, suyun kenarında oturmuş ağlayordunuz... Ben havuza gir-dim... Azkaldı boğuluyordum; fakat yüzüğü yakaladım ve parmağımıza geçirdim... Beni kucakladınız... Çok mes'ut ve memnun görünüyordunuz...

VANNA— Bu "Ciyanello", isminde kumral bir çocuktu... Sen Ciyanello musun?

PRENZİVAL— Evet.

VANNA— Sizi bu halde kim tanıyabilirdi? Sonra yüzünüz sargılarla kapalı... Yalnız gözlerinizi görebiliyorum...

PRENZİVAL— *(Sargıları bir az aralayarak:)* Şimdi nasıl, tanıyabiliyor musunuz?

VANNA— Evet... İhtimal... Zan ediyorum... Çünkü hâla yüzünüzde bir çocuk tebessümü var... Fakat yaralanmışsınız... Yüzünüz kanıyor...

PRENZİVAL— Ehemmiyeti yok... Sizin yaralı olmanız daha fena...

VANNA— Fakat kan, sargıları geçiyor... Brakınız. Yüzünüzü iyice sarayım... Sargı fena bağlanmış... *(Sargıları düzeltir.)* Bu muharebede bir çok yaralıları tedavi ettim... Evet, evet hatırlıyorum... Nar ağaçlarıyla, defneleriyle, gülleriyle o bahçeyi görür gibi oluyorum... Orada bir çok defalar oynamıştık...

PRENZİVAL— Tam on iki defa... Oyunlarımızı, bütün kelimelerinizi söyleyebilirim.

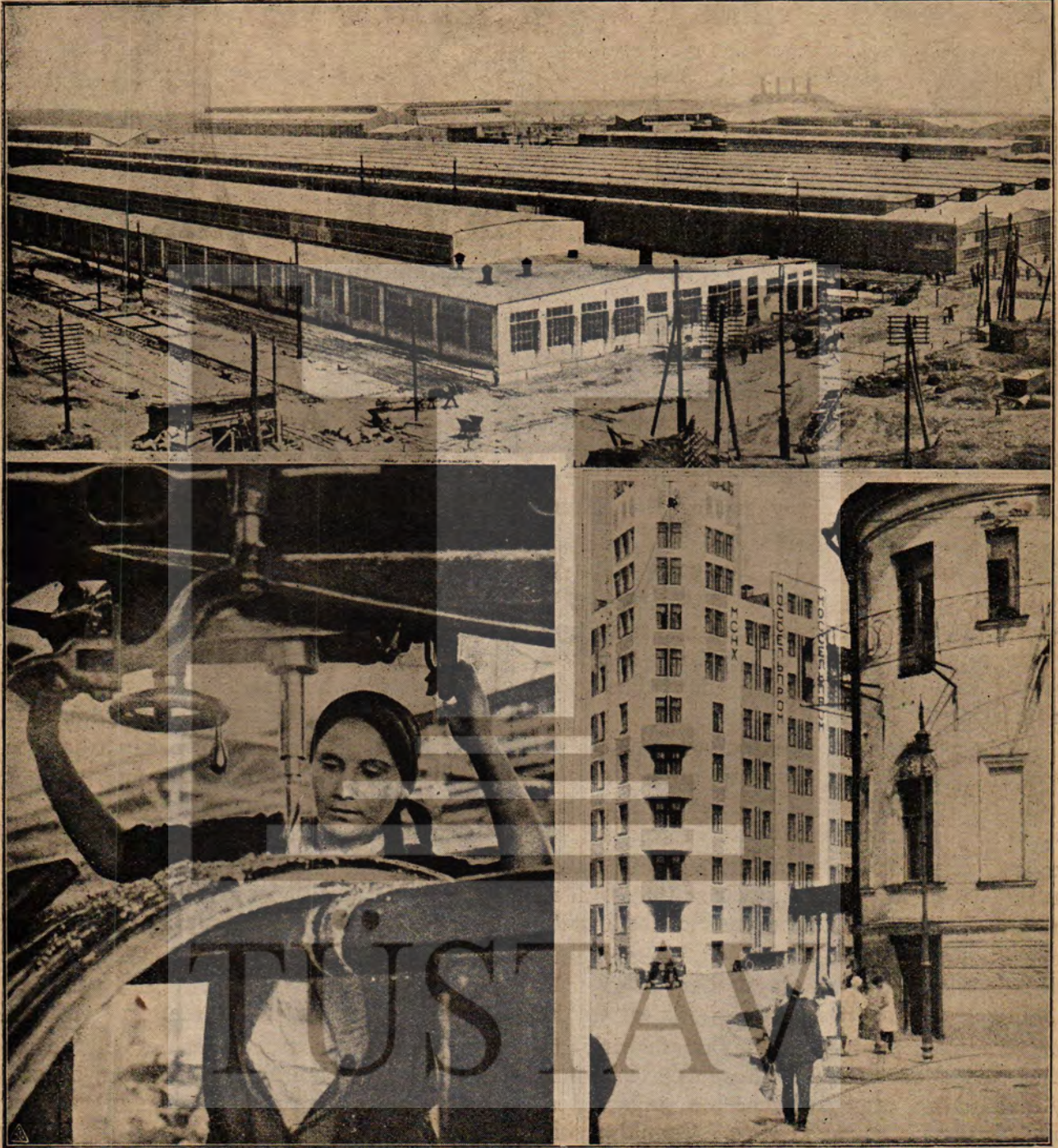
VANNA— Bir gün bahçede bekledim, çünkü sizi iyi bir arkadaş buluyordum, küçük bir kız gibi mahcup hareketleriniz vardı ve bana bir Kraliçe gibi bakıyordunuz... Fakat gelmediniz...

PRENZİVAL— Babam beni yanında götürdü... Afrika gidiyordu... Orada nihayetsiz çöllerde yolumuzu kayb ettik... Sonra ben Araplara, İspanyollara esir düştüm... Venediğe döndüğüm zaman anneniz ölmüş, bahçe darmadağın olmuştu... İzinizi kayb etmiştim fakat her yerde silinmeyen bir hatıra bırakan güzelliğimizin sayesinde mevcudiyetinizden haberdar oldum...

VANNA— İçeriye girdiğim zaman, beni derhal tanıdınız mı?

(Alt tarafı var)

Rusyanın Amerikalılaştırması

Rusyanın Amerikalılaştırması demek, sınaileşmesi, makinalaşması demektir.

Rus Bolşevikleri, Lenin in programını ta'kib ederek, memleketlerini son derece kuvvetli elektrik istasyonlariyle ve makineleri son system, gayet kuvvetli fabrikalarla teçiz etmektedirler.

Resimlerimizden en üstteki Stalingratta te'sis edilerek şöhreti afakı tutan traktör fabrikasını gösterir Stalingrat eski Tsaritsin kasabasıdır. Şimdi dünyanın büyük sinai şehirlerinden biri olmuştur.

Buradaki büyük traktör fabrikası ayda 50,000 traktör çıkaracaktır. O zaman Rusya bütün Yakın ve Uzak şarka traktör verebilecekiir.

Alttaki resimlerden sağdaki, Moskovada bir çikolata fabrikasıdır.

Solda ise amelelik eden bir bolşevik kızını görüyorsunuz. Yüzünde zindelik, metanet ve iyman okunmaktadır.

Altı Kızımızı Nasıl Büyüttük ?

Helena Lefray Caperton dan

ALTI kız evlat sahibi bir kadın sıfatıyla bir çok kimseler tarafından az çok merhametle telakkî edildiğimi pek âlâ hissettiğim gibi, bunlardan bâzısının bana teselli yol-lu sözler söylediği de sık sık vakî'dir. Halbuki fazla evlat sahibi olmak o kadar acınacak bir şey midir? Biz halimizden hiç bir zaman müş-teki değiliz.

İlk çocuğumuz yirmi beş aylık iken ikincisi, bir sene sonra da üçüncüsü doğdu. İki bebe-

ği yatırdığımız el arabasının yanında tıpış tıpış yürüyen mini mini ablanın hali bana hep kos-kocaman vapurlara kılavuzluk eden ufacık romorkörleri hatırlatırdı.

Altı çocuğumuz tamamlandığı zaman ilk üç tanesi artık oldukça meydana çıkmış sayılabilirdi. Bu iytibarla küçüklere yardım ve nezaret etmek hususunda büyüklerin çok faidesi olacağını düşünerek her ablacağımıza bir bebek ayırdık ve kendi bebeğinin bâzı hallerinden onu mes'ul tutmağa karar verdik: bağırarak, düşmek, elleri kirli bulunmak gibi. Buna mukabil küçüklerden sadır olacak her hangi uslu ve muntazam hareket için de büyükleri takdir ve taltif etmeği âdet edindik. Bu sahabeti, küçükleri alâkadar eden her hususta ablalarının re'yini istimzac etmek derecesine kadar ilerlettik; yiyecek, giyecek v. s. Çocuklar bilhassa giyecek hususunda zann ettiğimizden daha fazla matikidirler ve bizim fanteziye kapılıp intihab edeceğimiz modellerden hoşlanmazlar, herkesin giydiği şeylerde ısrar ederler. Uç ufacık başın bir araya gelerek geçen seneden kalan esvap veya mantonun bu sene kime geçeceğini, yeni alınacak şeylerin nasıl olacağını tespit etmeleri cidden çok meraklı bir manzara idi. Bâzan girdiğimiz mağazalarda satıcılar çocukların ellerindeki listeye bakarak sipariş vermelerini gülerek karşılarken

nihayet siparişlerdeki isabeti takdir etmekten geri kalmazlardı. En büyük kızımıza halalarından birisinin her sene bir palto hediye etmesi âdet olduğundan onunki bir yaş küçüğüne ve ilah... suretiyle bâzan aynı paltoyu her çocuğun sıra ile giydiği vakî'di. Bu meyanda kahve rengi kadifeden bir manto vardı ki bunu çocuklardan hiç biri sevmez fakat «kesemediğin eli...» atalar sözüne tevfikan, sırası gelince boynunu bükerek giyerdi. Bir gün mektep dönüşünde kahve rengi mantonun o zamanki sahibi gazet tabii bir tavırla mektepte fakîr çocuklar için eskiler toplandığını, ve ertesi günü mâhut mantoyu götüreceğini vaat ettiğini söyleyince bu cihette ısrar etmemeğe ve çocuğu yalancı çıkarmamağa mecbur olduk. Hâlâ bu hadise mevzuu bahs oldukça ailece güleriz.

Çocukların serbet büyüdülüp kendi şahsiyetlerinin inkişafına meydan verilmesi nazariyesini kabul etmekle beraber, pek küçük yaşta çocuğa kat'i ve metin esaslar telkîn edilmeden bunun tatbikini çok tehlikeli bulanlardanım. Binaaleyh, muayyen bâzı noktalarda müstebit bir inzibata mukabil çocuklarıma bir çok hususlarda tam bir serbesti verdim. Esasen kalabalık bir aile muhiti kadar ahlâkı teşkil ve takviye eden âmil tasavvur edilemez. Titizlik, yaramazlık, bilhassa hodbinlik yalnız büyüyen

çocuklara mahsustur. Bir kaç çift gözün takdir ve ya tenkidi altında yapılan şeyler daima evlece düşünülüp tartılır, ve sevilen kardeşlere yararlanmak arzusu bâzan vicdan borcu yerine geçer.

Evimizde mutlak bir kaide vardı: Kabahat ne kadar büyük olursa olsun iytiraf edilince affedilecek ve mücrim ceza görmeyecek. Bu suretle altı çocuğumun hiç birinden bir defacık yalan işitmemiş olmaklığım zann ederim ki bu usulün müdafaası için başka söze hacet brakmaz.

On beş yaşına kadar kitaplarını teftiş ettikten sonra kızlarımı diledikleri kitabı intihapta ve okumakta serbest braktım.

Altı çocuklu bir kadın hayatının az çok eğlenceden mahrum geçeceği hakkındaki bir söze verdiğim cevap pek doğrudur: «Akşam üzeri, çocukların mektepten geleceği zamana tesadüf ettiği için bir kaç çay ve briç kaçırmak, temiz yetişmiş evlatlara sahip olmak saadeti yanında kale almağa bile değmez.» Her şeyde sözümüzün ve kararımızın isabetinden emin olan çocuklarımız hiç bir zaman beraber gitmek veya evde yalnız kalmamak için arkamızdan ağlamadı.

Çok ehemmiyetle intihab ettiğimiz hocaların da elbet kızlarımızı muvaffakiyetle büyütmede bize mühim yardımları dokunmuştur.

Babalar kızlarının büyüdüğünün farkına varmaz ve onlara hep çocuk gözü ile bakarlar. Büyük kızlarımızdan ikisini ilk defa olarak baloya götürmek üzere giydirip salona indigim zaman babaları tâbiri mahsusu veçhile ifrit kesildi. Bin türlü sitem ederek benden böyle bir hareketi ümid etmediğini, dünkü çocukların böyle münasebetsiz bir kıyafette âleme teşhir edilemeyeceğini söyledi. Sabırla dinledim ve sükûnetle «kızlarımızın yaşında iken benim evli ve çocuk sahibi olduğumu» hatırlattım. Nihayet, mağlub olan her erkek gibi cepheyi değiştirdi, hiç olmazsa kendi re'yi alınmak iycab ettiğini ileri sürdü. Halbuki bu akşam giyilen tuvaletler için hemen bir aydır kendisinden para alınmış; yanında renk ve kumaş münakaşaları geçmişti.

kında pek vazih bir fikir vermiştir ki buna istinaden bu günkü genç kızları tenkît edenleri gayet haksız görüyorum. Dünya kuruldu kuralı her anne mutlak kızına «Benim zamanında bunlar olmadı,» sitemini etmiştir. Elbet olmamıştır. Fakat o zaman ile bu zaman arasındaki yegâne farkın, münhasıran kendi kızının halü hareketinden ibaret olduğunu farz etmek pek gülünç değil mi dir?

Anlaşılan, bey babanın iytiraz ettiği cihet elbise ve teferruat hususunda değil, asıl büyümek, çocukluktan kadınlığa intikal etmek için kendisinden müsaade alınmamasında idi. Ne ise buraları annelerin vezaifi cümlesindedir. Babanın gururunu kırmadan ve kızı şımartmadan bunu başarmak oldukça ince bir iştir.

Kızlar evlilik çağına girince ufak tefek kalb maceralarının vukuunu derpiş etmek zarureti vardır. «Kızım bana her derdini anlatır» deyen anne ya kendini ya muhatabını aldatmağa çalışandır. Bir kız annesiyle bir dereceye kadar dertleşebilir. Zaten başka türlüünü tasavvur etmek kızın kadınlığını inkâr etmektir. En mahrem hissiyatının ülviyetini hattâ annesi de olsa insan kimse ile paylaşamaz. Elverir ki ana evlat arasındaki samimiyet ciddi ahvalde ana nasihatine müracaatı temin eder şekilde bulunsun. Çocukların iytimadını kazanmanın mühim bir sırrı da tasvib edilmeyen şeylerin hemen tenkît edilmeyip, bir inat veya iytimatsızlık uyandırmaktan içtinab ederek, sonradan yavaş yavaş,— belli etmeden—kendi fikrini kabul ettirmektir. Ben de böyle yaptım ve nadim değilim. Kızlarımızın tahsil devresini ikmal ettikçe bir sene istirahat ettikten sonra, şayet o sene içinde evlenmezlerse, kendilerine bir iş aramaları, ve kazançlarından bir nisbettiyle ev masrafına iştirâkleri gayet tabii bir hâl telakkî edildiğinden tahsillerine de o yolda ihtimam ettik.

Gerek kendi kızlarımla, gerekse evimize daima girip çıkan arkadaşlarıyla yakından temasım bana genç kız tabiatı ve zihniyeti hak-

Sıhhat ve Güzellik

HER kadın güzel olmak ister. Bu onun sarıh bir hakkı ve aynı zamanda vazifesidir. Gerek eldeki güzelliği muhafaza, gerekse yenisini halk etmek öyle zann edil-diği kadar külfetli bir iş değildir. Güzellik için en mühim şart sıhhattır. Bol hava, bol su, bol meyva, ve mütedil idman... işte güzelliğin en büyük amilleri. Hemen denebilir ki dünyada çirkin kadın yoktur. Yalnız mârifet bunu arayıp bularak istifade etmesini bilmektir. Aynaya bakarken kendimizi mûsamaha ve hüsnü niyetle değil amansız bir düşman gözü ile süzmek, kusurları birer birer tesbit ederek çaresine bakmak lâzımdır. Ara sıra resmi vesikalar için enstantane resim çıkaran fotoğrafçılara müracaat ederek bir kaç dakika içinde teslim edilen resimlerden yaptırmak çok faidelidir. Göz alışıklığı ile artık fark edilmeyen en ince kusurları teferruatiyle meydana çıkarmak hususunda bu resimlerin uyarı yoktur. İsanın elindeki sermayeyi tamamiyle tahakkuk ettirmeden her hangi bir iş tutması ne kadar yanlış ise, kendinde güvenilecek veya utanılacak noktaları iyice bilmeden süse ve kendini beğendirmeye kalkışması o derece yanlıştır. Evvela bu hususta musip

Kış modasına uygun bir şapka

bir fikir edinmeli, sonra ıycab eden şeylerin çaresine bakılmalıdır. Bâzi sıhhi tedbirler vardır ki en mûtena tuvalet müstahzaratına muadil hattâ faîktir. Muntazam bir tagaddinin cilde verdiği düzgünlüğü, rahat bir uykunun göze temin ettiği ferî, banyo ve idmanın vücuda kazandırdığı hatları, krem, losyon ve masajla elde etmek mümkün değildir. Güzelliğini muhafaza etmek veya çirkinliğini gidermek isteyenlerin bu satırları ehemmiyetle telakkî etmelerini tavsiye ederiz.

Tuvalet hakkında bir fikir

BUNDAN yirmi otuz sene evvel Avrupada ve hususiyle Paris de güzellik enstitüleri yoktu. Her genç kadın kendi tecribesi ve bilgisi kadar tuvaletini yapar, cildinin ve çehresinin zarafetini ve tazeliğini muhafaza etmeye gayret ederdi. Fakat buna rağmen muvafak olamazdı. Çünkü güzelleşmek san'atında çok cahildi. Günler geçtikçe susuz kalmış biçare çiçekler gibi ciltleri solup vaktinden evvel buruşuklarla dolardı. Bugün bu san'at fevkalade ilerlemiştir, güzellik enstitülerin de çirkinliğin

Elbise Kalıbının Târifi

Biçiliş:

ELBİSE için yüz kırk santim eninde kumaştan iki buçuk metre, jalo için de doksan santim eninde kumaştan otuz beş santim lâzımdır.

Eteğin önü ve arkası için aynı kalıp parçasını kullanmak iycaz eder.

Kumaşı iki kat edip, katlanmış top ortasına, Resim 1 de gördüğünüz gibi, etek parçasının ortasını yerleştirin. Eteğin arkasını biçmek için resimde hatlarla gösterildiği veçhile, ön kalıp parçasını tekrar yerleştirin. Kol kalıbını kumaşın boyuna düm düz

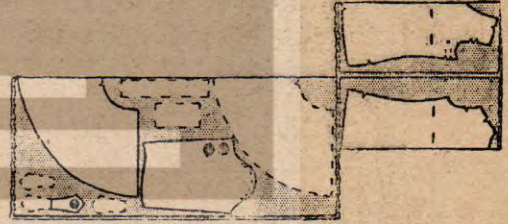
koyun kemerin önündeki parçayı biçmek için, kalıbı iki misli daha büyük biçin. Sonra tekrar aynı kalıbı kol kapağı ve yaka için kullanın, kol kapağı parçasını ise on santim eninde kırk iki santim boyunda biçin. Şimdi kumaşı enince açıp iki kenarını ortaya getirerek devşirin. Bu suretle katlanmış iki kanadın birinin üzerine ön bedeni, diğerinin üzerine arka bedeni koyarak biçin.

Kalıpların etrafında birer santim dikiş payı bırakılmıştır. Etek kenarında üç santim kıvrıntı payı vardır.

Dikiliş:

Evvela eteğin dikişlerini dikip etek ucunu bastırarak bu parçayı hazır bulundurun.

Bedenin penslerini yapmak için umuzdaki işaretleleri yan yana getirip, mail bir çizgi tâkîp ederek yedi buçuk santim kadar dikin. Sonra iyice ütöleyin. Sonra yan ve omuz dikişlerini dikin. Jalonun kenarına ya dantel dikin veya piko yaptırın. Jalonun üst kenarını ön yakaya dikin. Üstüne konacak kumaş parçasını ortasına dikin. Yakanın kenarlarını içine doğru kıvrırarak, veref parça ile bastırın. Bedenin aşağı kısmını eteğin üst kısmına dikin. Kemer ve kol kapaqlardaki parçaları yerleştirin, birer düğme takın.

tedavisi, tabiatın yaptığı noksanlıkların cerrahi ameliyatla tushihî kabil olmaktadır.

Şunu da zikr etmeyi unutmamalı ki podra yahut boya kullanarak güzelleşmek, yeni usullere göre, mânasız ve muvakkat olduğu için bir tarafa bırakılarak daha esaslı tedbirlere müracaat edilmekte ve gayet kat'i neticeler elde edilmekte dir.

Güzel bir çehre ve nazik bir cilt hepimizin sahip olmak istediği şeydir. Çehremize yakışan ve yakışmayan tuvaletleri bilmek, çehremizin ahengini bozan sebepleri görmek bir ilimdir. Giyinişin ve tuvaletin, bilhassa çehremizin eazibesini teminde büyük têsirleri vardır.

Unutmamalıyız ki fena bir tuvalet güzel bir çehrenin bile revnakını soldurur.

Şapka Modelimiz

Bu ve bundan evvelki nushalarda tertib edilmiş olan kışlık şapka patronunu tatbîk edemeyen kari'lerimize bir kolaylık olarak meccanen prova yapmayı Matmazel Greta deruhte etmiştir; diğer modeller hakkında da arzu edilen mâlumatı vermeye âmededir. Matmazel Greta Tepebaşında LALA lokantası karşısında Hidayet apartmanının birinci katındaki şapka salonunda bulunur.

KİŞ MO

x

2

3

- 1.— Yünlü robmanto. Eteğindeki pli şekli endamı bilhassa güzel gösterir. Pelerinin üzerine dönen san'atlice çizilmiş yakasıyla gayet kibar bir sokak elbisesi teşkil ediyor.
- 2.— Bej krep jorjet bir bluz. Bu tarz üstten giyilen bluzlar şimdi en son modadır. Dantel jalosu ve kollarındaki dantelle gayet ağır bir bluzdur.
- 3.— Koyu renk krep satenden yapılmış olan bu bluzun öüündeki orijinal hatlı plastron açık renk krep jorjettendir,

DALARI

- 4.— Bu bluz üstü benekli koyu renk şifon-kadifeden yapılmıştır. Önünde çapraz kavuşan parçalarıyla yenilik ve zerafet gösteriyor.
- 5.— Açık renk krep satenden bu kış çok makbul olan yeni tarz üstten giyilen bluzlardan bir tane daha. Önündeki enteresan jalo'nun kenarları gayet zarif bir tarzda işlenmiştir.
- 6.— Bu elbisenin gayrı-muntazam kibar hatları bir çok güzel elbiseler arasında temayüz eder. Vücudun etrafına dolanan etek endamı çok güzel gösterir. Süs olarak sol tarafındaki toka ve sağ omuzundaki çiçeklerden başka üzerinde hiç bir şek yoktur.

Şen Çocuklar

Ali ve kardeşleri şimdi bir telgraf aldılar. Bu telgrafta amcaları, yıl başında gelmek hususundaki va'dini ifya edemeceğini bildiriyor. Bu haber, çocukların neşesini kaçırdı.

Üzüntüden kurtulmak ve biraz eğlenmek için teyzelerinin evine gitmeyi düşündüler. Bu karlı havada sıcak ahırdan ayrılmak istemeyen sıca ve yorgun bir atı zorla kızağa koşular ve nevalelerini bir sepete doldurarak köpeklerini de yanlarına alıp yola çıktılar.

Teyzeleri ve onun güzel papağanı bu ziyaretten çok memnun oldular. Çocukları içeriye davet ettiler. Hepsi de bu daveti sevinçle karşıladı, fakat at, içeriye girmek istemeyordu. Bunun için onlar da geriye dönmeye mecbur oldular.

Sovuktan ve yorguluktan kulakları düşen, uyuşan atı canlandırmak için her tarafını karla uğuşturdular. Papağan da avaz avaza feryatlarıyla onlara yardım ediyordu. At biraz sonra canlandı ve kızağı dört nala yokuş aşağı sürüklemeye başladı.

Va'dini ifya için her işini brakan amcaları geldiği vakit onları evde bulamayınca yollarda aramaya çıktı ve kızak, at bir tarafta, kendileri bir tarafta karlar içinde gömülen bu yaramazları toplayın caya kadar başına hal geldi.

Londrada İnan San'atı Kış Sergisinden

Bu bakır vazo (sebbu) en nefis nakırlarla tezyin edilmiştir.
12nci asır âsarından

Kobalt ve siyah nakışlı bir çini destidir. Mavisi enfestir.
Tarihi kayd olunmamıştır

ŞAHIN HAZNESİNDEN GÖNDERİLEN

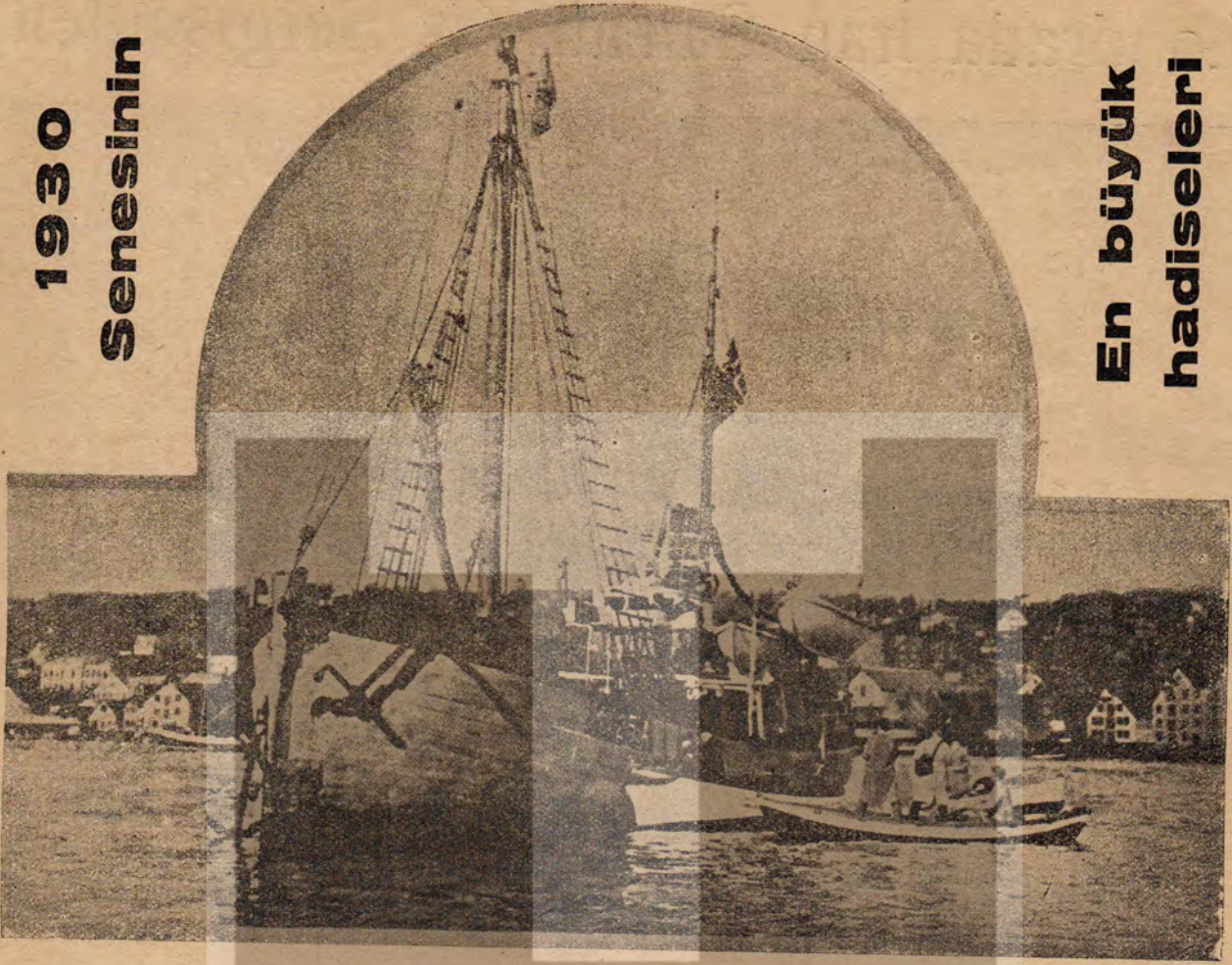
Armudi sekilde, kobalt mavisi rengindedir. K'ifi yazıları
ve zarif çiçekleri vardır. On üçüncü asırdan kalmadır

Yuvarlatılmış armudi şekilde olan bu ibrikte rubi rengi
galiptir. On üçüncü asırdandır

1930
Senesinin

En büyük
hadiseleri

Andrenin cesedini eşya ve ruznamesini Norvece getiren *Bratvaag* vaporu

Jingle Bells

(35 inci sahifeden devam)

yük arabası geldi. Öyle ya. Nihayet at attır; bir işe yaramazsa başka bir hizmette kullanılır.

Jingle Bells in ruhu kırılmıştı. Gittikçe artan bir sür'atle iki yanından geçen evlere baktıkça lakayt bir surette göz kırpyordu. Nihayet onların dönmesi, gözlerini kararttı da, büsbütün kapattı.

Araba boğa güreşlerinin yapıldığı meydanlığa gelip de kendisi içinden sürüklenerek çıkarılincaya kadar bu vukuatın kendisini alaka-dar ettiğinin farkına varmamıştı. Hayvanlarla insanların sıcak kokuları hislerine nüfuz etmeyordu.

Fakat içeriye götürülürken Onu işitti. Musikî kaygısız, hain, bütün gözleri nefesiyle pırlıdanan, bütün dudaklara kılıcıyla değen kahkahalardan sızan kan gibi kalabalığın içinden geçti geldi.

Hareket etmek için veya çilekeş kızıl bir

küre gibi boşlukta asılı duran güneşten gözlerini korumak için meydandaki adamlar kollarını kaldırdıkça yol yol kızılıtlar mukabele ediyordu. Gök yüzünden seyelan eden mavi ziyadan taşkın heyecan dalgaları, kokular ve çığlıklar çekilip çekilip tekrar meydana çarpıyordu. Diş pırıltıları, kahkaha tarakaları, kılıçların tehlikeli carpışmaları bir ölüm kat'iyetiyle sinirleri iğneleyordu.

Kan, musikî ve kalabalık.

Gözünün önünde sıra sıra çehreler ve çırpınan eller havada dolaşan uğultu kadar bulanık, yığılı duruyordu.

Sirasını beklerken Jingle Bells in vücudunu bir titreme aldı. Arkasında o beş adamın reverans yaptıklarını his etti. Başlamadan evvel bir az daha beklenecekti. Önünde sanki tırnaklarını bilemek için toprağı eşeyen boğayı görmedi bile.

Sevinçli bir kişneme ile Jingle Bells vals adımlariyle dönmeğe başladı.

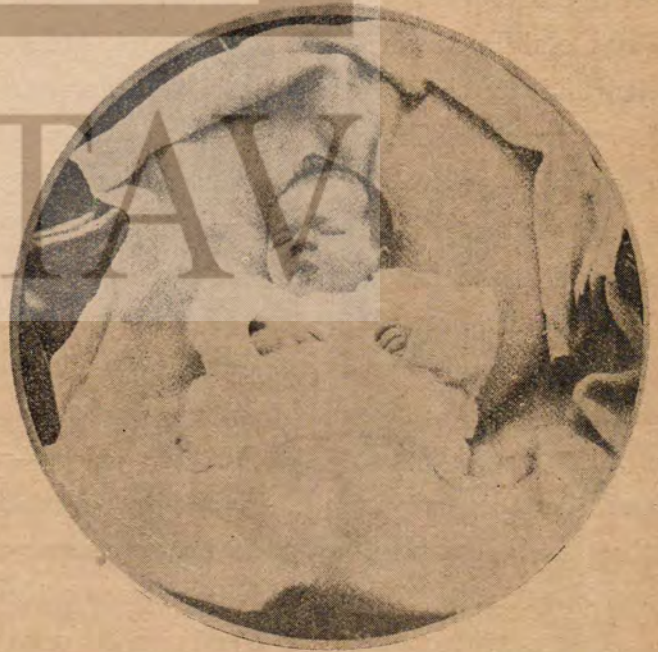
Mahatma Gandhi binlerce halka nutuk söylerken

Kapanan 1930 senesinin cihanşümül ehemmiyeti haiz hadiseleri :

- 1— Mahatma Gandinin Hindistanda idare ettiği gayrimusellah isyan.
- 2— Yirmi beş senelik araştırmalardan sonra keşf olunan Pluto Seyyaresi. Güneş manzumesinin bu doküzüncü a'zası güneşten 4 milyar mil uzaktadır.
- 3— İlk tayare çocuğu : Charles August Lindbergh in doğuşu.
- 4— Fransız tayarecileri Coste ile M. Bellont un, tevakküf etmeksizin, Atlantik Muhi-tini geçmesi.
- 5— Otuzüç sene evvel balonla ilk Kutup
- seyahatına çıkan Andre nin cesedi, eşyası ve ruznamesinin keşf olunması.
- 6— Cihanşümül iktisadi buhran (İstihsalin istihlâktan 25% fazla olması).
- 7— Markoni nin 10,000 mil mesafeden elektrik lambalarını söndürmesi.
- 8— Türk-Yunan dostluğu.
- 9— Yugoslavyada mutlakiyetin iadesi.

25 senelik taharriyattan sonra keşf olunan Pluto seyyaresi

İlk Tayare çocuğu : Charles August Lindbergh

Tevfik Rüstü Beyle Mülakat

(17 inci sahifeden devam)

ketini takdir ederek, tefsire ve fena te'sire mütehammil, ağzından tek söz çıkarmamak lüzumunu bir an dikkatten dur tutmuyor. Bâzan başını koltuğa dayayarak, daima asi durdukları halde bu sefer yatkın gördüğüm seyrek saçlarını arada bir okşayarak, ve mütemadiyen burnunun ucuna inen başa gözlüklerini düzelterek ve iterek, suallerime çok vazih ve etraflı cevaplar verdi.

İlk sualım :

— Cemiyeti-Akvama Türkiyenin girmesi yakın veya uzak bir âtide mümkün ve mütasavver midir?

— Cemiyeti - Akvam müessesesine karşı daima sempatik bulunduk, ve Cemiyeti-Akvam fikri bize çok uygun gelen bir şeydir. Ancak Büyük meclis huzurunda geçen sene izzah etmiş olduğum gibi, Türkiyenin az veya çok bir taahhüdü istilzam edebilen her hangi beynelmilel bir müesseseye iştiraki, kendisine müsavî müamelenin te'miniyle mümkündür, ve Türkiye kuvvetlerinin sevk ve idaresinde söz sahibi olabilmek ancak Büyük Millet Meclisi huzurunda mes'ul olanlara âittir. Görüyorsunuz ki, bu iytilarla Türkiye teşkilatı - esasîyesinin ve coğrafi vaz'iyetinin istilzam ettiği hususlar te'min edilinceye kadar, Cemiyeti-Akvam müessesesine dahil olmak için intizar etmek vaz'iyetindeyiz. Bununla beraber, siyasetinin esaslı mihveri sulha istinad eden Cumhuriyet hükümeti, bu gayeye ma'tuf bilumum teşebbüsatta ve milletlerin refahını istihdaf eden müzakeratta Cemiyeti-Akvam müessesesiyle, kendisi da'vet edildikçe memnuniyetle teşriki mesaiye şitap etmektedir. Her defa Cenevreye gittiğimde olduğu gibi bu defa da Cemiyeti - Akvamın muktedir kâtibi-umumisini bilhassa ziyaret ettim.

Türkiyenin ta'kib ettiği sulh politikasından dolayı ve son Türk-Yunan kat'i iytilafı münasebetiyle şahsımda Türkiye cümhuriyetini tebrik etti. Kendisiyle münasebatımız samimidir.

İkinci sualım şu idi :

— Balkan ittihadı hakkında ne düşünüyorsunuz ve bu ittihadı ne şekilde tasavvur buyuyorsunuz ?

— Balkanlılar arasında bir âhenk ve mukarenetin husulü şüphesiz eyi bir şeydir. Bu iş şimdilik gayrı resmi mahafilin teşebbüsleri sahasındadır. Atınada başlayan, önümüzdeki sene İstanbulda in'ikad edecek olan bu konferanslar, Balkanlılar arasındaki havanın eyileşmesine çok yardım ediyor. Hemen şurasını tasrih etmeliyim ki, Balkan anlaşması demek evvel emirde Yugoslavya ile Bulgaristan arasındaki işlerin düzelmesi demektir. Çünkü Balkanlılar arasında bunun haricindeki işler ya hall olunmuş veya hall edilmek üzere bulunmuştur. Türkiyenin hepsiyle münasebeti eyidir. Bunlardan Yunanistanla ve Bulgaristanla olan hususi muahelelere bağlı mukarenetler artık her kesin malûmudur. Yalnız şurasını da hatırlatmak memuriyetindeyim ki, Türkiyenin Balkanlarda olduğu gibi bilhassa Akdenizde ve karadenizde ve hudutları itibariyle Garbi Asyada ihmal edilmeyecek bir çok menfaatleri vardır. Belki az çok farklı olmak üzere diğer Balkanlıların da Balkan haricinde bu gibi menfaatleri vardır. Balkanlar ve Akdenizde Yunanlılarla nasıl menfaatlerimiz tev'em ise kezalik Balkanlar ve karadenizde Bulgaristanla da onun gibidir. Görülüyor ki, Balkanlılar arasında bir *détente* te'mini safhası nakadar kolaysa bunu büyük *entente* derecelerine götürebilmek, bir az evvel Türkiye için bahs ettiğim menfaatlerle olduğu gibi Balkanları ihata eden büyük devletlerle münasebat ve onlarla olan menfaatler noktai nazarlarını da, ehemmiyetle göz önünde tutarak çalışılmak iytilariyle zamanı ve haylı mesaiyi

istilzam eden ayrı bir safhadır. Her halde bu vadideki gayretleri daima teşci' etmeliyiz.

Üçüncü سوالim şu oldu :

— Bir çok Avrupa gazeteleri betbin düşüncele ma'kes olmakta, günün birinde Fransa ile Almanya, İtalya ile Fransa ve daha başka devletler arasında harp çıkması ihtimallerinden bahs etmektedirler. Zatı âliniz sulhün uzun seneler için ve hattâ tamamen tehlikeden masun bulunduğuna kail misiniz ?

Her Hariciye vekilini sıkacak olan bu سوالı sorduktan sonra,ecessüsle yüzüne baktım, ve bu hututu gayrı muntazam olmakla beraber sevimli yüzde yeni işmi'zazlar aradım. Bu yüz değişmedi, sade cevap daha geç geldi, daha ağır ağır verildi ve baş daha uzun bir müddet koltuğa dayalı kaldı :

— İçinde bulunduğumuz medeni şerait, görülen tehlikeyi gidermek imkânına maliktir. Bu iytibarla, ufukta tehlike hiss edilmesi beni daha nikbin eder. Kâfi ki sulh mütemadiyen cebr ve ikrah edilmemeli ve lüzumlu lüzumsuz sarsılmamalıdır. O her kesin istifadesine açık inkişaf ve eyilik kaynağı kalmalıdır. Bu asırda muhayyel hiç bir zafer bir sulh devrinin eyiliklerini bahş edemez ve edememiştir. Dünyanın içinde bulunduğu iktisadi buhran, insanların evhamını galiba dah çok büyültüyor. Türkiye evvela muhitinde ve sonra eli erişebildiği her yerde yalnız sulhün eyiliklerini müdafaa etmektedir. Bir de, kuvveti daima sulh tehlikesi göstermek doğru değildir. Za'f da bu bahste şikâyet edilmesi lazım gelen bir şeydir. Binaenalyh, tehlike, kuvvetler ve şerait arasındaki âhengi tanzim ettikçe ve zaifler kuvvetlendikçe azalır. Bu iytibarla sulhü isteyen milletlerin her saha da kendilerini durmadan kuvvetlendirmelerini

faideli bulurum. *Ancak bununla milletler arasındaki sulh için tehlike olan silahlanma yarışında hudutsuz devamı müdafaa edeceğimi tabii hatırlınıza getirmezsınız.*

Bu üç sualden sonra Tefvik Rüştü beye bir iki bahs hakkında daha ma'lumat lutf etmesini rica ettim. Ricalarımdan biri seyahatine âit intiba'ları idi. Gazetecilik ettiklerini bilmiyorsam da, tıpkı bir gazeteci gibi düşünerek:

— Bu intiba'ları yevmi gazete muharrirlerine anlatmıştım. Bir daha söylersem, başkalarını tekrar etmiş olursunuz, dediler, ve bundan sonraki bir سوالime karşı da, ilerde bir başka mülâkatta bu mesele hakkında ve daha başka bahsilere dair bana izahat vereceklerini ve zaten şimdi bundan da bahs edersem yazımın pek uzayacağını, karie pek uzun yazılar okutmak istemenin de doğru ve ihtiyatlı bir hareket olmayacağını bilmukabele ve mütebessimane söylediler. Yakında yeni bir Avrupa seyyahatine çıkmanın mutasavver ve mümkün olup olmadığı hakkındaki سوالime (Hayır) cevabını aldıktan sonra, kıymetli dakikalarını işgal etmeme müsaadesinden dolayı kendisine teşekkür ettim, dışarı çıkınca gürdüm ki saat onu geçmiş. Tefvik Rüştü beyin yanında bir saatten de fazla kalmışım. Ve mülâkat esnasında bir iki müdürün bâzı evrakı müstahiben gelip benden sonra tekrar görüşmeleri kararlaştırmış olduğu için, kendisinin bir az da rahatsız olduğu halde, belki on bire ve hattâ gece yarısına kadar, anladım ki, makamında kalması iycab edecek. Makalemi daha uzatmamak hakkındaki tavsiye ve endişelere, o zaman gazetecilik sahasındaki mülâhazalardan başka sebepler buldum, bu sebeplere hak vermek zaruretinde kalırken de, Hariciye vekilimizin siyasi nezaket ve zarafetini takdir ettim.

[Derc ettiğimiz resim Foto-Franse tarafından çekilmiştir.]

Bir Aile Efradı gibi

53 üncü sahifeden devam

supe tertib edildiğini ve kimsenin üzülmemesini, dünyada en tabii bir şeyden bahs eder gibi sükûnetle anlattı. Kaptan susunca Zehra Hanımın sesi işildi: «Hay Allah razı olsun ki şu izzahatı verdi. Nafile merak edecektik. Haydi bakalım oyunumuza devam edelim. Nerede idik ayol?»

Her kes onun isrini ta'kib etti. Ortada her şey tabii bir hâl aldı. Zehra Hanım oyun arkadaşlarını arttırmak, masası etrafındaki halkayı genişletmek isteyordu. Veli dayı dediği zata hitab etti. Red edileceğinden emin olarak bakan Berter sabık sefirin memnun görünerek aralarına katıldığına hayretle şahit oldu. Zehra hanım iki masayı birleştirmeyi teklif edip daha fazla oyuncu toplamak üzere salonu dolaşmağa başlayınca Arif yerinden fırlayarak kolunu uzattı ve refakatinin kabulünü rica etti. Berter in önünden geçerken bir aralık göz göze geldiler. Arifinkilerde «Böyle bir zamanda zavallı kadını ortada brakamazdım ya,» der gibi bir mâna vardı.

Supe zamanına kadar pek güzel vakit geçirildi. Zehra hanım bir aralık «Çocuklar, fazla yorulmak istemeyen benim gibi yapsın. Ben gözlerimi kapıyorum işte. Şekerleme isteyen yok mu?» diye her kesi teşvik etti ve hakikaten gözlerini kapayıp daldı. Vahit bey sadık bir bekçi köpeği gibi zevcesinin yanına yerleşti. Şen şişman efendi herkese yastık, yelpaze taşıyor, şakalarla yanındakileri güldürmeğe çalışıyordu. İki kız çocuklardan biri uyanıp titizlenince sabık sefir onu kucağına çekerek uzun bir hikâye ile oyaladı. Annesi hiç bir şey görmeyen, dalgın, boş gözlerle odanın bir köşesine bakıyordu. Daima yanında bulunan genç adam meydana yoktu. Koca salonun içinde bir samimiyet ve arkadaşlık havası esiyordu. Her kes birbirinin nasıl gönlünü alıp endişesini unutturacağını bilmeyordu. Nihayet şu muhtelif adamlar tehlike karşısında cidden kardaş olmuşlardı. Ortada büyük bir aile vardı, işte o kadar. Berter nihayet kendi nazariyesinin tahakkukunu işaret etmek üzere Arife döndüğü zaman onu genç bir kadının çantasını yerleştirmeye yardım eder gördü. O işini bitirince Bertere dönerek kamarasından bir şey isteyip istemediğini sordu. Berter gülerek para ve elmaslarının üstünde olduğu, esvaplarının mutlak aşağıda is koktukları, binaenaleyh onlardan artık havesi kaçtığı cevabını verirken esasen tehlike anında hiç kimsenin yük taşımaya müsaade edilmeyeceğini de düşünüyordu. Biraz sonra Arif elinle Berterin kürk mantosiyle geldi ve kulağına «Şayet tahlisiye kayık-

larına ihtiyaç görülürse bari üşümezsin, Berter,» dedi. Gûya her zaman böyle yaparmış gibi ismi ile hitab ediyor ve Berter de bunu tabii buluyordu. Korkmadıklarını söyleyerek birbirini tatmin ettiler.

Öteki vapurun sabahtan evvel yetişeceği muhakkaktı. Berter hâlâ bir köşede düşünen güzel kadının yanına gitti. Bir vapurun tam sür'atle imdatlarına geldiğini anlattı. Kadın anlamayan gözlerle baktı ve sonra: «Ah, evet, ben zaten korkmuyorum,» deyişinden daha bir şeyler söyleyeceğini tahmin eden Berter bekledi. Genç kadın devam etti: «Reşidin halini görseniz. Hiç erkek değilmiş yukarıda parmaklığa sarılmış tir tir titreyor. Ben bu adamı nasıl sevmişim allahım!» Berter kimden bahs edildiğini anlamıştı. Bir şey demiş olmak için hep az çok telaş ettiklerini söyleyecek oldu, kadın çoştı:

— Kocam olsa korkarmı idi hiç? Ah evet, sizi tanımıyorum. Fakat birisiyle derleşmezsem çatalayacağım. Benim o kadar mert bir kocam vardır ki. Saf, temiz adam. Benden ve evlatlarından başka kimseyi düşünmez. Benim Reşide alâkama görünce evvela nasihat etti. Baktı ki ben ayrılmakta ısrar ediyorum. Bir şart koydu. Annem, çocuklarım ve Reşit, hep beraber seyahate çıkıp bir ay beraber yaşayacağız, eğer avdette fikrimde sabit isem o da talâka razı olacak. Eğer bu kazadan sağ çıkarsam kocamın gidip ellerini öperek affımı dileyeceğim. Erkeğin ne demek olduğunu şimdi anladım.»

Başını Berterin omuzuna dayayarak ağlamağa başladı. O da onun saçlarını okşıyor, aldığı dersin kendisi hakkında belki hayırlı olduğunu söyleyerek ümit ve teselli veriyordu. Arif biraz piyanoya oturdu, her kes onu dinleyerek yeniden biraz dalar gibi oldular. Yeni evliler bermûtat el ele, göz göze bir köşeye şınmış, dünyayı unutmuşlardı. Genç bir kaptan salon kapısını açtı ve «Kocaman bir vapur manzarası görerek seviemek isteyenler beni tâkip etsin. Yaklaşıyoruz» dedi.

* * *

AVDET sakinane geçti. Kazazedelerin aileleri telgrafla haberdar edilmiş rihtında bekleyorlardı. Vapurdan çıkanların kıyafeti pek sefil idi. Bütün bagajlar öteki vapurda yanmış günlerce değişmeyen bu çamaşır ve elbiseler hazin bir manzara almıştı. Arkadaşlarına veda ederek rihtıma atlayan Berter Arife dönerek gözleriyle bir şey mi sordu ne oldu, Arif iki elini birden uzatarak ve gözleri yaşlı haykırdı:

—Hakkın varmış. Ne de olsa nihayet hep kardeş, her bir aile efradıyız.

İlim ve Fen Âleminde Nereye Doğru Gidiyoruz ?

40 ıncı sahifeden devam

men duruyor. Bir a'ma grubunun önlerindeki kitap kendilerine otomatik bir surette okuyor. Bir tren tehlike işaretlerini geçer geçmez gaipden gelen esrarengiz bir el frenlere sarılıyor, ve treni durduruyor. Bütün bunları elektrikli göz yapıyor. Bu göz bizim gıdalarımızı teftiş edecek, bir kalabalığın adedini, paramızı sayacak, kalp paraları iade edecek ve bankaları ve evlerimizi hırsızlardan muhafaza edecek ve daha binlerce faydeli işler yapacak. Bu aletsiz televizyon yapmak, keza telsizle resim mektup ve harita nakl etmek mümkün olamazdı.

«Bu alet nedir? Radyo lambalarına benzeyen küçük bir cam ampulünden ibaret olan bu aletin içine potasyum sürülmüştür. Bir pencereden bu potasyum tabakasına bir ziya aks ettiği zaman bu tabakadan elektronlar intişar ederler ve bunlar şişenin içinde bir elektrik cereyanı vücuda getirir ve karşısındaki bir kafes içinden hariçteki bir devreye sevk edilir. Foto-elektrik ampulü tıpkı bir elektrik anahtarına benzer. Üzerine düşen zıyanın şiddeti o ampulde o şiddetle mütenasip bir elektrik cereyanı vücuda getirir. Mesela böyle bir ampulü bir bankaya yerleştirelim ve tellerini de uzakta bir polis merkezindeki tehlike ziline bağlayalım. *Bankada tavadan bu pile bir ziya hüzmeleri verelim. Burada gezen bir hırsız bu ziya hüzmelerini geçer geçmez kendi ma'lûmatı olmaksızın polis merkezindeki çan ampuldeki elektrik cereyanının şiddetinin değişmesiyle çalar ve polise haber verir.*

«Nevyorkta bir büyük satış mağazasına giren ehalinin adedini saymak için bu alet kullanıldı. Girilen kapının üzerinden bir ziya hüzmeleri aşağıya doğru tevcih edildi ve mağazaya giren her kes bu ziyayı kat' etti. Bu alet bir zili çalacağına bu sefer bir otomatik sayma makinesini işletti.

«Benzinle dolu tayyarelerin bulunduğu bir tayyare hangarında bir yangın çıkmıştı. Alev çıkar çıkmaz bir çok borulardan su hücum etti ve yangını söndürdü. Alev binadaki küçük elektrikli gözleri hali

harekete getirmişti ve bunlar da su musluklarını açmışlardı.

«Bâzı fabrikalarda bacadan çıkan duman siyahlaştı mı bir işaret zili çalar ve ateşçiyi haberdar eder, çünkü duman bir elektrikli göze düşen ziyaya mani' olur ve işareti işletir. Foto-elektrik ampulleri Nevyorkta Hudson nehri altında yeni yapılan Holand tüneline geçen otomobilleri saymak ve yarışta hangi beygirin kazandığını tâyin etmek, meyveleri ve sigaraları seçmek ve fabrika ve laboratuvarlarda daha bir çok işler yapmak için kullanılmaktadır.

«Bütün bunlar insanın elektronların hareketini idare etmeye muvaffak olmasından vücuda gelmiştir. Bu elektronlar, potasyum veya diğer ziyadan müteessir tabakaların üzerine ziya düştüğü zaman bu tabakadan dışarı fırlamaktadır. Bugün röntken şua ile elektronları gıdaların içine saplama ve bu suretle vitaminleştirmek mümkün oluyor. Katod şua ile sentetik bir surette hazırlanan gıdaya hayat verebiliyoruz. *Bir gün gelecek ki her kes yiyeceğini bir çiftlikten değil bir fabrikadan alacaktır. Buna şimdi inanmak tabii güçtür. Fakat niçin?*

«Şimdiye kadar böcekler bize ipek yapıyordu. Şimdi ise biz ipeği kendimiz yapıyoruz.»

«Elektriğin istikbalde daha neler yapabileceğini söylemeye cesaret edemeyorum. Biz daima bir istikamette artık başka malûmat elde edemeyeceğimizi sanmak hatasında bulunuyoruz. Keşifler ve ihtira'lar hiç bir şeyin nihayeti değildir. Bunlar yeni malûmat elde etmek için, yeni işe başlamak noktalarıdır. İlim daima gerisinde kalan insana nispetle ilerlemedi demek istemeyorum. Evet terakkî ettik. Eski zamanlarda erkek kadın yalnız mübrem ihtiyaçlarını tatmin için, yemek ve yatmak için çalışıyorlardı. Şimdi ise öyle değil. Bugün çalışmağa bizi icbar eden mesele yine karnımızı doyurmak mecburiyeti olabilir. Fakat ben şuna eminim ki biz daha fazla dimag ve hatta ruh ihtiyaçlarımızı tatmin için çalışıyoruz.

İlim, gayesine doğru ilerleyor. Önümüzdeki hakikatler güzellikleri ve yükseklikleriyle gözlerimizi kamaştıracak derecede parlıyor. Hakîyaten bu dünya bir hakikatler âlemidir.

Fakat henüz meyvelerini hakkîyle tatmaya başlamadık.

ABONE ŞERAİTİ

(Posta ücreti dahil)

Türkiye için:

Seneliği 6 lira

Altı aylığı 3 lira

Ec. Memleketler için

Seneliği 4 dolar

MUHİT

Resimli Aylık Aile Mecmuası

Baş Muharrir: AHMET CEVAT

Adres : Dilsizzade Hanı, No. 1-2

Telefon : İstanbul, 4118

Her nüshada :
bir elbise kalıbı
ve metin harici
renkli tablo
bulunur .

Fihrist

Muharriri Sahifesi

Memlekete Dair:

Tek Fırka Çok Fırka Münakaşası	Ahmet Cevat	1
Tevfik Rüştü Beyle Mülakat	Nahit Sırrı	17 ve 76
Erciyişe Doğru (III)	Ekrem Vecdet	46
Türkiye İş Bankası (Telhisen Türk Yurdundan)		58

Edebiyat, San'at, Lisan:

Namık Kemale Muhabbet ve Hürmet	Abdulahak Şinasi	6
Seyahat Edebiyatı	Vasfi Mahir	14
Musahip Zade Celal B.	Yaşar Nabi	20
Henry Bataille	Izzet Melih	22
Nobel Edebiyat Mükâfâtı		25
İmlamıza Dair	Ahmet Cevat	30

Hikâye ve Tiyatro:

Gayet Sade	Müderriş Ali Ekrem	18
Mülazım Golightlinin Tevkîfi	Rudyard Kipling	26
Jingle Bells (1)	Rada Bercovici	34 ve 74
Otuz Sene Sonra Açılan Gözler (Hakîkî hikâye)	Frank Fish	42
Bir Aile Efradı Gibi (3)	J. W. Tompkins	50 ve 78
Altı Kızımızı Nasıl Büyüttük (4)		66

Tefrika:

Monna Vanna	M. Maeterlinck	61
İstanbuldan Parçalar	Kenan Hulusi	10
Genç Tahassüsler		
Son bahar	Vahdet Gültekin	11
Yağmur Altında		

Şiirler ve Nesirler:

İstanbuldan Parçalar	Kenan Hulusi	10
Genç Tahassüsler		
Son bahar	Vahdet Gültekin	11
Yağmur Altında		

Muharriri Sahifesi

Uykusuzluk	Cahit Sıtkı	11
Hatıra	Mustafa Necip	»
Gece Olurken	Emin Halil	»
Fransız Şi'ri	Y. Nabi	16
Plevne	Sabri Esat	19
Fıratla Hasbiha	Fikret	29
Dalgalar	Celal Tekin	31
Mehmetçiğe. — Köylüye	Fevziye Aptulhak	32
Köyümde Kış	Cezmi Tahir	45
Çeşme	Mustafa Necip	55
Düşünce ve Duygu Çiçekleri		
Kahraman	René Quinton	12
Papağan	Ovide	13
Güneşin Sarayı		

Fen Âleminde:

Nereye Doğru Gidiyoruz (5)	Hasan Halet	36 ve 79
----------------------------	-------------	----------

Müteferrik:

Arap Atı (6)		33
Persefon (Kitabiyat)	Salih Zeki	41
Uykuyu Kaçıran Şeyler (7)		48
Uçmayı Öğrenmek İçin (8)		54
Hititlerin San'atından Numuneler (9)		56
Rusyanın Amerikanlaşması (10)		65
Sıhhat ve Güzellik		68
Moda		70
Şen Çocuklar (11)		72
Londra İran Sergisinden (12)		73
1930 Senesinin en Büyük Hadiseleri (13)		74

(1) Pictorial Review (2) American Magazine (13) American Magazine (3) Ladies H. Journal (4) Women H. Companion
(5) Popular Science (6) Popular Science (7) Readers Digest (8) Popular Science (9) Sphere (10) Sphere (12) Sphere
(11) Child's Magazine. Kapaktaki resim McClelland Barclay tarafından. Metn harici levhalar Das Magazin den.